



**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

**KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELEDE MİKRO
FİNANSMAN (BURSA ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ramazan TAŞ**

**Niğde
Temmuz, 2019**

T.C
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

**KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELEDE MİKRO
FİNANSMAN (BURSA ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ramazan TAŞ**

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi. Filiz KUTLUAY TUTAR
Üye : Prof. Dr. Erdiñç TUTAR
Üye : Dr. Öğr. Üyesi. Ahmet TURGUT

**Niğde
Temmuz, 2019**

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Mikro Finansman (Bursa Örneği)” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım

26.09.2019

Ramazan TAŞ



ONAY SAYFASI

Doktor Öğretim Üyesi Filiz KUTLUAY TUTAR danışmanlığında **Ramazan TAŞ** tarafından hazırlanan “Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Mikrofinans (Bursa Örneği)” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

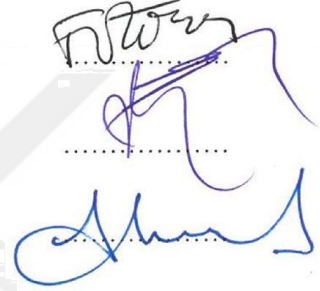
26/07 / 2019

JÜRİ :

Danışman : **Doktor Öğretim Üyesi Filiz KUTLUAY TUTAR**

Üye : **Prof. Dr. Erdinç TUTAR**

Üye : **Doktor Öğretim Üyesi Ahmet TURGUT**



ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu tezin ortaya çıkmasında çok büyük katkıları olan ve karşılaştığım problemlerin çözümünde en büyük desteği sağlayan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi. Filiz Kutluay Tutar'a ve Lisans hayatımdan bu yana tanıdığım saygıdeğer hocam Prof. Dr. Saadettin Paksoy'a çalışmama verdiği katkılardan dolayı sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Saha çalışması sırasındaki yardımlarından dolayı anketlerin yapılmasına destek veren Bursa TGMP personeline ve anket formlarını dolduran mikro kredi üyelerine teşekkür eder. Yaşamım boyunca beni her zaman destekleyen, tüm sıkıntıların üstesinden gelmemde sevgi ve ilgilerini esirgemeyen aileme özellikle çalışmamın başından sonuna kadar her türlü desteğini gösteren ve başaracağıma inanan değerli eşime teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma, Sevgili Annem Asiye Taş ve çok değerli eşim Hülya Taş'a ithaf edilmiştir...

Ramazan TAŞ

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELEDE MİKRO FİNANSMAN
(BURSA ÖRNEĞİ)

TAŞ, Ramazan
İktisat Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Gör. Filiz KUTLUAY TUTAR
Temmuz 2019, 191 sayfa

Son yıllarda tüm dünyayı yakından ilgilendiren yoksulluk kavramı Dünya'da olduğu gibi ülkemizde de çok yönlü araştırmalara konu olmaktadır. Yoksulluk, en genel anlamda insanların asgari yaşam düzeylerini devam ettirebilmeleri için gıda, giyim ve barınma gibi temel gereksinimlerini karşılayamama durumudur. Yoksulluk içinde en büyük payı ise kadınlar oluşturmaktadır. Erkeklere oranla kadınların yoksulluğu daha şiddetli yaşamaları ayrıca hane reisi kadın olan yoksul aile sayısının artması kadın yoksulluğu ile mücadeleyi önemli kılmaktadır. Toplumdaki cinsiyet eşitsizliği, kadının hane içindeki konumu, eğitim seviyesinin düşüklüğü ve düşük ücretlerde çalışma gibi nedenler kadınların yoksulluk riskini, daha fazla arttırdığı bilinmektedir. Kadınların yoksulluk risklerini azaltmak ya da kadın yoksulluğunu gidermek için tüm dünyada birçok çözüm yolları üretilmiştir. Bu çözüm yollarından biri de mikro kredi sistemidir. Mikro kredi kadınların kendi kendilerine gelir getirici faaliyette bulunmalarına imkân sağlayan kefil ve teminat gerektirmeyen güven esaslı bir finans programıdır.

Bu araştırmanın amacı kadın yoksulluğu ile mücadelede konusunda mikro kredi uygulamasının Bursa ölçeğinde etkinliğini belirlemektir. Çalışma kredi programına üye kadınlara anket uygulanarak SPSS programı aracılığıyla analiz edilip şu sonuçlara ulaşılmıştır. Mikro krediden yararlanan kadınların, bu uygulamadan genel olarak memnun oldukları, özgüvenlerinin arttığı, gelir seviyelerinin yükseldiği, krediden elde ettikleri geliri temel ihtiyaçları gidermenin yanında mevcut işlerini geliştirmekte kullandıkları görülmüştür. Elde edilen bulgularla mikro kredi uygulamasının Bursa alanında kadın yoksulluğu ile mücadelede etkin bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Kadın Yoksulluğu, Mikro kredi, Bursa

**ABSTRACT
MASTER THESIS**

**MICRO FINANCING IN COMBATING WOMEN POVERTY
(EXAMPLE OF BURSA)**

TAŞ, Ramazan
Department of Economics
Thesis Advisor Dr. Öğr. Gör. Filiz Kutluay Tutar
July 2019, 191 pages

The concept of poverty, which is closely related to the whole world in recent years, has been the subject of multi-faceted researches in our country as well as in the world. In general, poverty is the inability of people to meet their basic needs such as food, clothing and shelter in order to maintain their minimum living standards. Women constitute the largest share of poverty. Women's poverty is more severe compared to men, and the number of poor families, the female head of households, makes fighting against women's poverty important. It is known that gender inequality in society, women's position in the household, low education level and working at low wages increase women's risk of poverty more. There have been many solutions around the world to reduce or eliminate women's poverty risks. One of these solutions is the micro credit system. Microcredit is a trust-based finance program that does not require warranties and guarantees that enable women to engage in income-generating activities on their own.

The aim of this research is to determine the effectiveness of micro-credit application in the fight against women poverty in Bursa scale. The study has been analyzed by means of the SPSS program by applying questionnaires to women who are members of the loan program and reached the following conclusions. It was seen that women benefiting from micro-credit were generally satisfied with this practice, their self-confidence increased, their income levels increased, and the income they obtained from the credit was used in order to meet their basic needs and to improve their current business. According to the findings, it is concluded that micro-credit application is an effective application in the fight against female poverty in Bursa.

Keywords: Poverty, Women Poverty, Microcredit, Bursa

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxi
KISALTMALAR DİZİNİ	xxii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUK VE KADIN YOKSULLUĞU

1.1. YOKSULLUK KAVRAMI.....	4
1.2. YOKSULLUK TÜRLERİ	7
1.2.1. Mutlak Yoksulluk	8
1.2.2 Göreli yoksulluk.....	9
1.2.3. Öznel yoksulluk	11
1.2.4. Nesnel Yoksulluk.....	11
1.2.5 İnsani Yoksulluk	13
1.2.6. Aşırı yoksulluk.....	15
1.2.7 Kırsal ve Kentsel Yoksulluk	16
1.2.8. Kronik Yoksulluk.....	18
1.3.YOKSULLUĞUN NEDENLERİ.....	18
1.4. YOKSULLUKLA MÜCADELE YAKLAŞIMLARI	21
1.4.1 Liberal Devlet Yaklaşımına Göre Yoksullukla Mücadele.....	22
1.4.2. Sosyal Devlet Yaklaşımına Göre Yoksullukla Mücadele.....	23
1.4.3. Dünya Bankası'nın Yoksullukla Mücadele Stratejileri	24

1.4.4 Avrupa Birliği'nin Yoksullukla M¼cadele Yaklaşımları.....	27
1.4.5 T¼rkiye'nin Yoksullukla M¼cadelede Yaklaşımları.....	29
1.5. KADIN YOKSULLUĞU- YOKSULLUĞUN KADINLAşMASI	31
1.5.1. Kadın Yoksulluğunu Etkileyen Fakt¼rler	36
1.5.1.1. Eğitim D¼zeyi	36
1.5.1.2. Kadın İstihdam.....	38
1.5.1.3. Ayrımcılık- Sosyal Dışlanma.....	39
1.5.1.4. Hane İçi Eşitsizlikler.....	40
1.5.1.5 Aile İçi şiddet	41
1.5.1.6. Diğer Fakt¼rler.....	41
1.6. D¼NYADA KADIN YOKSULLUĞU VE KADIN YOKSULLUĞU İLE M¼CADELE Y¼NTEMLERİ	42
1.7. T¼RKİYE'DE KADIN YOKSULLUĞU VE KADIN YOKSULLUĞU İLE M¼CADELE Y¼NTEMLERİ	44
1.7.1-Kadının Stat¼s¼ Genel M¼d¼rl¼đ¼ (KSGM).....	45
1.7.2. G¼neydođu Anadolu Projesi-Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (GAP-ÇATOM).....	46
1.7.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel M¼d¼rl¼đ¼ (SYDGM).....	46
1.7.4. Kadın Emegini Destekleme Vakfı (KEDV)	46
1.7.5. Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)	46
1.7.6.Kadın Merkezi (KAMER)	47
1.7.7. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF).....	47
1.7.8. T¼rkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP).....	47

İKİNCİ B¼L¼M

MİKRO KREDİ, MİKRO FİNANSMAN TANIMLANMASI VE KAPSAMI

2.1. MİKRO FİNANSMAN VE KREDİ KAVRAMI.....	48
2.2.MİKRO FİNANSMAN TARİHÇESİ	52

2.3. MİKRO FİNANSIN TEMEL İLKELERİ	54
2.4. MİKRO FİNANSMAN KURULUŞ MODELLERİ	57
2.4.1. Birlik Modeli.....	59
2.4.2. Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli	59
2.4.3. Topluluk Bankacılığı Modeli.....	60
2.4.4. Kooperatif Modeli.....	60
2.4.5. Kredi Birlikleri.....	60
2.4.6. Grameen Tipi Kuruluş Modeli.....	61
2.4.7. Grup Modeli.....	61
2.4.8. Bireysel Model.....	61
2.4.9. Aracı Kuruluş Modeli	62
2.4.10. Sivil Toplum Kuruluşu (STK) Modeli.....	62
2.4.11. Grup Baskısı Modeli	62
2.4.12. Rosca (Rotating Savings and Credit Associations) Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli	63
2.4.13. Küçük İşyeri Modeli	63
2.4.14. Köy Bankacılığı Modeli.....	64
2.4.15. KIVA Modeli	64
2.5. DÜNYADA MİKRO KREDİ UYGULAMALARI.....	65
2.6. TÜRKİYE’DE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI.....	66
2.7. MİKRO KREDİ UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	69
2.8. TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (TGMP).....	72
2.8.1. TGMP’nin Amacı	73
2.8.2 TGMP’nin Hedef Kitlesi.....	73
2.8.3. TGMP’nin Ana Prensipleri.....	74
2.8.4. TGMP’nin Finansman Kaynakları.....	74

2.8.5. TGMP Mikro Kredi Çeşitleri.....	75
2.8.5.1. Temel Kredi	75
2.8.5.2. Sözleşmeli Kredi.....	75
2.8.5.3. Girişimci Kredisi.....	76
2.8.5.4. Mücadeleci Vatandaş Kredisi	77
2.8.5.5. Mikrosera Kredisi	78
2.8.5.6. Hayvancılık Kredisi	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURSA'DA MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: KADIN YOKSULLUĞU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1.BURSA İLİNDE TÜRKİYE GRAMEEN MİKROFİNANS PROGRAMI'NDAN KREDİ KULLANAN KADINLAR ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA.....	80
3.1.1. Araştırmanın Amacı.....	80
3.1.2 Araştırmanın Kapsamı	80
3.1.3. Anakütleden Örneklem Seçimi ve Araştırmanın Yöntemi	81
3.1.4.Verilerin İstatistiksel Analizi	82
3.2. BULGULAR VE YORUMLAR.....	82
SONUÇ.....	172
KAYNAKÇA	178
EK-1	188
ÖZ GEÇMİŞ.....	191

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Sosyo Demografik Özellikler	83
Tablo 2. Hanenin Ekonomik Durumu	84
Tablo 3. Mikro Kredi Kullanım Özellikleri	85
Tablo 4. Kadınların mikro kredi kullanmanın katkıları ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları	89
Tablo 5. Mikro Kredi Etkinliği Puan Ortalaması	92
Tablo 6. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığına Göre Farklaşma Durumu	92
Tablo 7. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklaşma Durumu	93
Tablo 8. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumuna Göre Farklaşma Durumu	93
Tablo 9. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu Göre Farklaşma Durumu	93
Tablo 10. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklaşma Durumu	94
Tablo 11. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumuna Göre Farklaşma Durumu	94
Tablo 12. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Gelirine Göre Farklaşma Durumu	94
Tablo 13. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Gelirine Göre Farklaşma Durumu	95
Tablo 14. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Yaşa Göre Farklaşma Durumu	95
Tablo 15. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Farklaşma Durumu	95
Tablo 16. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Şu An Kullanılan Kredi Miktarına Göre Farklaşma Durumu	96

Tablo 17. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Evde Kaç Kişi Yaşandığına Göre Farklılaşma Durumu	96
Tablo 18. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Evin Mülkiyet Durumuna Göre Farklılaşma Durumu	96
Tablo 19. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredili İşten Başka alışan Varlığı Göre Farklılaşma Durumu.....	97
Tablo 20. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığına Göre Farklılaşma Durumu.....	97
Tablo 21. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Sosyal Güvenceye Göre Farklılaşma Durumu	97
Tablo 22. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Yaşanan Evin Türüne Göre Farklılaşma Durumu	98
Tablo 23. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Yaşanılan Yere Göre Farklılaşma Durumu.....	98
Tablo 24. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile Yaş Arasındaki İlişi	98
Tablo 25. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile Medeni Durum Arasındaki İlişi.....	99
Tablo 26. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile ocuk Sayısı Arasındaki İlişi.....	99
Tablo 27. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişi.....	100
Tablo 28. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişi.....	100
Tablo 29. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişi.....	101
Tablo 30. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişi	101
Tablo 31. Mikro Krediden Haberdar Olma şekli ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişi.....	102

Tablo 32.Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	102
Tablo 33.Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	103
Tablo 34.Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	103
Tablo 35.Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	104
Tablo 36.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki.....	104
Tablo 37.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	105
Tablo 38.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	105
Tablo 39.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	106
Tablo 40.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki.....	106
Tablo 41.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşadığı Arasındaki İlişki.....	107
Tablo 42.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	107
Tablo 43.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	108
Tablo 44.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	108
Tablo 45.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	109
Tablo 46.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	109

Tablo 47. Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	110
Tablo 48. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Yaş Arasındaki İlişki	110
Tablo 49. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki	111
Tablo 50. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	111
Tablo 51. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	112
Tablo 52. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki	112
Tablo 53. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki	113
Tablo 54. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	113
Tablo 55. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki	114
Tablo 56. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki	114
Tablo 57. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki	114
Tablo 58. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	115
Tablo 59. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	115
Tablo 60. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Yaş Arasındaki İlişki	116
Tablo 61. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki	116
Tablo 62. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	117

Tablo 63. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	117
Tablo 64. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki	118
Tablo 65. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki	118
Tablo 66. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	119
Tablo 67. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki	119
Tablo 68. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki	120
Tablo 69. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki	120
Tablo 70. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	121
Tablo 71. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	121
Tablo 72. Mikro Kredi Alış Amacı ile Yaş Arasındaki İlişki	122
Tablo 73. Mikro Kredi Alış Amacı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki	122
Tablo 74. Mikro Kredi Alış Amacı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	123
Tablo 75. Mikro Kredi Alış Amacı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	123
Tablo 76. Mikro Kredi Alış Amacı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki	124
Tablo 77. Mikro Kredi Alış Amacı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki	124
Tablo 78. Mikro Kredi Alış Amacı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	125
Tablo 79. Mikro Kredi Alış Amacı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	125
Tablo 80. Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Yaş Arasındaki İlişki	126

Tablo 81.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	126
Tablo 82.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	127
Tablo 83.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	127
Tablo 84.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	128
Tablo 85.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	128
Tablo 86. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki.....	129
Tablo 87. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	129
Tablo 88. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	129
Tablo 89. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	130
Tablo 90. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	130
Tablo 91. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	130
Tablo 92. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki.....	131
Tablo 93.Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki	131
Tablo 94.Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	132
Tablo 95. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki.....	132

Tablo 96. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	132
Tablo 97.Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki.....	133
Tablo 98.Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki.....	133
Tablo 99. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	134
Tablo 100.Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	134
Tablo 101. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	135
Tablo 102. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	135
Tablo 103. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	136
Tablo 105. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	136
Tablo 106. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Yaş Arasındaki İlişki .	137
Tablo 107. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	137
Tablo 108.Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki.....	138
Tablo 109. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	139
Tablo 110. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki.....	139
Tablo 111.Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki.....	140

Tablo 112.Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	140
Tablo 113. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	141
Tablo114. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	141
Tablo 115. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	142
Tablo 116. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	142
Tablo 117. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	143
Tablo 118. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Yaş Arasındaki İlişki	143
Tablo 119. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	144
Tablo 120. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki.....	144
Tablo 121. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	145
Tablo 122. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki.....	145
Tablo 123. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki.....	146
Tablo 124. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki.....	146
Tablo 125.Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	147

Tablo 126. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki	147
Tablo 127. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki	147
Tablo 128. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	148
Tablo 129. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	148
Tablo 130. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki	149
Tablo 131. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki	149
Tablo 132. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	149
Tablo 133. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki	150
Tablo 134. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki	150
Tablo 135. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki	151
Tablo 136. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	151
Tablo 137. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki	152
Tablo 138. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki	152
Tablo 139. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki	153

Tablo 140. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki.....	153
Tablo 141. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki.....	154
Tablo 142. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki.....	154
Tablo 143. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	155
Tablo 144. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki.....	155
Tablo 145. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	156
Tablo 146. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki.....	156
Tablo 147. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki.....	157
Tablo 148. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki.....	157
Tablo 149. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	157
Tablo 150. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	158
Tablo 151. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	158
Tablo 152. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki.....	159
Tablo 153. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki.....	159
Tablo 154. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Yaş Arasındaki İlişki....	160

Tablo 155. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	160
Tablo 156. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki.....	160
Tablo 157. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	161
Tablo 158. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki.....	161
Tablo 159. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki.....	162
Tablo160. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki	162
Tablo 161. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	163
Tablo 162.Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	163
Tablo 163.Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	163
Tablo 164.Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	164
Tablo 165. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki	164
Tablo 166. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Yaş Arasındaki İlişki.....	165
Tablo 167. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki.....	165
Tablo 168. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki.....	166

Tablo 169. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki.....	167
Tablo 170. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki.....	167
Tablo 171. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki.....	168
Tablo 172. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki.....	168
Tablo 173. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki.....	169
Tablo 174. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki.....	169
Tablo 175. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki.....	170
Tablo 176. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki.....	170
Tablo 177. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki.....	171

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Kadınların Mikro Kredi Kullanmanın Katkıları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Ortalamaları.....	92
---	----



KISALTMALAR DİZİNİ

AB	:Avrupa Birliği
CGAP	: Certified Government Auditing Professional
FAO	:Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
GDRC	: Global Development Research Center
İGE	:İnsani Gelişme Endeksidir
KSGM	: Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü
SODES	: Sosyal Destek Programı
SYDV	:Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf'larının
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TGMP	: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı
TİSVA	: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	:Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WHO	:Dünya Sağlık Teşkilatı

GİRİŞ

Yoksulluk, insanlık tarihinde geçmişten günümüze kadar önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Yoksulluk sorunu, bazı ekonomik, siyasal ve toplumsal krizlerin meydana gelmesiyle birlikte giderek yaygınlaşmakta bu yüzden günümüzde de önemini hala korumaktadır Bütün dünyada yaşanan ve küreselleşme sürecinin, insanlar açısından bazı olumlu tarafları bulunmasına rağmen çeşitli olumsuz yanları da bulunmaktadır. Olumsuz yaşam şartları, yetersiz eğitim ve sağlık problemleriyle, işsizlikle mücadele etme gibi bu artan olumsuzluklar nedeniyle yoksulluğun etkisi de artmaktadır.

Yoksulluk hem gelişmiş ülkeleri hem de gelişmekte olan ülkeleri ilgilendiren küresel bir olgudur. Yoksulluk sınırının altında yaşayan pek çok insanın bulunması, yoksulluk sorunun çözümüne olan ilgiyi arttırmaktadır. Yoksulluk; zamana, mekâna, kültüre, cinsiyete, eğitime ve daha birçok unsura bağlı olan çok boyutlu bir kavramdır ve bu unsurlara bağlı olarak yoksulluğun çeşitli tanımları yapılabilmektedir. Genel olarak mutlak düzeyde ele alınıp açıklanan yoksulluk, insanların temel gereksinimlerini karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır.

2000’li yıllarda yoksulluk, üzerinde daha fazla konuşulan ve çözüm önerileri aranan bir kavram haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından 2000 yılında düzenlenen Binyıl Kalkınma Zirvesi’nde, Aşırı Yoksulluğu ve Açlığı Ortadan Kaldırmak, Milenyum Kalkınma Hedefleri arasında birinci hedef olarak belirlenmiştir. Bu hedefe ulaşabilmek içinse günde bir doların altında geçinen ve açlık çeken insanların oranını yarıya indirmek amaçlanmıştır. Bu Zirvede 2015 yılına kadar bu hedefe ulaşma kararı alınmıştır.

Yoksulluktan toplumun her bireyi ayrı ayrı etkilenmekle birlikte, kadınlar yoksulluktan en çok etkilenen kesim olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın ve erkekler arasında toplumsal rollerin farklı tanımlanmasından kaynaklı olarak, kadınların iş yaşamında yer alması kimi toplumlarda daha zor olmaktadır. Böylelikle kendi geçimini sağlayamayan kadınlar, erkeklere ekonomik olarak bağımlı bir hale gelmektedirler. Kadınların eğitim seviyelerinin erkeklerden daha düşük olması ise,

kadınları herhangi bir işte çalışmak için gerekli olan bilgi seviyesinden mahrum bırakmakta, erkeklere olan ekonomik bağımlılığın sürmesine neden olmaktadır.

Günümüzde ise yoksulluk olgusu daha çok işsizlik, ayrımcılık, eşitsizlik, sosyal dışlanma gibi olgularla bağlantılı olarak incelenmeye başlanmıştır. Ayrıca yoksulluğun hane boyutunda ele alınmasının yanında fert (birey) boyutunda da ele alınması gerekliliği doğmuştur. Çünkü son zamanlarda yoksulluk üzerine yapılan çalışmalar göstermiştir ki, kadınlar yoksulluktan erkeklere göre daha fazla etkilenmektedirler. Bu nedenle yoksulluk sorununun incelenmesi sürecinde kadın yoksulluğunun ayrıca analiz edilmesi gerekmektedir. Kadın yoksulluğu kavramı, ilk kez 1995 yılında 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı'nda Yoksulluğun Kadınlaşması ifadesiyle yer almıştır. Yoksulluğun kadınlaşması kavramı, ABD'de yalnız yaşayan kadınların ve tek ebeveynli ailelerin daha yoksul olduğuna ilişkin deneysel çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Aile yapısının değişmesi, boşanmaların artması, evlilik dışı çocuk sahibi olma oranının artması ve çocukların kadınlar tarafından bakılması gibi nedenler yoksulluğun kadınlaşmasını açıklamak için kullanılmıştır.

Kadınların yoksul olmasının birçok sebebi bulunsa da yoksul olarak kalmasının en önemli sebeplerinden biri iş kurabilmesi için gerekli olan sermayeyi geleneksel finans sisteminin bir üyesi olan ticari bankalardan sağlayamamasıdır. Ticari bankaların kredi verirken şart koştuğu düzenli bir gelirin olduğunu gösteren belge, kefil, teminat gibi koşulları birçok yoksul sağlayamamaktadır. Böylelikle krediler mal varlığı olan kişilere verilmiş olmaktadır. Ancak Bangladeş'te Chittagong Üniversitesi'nde ekonomi profesörü olan Muhammed Yunus krediyi "bir insanlık hakkı" olarak görmektedir. Kadın yoksulluğu ile mücadelede kullanılan yöntemlerden birisi olarak tamamen yoksullara kredi veren bir banka kurmayı hedefleyen Muhammed Yunus 1976 yılında yoksullar bankası anlamına gelen Grameen Bank'ı kurmuştur. Grameen Bank yoksullara sadece ödeyeceklerine dair verdikleri söze güvenerek formalitesiz, teminatsız ve kefilsiz mikro kredi vermiştir. Bu kurumun temel felsefesi, yoksulluğun azaltılması için yoksullara direkt olarak parasal yardım etme değil onlara iş yapmanın ve para kazanmanın yollarını öğreterek yoksulluktan kurtulmanın sağlanabileceğidir. Bu felsefe ayrıca "bir kişiye balık verirsen bir gün,

balık tutmayı öğretirsen her gün doyurursun” sözünü genel bir prensip olarak benimsemiştir.

Mikro kredi Türkiye’de 2003 yılında ilk kez Diyarbakır’da Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) tarafından oluşturulmuş Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı (TGMP) adı altında verilmeye başlanmıştır. Bugün Türkiye genelinde 64 il ve 95 şube ile faaliyetlerine devam etmektedir. TGMP Türkiye’de en yaygın mikrofinans programı olma özelliğine sahiptir. TGMP, Bursa’da merkez ve ilçeler olmak üzere dört adet şubesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bu çalışmanın amacı kadın yoksulluğu ile mücadelede önemli bir araç haline gelen mikro kredi programı olan TGMP üzerinde durarak. Bursa ilinde uygulamadan yararlanan kadınların mikro kredinin kadın yoksulluğunu azaltıp azaltmadığını, sosyal-ekonomik durumuna etkisini, mikro krediden memnun olup olmadıkları, kredinin kadınlar üzerinde ne gibi katkılarının olduğunu, kredi sisteminin eksik yönlerinin neler olduğunu incelemektir.

Çalışmamızda ise Bursa merkez şubesinden Grameen Mikro Kredi Programı üzerinden mikro kredi kullanan 86 kadın ile görüşülüp anket uygulanarak 39 adet çoktan seçmeli soru yöneltilmiş, anketlerden elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiş ve analiz sonucu mikro kredi uygulamasının kadın yoksulluğu ile mücadelede etkinliği ölçülmüştür.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yoksulluk kavramı yoksulluğun türleri, yoksullukla mücadele yaklaşımları, kadın yoksulluğu kavramı, yoksulluğun kadınlaşması, kadın yoksulluğunun etkileyen faktörler, dünyada ve Türkiye’de kadın yoksulluğu ve kadın yoksulluğu ile mücadele yöntemleri üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde mikro kredi kavramı, tarihçesi, ilkeleri, mikro kredi veren kuruluş modelleri ve dünya ve Türkiye genelinde mikro kredi uygulamaları ve TGMP ele alınmıştır. Son bölümde ise kadın yoksulluğu ile mücadelede mikro kredi uygulaması ile ilişkili olarak Bursa Grameen Bankası Mikro finans şubesinden mikro kredi kullanan 86 kadın üzerinde yapılan bir saha araştırmasının sonuçları yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUK VE KADIN YOKSULLUĞU

1.1. YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk olgusu insanlık tarihi kadar eski bir kavram olup insanlık için önemli bir sorundur. Şüphesiz günümüzde yaşanan küreselleşme olgusu, bu sorunun gittikçe büyümesinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme ile birlikte piyasa odaklı yaklaşımların tüm dünyaya hâkim olması sebebiyle yapılan özelleştirmeler ve artan rekabet yüksek işsizlikle sonuçlanmıştır. Bir yandan teknolojik gelişmelere bağlı olarak insan gücünün yerini, yeni makinelerin ve bilgisayarların alması, diğer yandan ekonomik politikalar sonucunda kaynakların dengesiz dağılımı, insanların daha da yoksullaşmasına ve bazı kesimlerin en temel gereksinimlerini bile karşılayamamasına neden olmuştur (Güzel, 2011: 82).

Yoksulluk denilince aklımıza ilk gelen fakirlik, yani sefalet, açlık, yokluk, muhtaçlık, temel ve zorunlu ihtiyaçları yeterince karşılayamama, hayatla sürekli yaşam mücadelesi, hayatta kalabilme çabası yeterli varlığa sahip olamama, gelir elde etmeden mahrum olma beklenilmeyen maddî zorluklardan dolayı ortaya çıkan çaresizlik ve sıkıntı gelmektedir (Seyyar, A. 2006: 86).

Siyasi ve sosyo-ekonomik anlamda yoksulluğu açıklamaya çalışacak olursak, temel maddî ve sosyo-kültürel ihtiyaçları karşılayabilme açısından asgarî hayat temellerinin altında kalan bir yaşam şeklidir. Buna göre de, bir ülkenin ortalama gelir seviyesinin altında bir gelire sahip olan kişiler, yoksul denilen sınıfa girmektedir. Yoksul sınıfın gelir düzeyi düşük olmasından ötürü, yaşamsal ihtiyaçlar olan Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde en altta, ilk sırada karşılanması gereken fizyolojik ihtiyaç diye sıralanmış olduğu yeme-içme, barınma, giyinme gibi ihtiyaçların yeterli seviyede karşılayamamasıdır.

Yoksulluk insanlığın var oluşundan bu yana var olan bir olgudur ve son dönemlerde gelişen teknoloji ve küreselleşme ile birlikte insanlığın en önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Küreselleşmenin etkisi ile beraber bu sorun gittikçe büyümüş dünyada yaşayan insanların gittikçe birbirleriyle kolay iletişim ve

alışveriş sağlamasıyla artan rekabetle beraber daha da çok yoksullaşan kesim oluşmaya başlamıştır. Küreselleşmenin yoksulluğu ve işsizliği arttırdığı gözlenmektedir. Teknolojik gelişmeler neticesinde insan gücünden çok makineleşmeye ve bilgi teknolojisinin kullanılmaya başlanmasıyla zenginleşen kesimle yoksullaşan kesim arasında makas gittikçe açılmış. Ekonomik politikalarında etkisiyle işgücü piyasasına olan talep azaldığından sermayesi olan daha refah bir yaşama doğru ilerlerken sermayesi olmayan işgücü (emek) yoğun çalışan kesim tüm dünyada hızla yoksullaşmaya doğru gitmektedir (Güzel, 2011: 82).

Yoksulluk her ne kadar insanlığın en önemli sorunlarından biri olsa da her topluma göre yoksulluk farklı boyutlarda olduğundan yoksulluğun tam ve net bir tanımını yapmak pek mümkün görülmemekle beraber genel bir tanım yapacak olursak ilk önce sözlük anlamı olarak; “Geçinmekte çok sıkıntı çeken (kimse, toplum, ülke), parasız, yoksuz, varlıksız, varyetsiz, fakir, fukara, zengin, varıl karşıtı” (<http://sozluk.gov.tr>, 2019). Başka bir tanımla “geçinmekte sıkıntı çeken, yeterli düzeyde parası olmayan veya rahat bir yaşam için gerekli olan araçlara sahip bulunmayan kişi” olarak tanımlanmaktadır (Aktan ve Vural 2002).

Yoksulluk ile ilgili tanımlamalarda araştırmacının hangi konu için yoksulluğu açıkladığı yoksulluk kavramın tanımlanmasında yakından ilgilidir. Bu nedenle araştırmacının çalıştığı konu yoksulluk için oluşturduğu tanımın belirleyici elemanları olmaktadır. En genel tanımla yoksulluk durumu maddi kaynaklardan, bazen de kültürel kaynaklardan yoksun kaldığını ifade eden bir durumdur. Dünya Bankası ise 200’li yıllarda yoksulluğu “refah durumundan belirgin bir biçimde mahrum olma” şeklinde açıklar.(Aksan 2012)

Yoksulluğu iki türlü tanımlayacak olursak; Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme ve barınacak yeri olmama durumunu belirtirken, geniş anlamda yoksulluk, gıda, giyinme ve barınma gibi olanaklara sahip olmakla birlikte toplumun genel düzeyinin gerisinde kalmayı ifade etmektedir.(Aslan 2015)

Yoksulluğun sadece ekonomik bir sorun gibi görülmediğinden ayrıca sosyal, kültürel, siyasal, çevresel, insan hakları ve psikolojik boyutu da olan çok yönlü bir kavram olması, üzerinde görüş birliğine varılan tek bir tanım yapılmasını

zorlaştırmaktadır. Öte yandan yoksulluğu, “açlık”, “eğitimsizlik”, “barınacak bir evinin olmaması”, “hasta olmak ve tedavi olamamak”, “hiçbir işinin olmaması ya da iyi bir işe sahip olamamak”, “kirli suyun sebep olduğu hastalık nedeniyle çocuğunu kaybetmek”, “gelecek korkusuyla yaşamak ve çocuklarının geleceğinden endişe duymak”, “umutsuzluk”, “eşitsizlik”, “özgür olamamak”, “siyasal yaşama katılamamak”, şeklinde sıralanabilecek bir süre farklı kavramlarla yoksulluğun farklı boyutlarını ele alarak tanımlamak mümkündür (Gündoğan, 2008). Bunlarla birlikte yoksulluk kavramında en önemli özellik “temel ihtiyaçlar” konusudur. Buda genel olarak bir kişinin, asgari düzeyde hayatta kalabilmesi ve yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli olan şartları sağlayan yiyecek, barınma, giyim ve sağlık gibi temel ihtiyaçlardır bu temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı durumda kişinin yoksul olduğu kabul edilmektedir (Marcelli, 2005) Dünya Bankası yoksulluğu daha çok parasal gelir açısından, minimum yaşam standardına ulaşamamak olarak tanımlarken, kalkınma iktisatçısı Amartya Sen’e göre yoksulluk, “belirli bir asgari kabiliyeti devam ettirememek” şeklinde tanımlanmaktadır (GAFAR: 1998).

Dünya da her ne kadar ekonomik ve teknolojik gelişmelerin neticesinde, refahın, bolluğun ve erişimin arttığı bir dönemde yaşasak da, yoksulluk tam aksine bir artış göstererek insanlar üzerinde kendini her geçen gün daha etkili bir şekilde hissettirmektedir. Buda anlaşıldığı gibi her geçen gün küreselleşmenin etkisi ile yoksullaşan toplumların artması demek oluyor.

Dünyada 1980’lerde başlayan ekonomik gelişmelerin yanı sıra sosyal, siyasal ve kültürel değişimler, yoksulluk kavramını kalkınma tartışmalarında ön plana çıkarmıştır. Bu çerçevede yoksulluğun özellikle Dünya Bankası tarafından hazırlanan 1990 yılı Dünya Kalkınma Raporu’nda ana tema olarak işlenmesi, yoksulluk ile ilgili çalışmaları ve araştırmalarını hızlandırmış, yoksulluğun ekonomik bir olgu olmanın ötesinde, sosyal, siyasi, kültürel ve insan hakları sorunlarını da içeren çok boyutlu bir sorun haline dönüşmesiyle uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarının da konuya olan ilgileri artmıştır. Yoksulluk, temelde bir azgelişmişlik sorunu olarak görülüyorsa da gelişmiş ülkelerde de görülmekte ve tartışılmaktadır. Bu da tekrar göstermiş oluyor ki yoksulluk yaşanılan topluma ve zamana göre değişkenlik gösteren bir kavram oluyor.

Ancak gelişmiş ülkelerde büyümenin yanında, refah devleti anlamında dar gelirli gruplar için devlet imkanlarıyla verilen desteklerden, aygın sağlık ve eğitim hizmetleri ve işsizlik sigortası, işsizlik maaşı gibi uygulamalar yoksulluğun etkilerinin bu ülkelerde daha az hissedilmesine olanak sunarken, kaynak yetersizliği sorunu yaşayan ülkelerde bu tür hizmetlerin yeterli seviyede verilememesi, yoksulluk sorununun özellikle azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha fazla hissedilmesine neden olmaktadır (Gündüz, 2006).

Bauman, 1999 yılında yoksulluğu ekonomik koşullar yanında psikolojik ve sosyal ölçütler çerçevesinde de ele alarak şöyle yorumlamaktadır. “İnsanlık tarihinin büyük kısmında yoksulluk durumu hayatta kalma açısından doğrudan bir tehlike oluşturmuştur: Açlıktan ölme, hastalık durumunda tıbbi bakımsızlık ve barınsızlık tehdidi. Hâlâ dünyanın birçok bölgesinde bu, tehlikeler anlamına gelmektedir. Yoksulların durumu yalnız hayatta kalabilme seviyesinin üstüne çıksa bile, yoksulluk her zaman için kötü beslenme, iklimi değişikliklerine karşı yetersiz korunma ve evsizlik demektir; bunların tanımı, söz konusu toplumun beslenme, giyinme ve barınmanın kesin standartlarını nasıl algıladığına bağlıdır. Bununla beraber yoksulluk fenomeni yalnızca yokluk ve bedensel tehlike anlamına gelmez. Yoksulluk aynı zamanda sosyal ve psikolojik bir durumdur: İnsan yaşamının edebe uygunluğu, içinde bulunduğu toplumun nezih yaşam standartlarıyla ölçüldüğü için bu standartlara erişememenin kendisi bir sıkıntı, ıstırap ve özsaygı yitimi sebebidir. Yoksulluk, “normal yaşam” olarak kabul edilen her şeyden mahrum bırakılma demektir. “İstenilen düzeyde olmama” demektir. Bu durum, kendini beğenmeme, utanç ya da suçluluk duymayla sonuçlanır. Yoksulluk, ayrıca, mevcut toplumda “mutlu bir Yaşam”ı ifade eden tüm imkânlardan yoksun bırakılmak”, “hayatın sunmak zorunda olduğu”nu almamak anlamına da gelir. Bu da kendini değersiz görmeyle, şiddet içeren ve katı davranışlar biçiminde beliren kin ve öfkeyle ya da her ikisiyle sonuçlanır” (Work Bank, 1999).

Genel olarak, “belirli bir hayat standardından yoksun kalmak” (Bocutoğlu, 2003) şeklinde tanımlanabilen yoksulluğun, farklı türleri aşağıda açıklanacaktır.

1.2. YOKSULLUK TÜRLERİ

Yaşanılan ülkeye, topluma ve coğrafyaya göre farklı boyutlarda ölçülen ve algılanan ve buna göre tanımlanan yoksulluk kavramının çeşitlilik göstermesi nedeniyle yoksulluğun birden çok türü oluşmuştur. Bu farklı yoksulluk türleri aşağıda açıklanmaya çalışılacaktır.

1.2.1. Mutlak Yoksulluk

“Mutlak yoksulluk” kavramı bireylerin, fizyolojik anlamda asgari düzeyde hayatlarını devam ettirebilmeleri için ihtiyaç duydukları yiyecek, içecek, barınma ve minimum düzeyde eğitim ve sağlık hizmetleri gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan asgari gelir ve harcama düzeyleri ifade edilmektedir (Erdem, 2006). Buradan da anlaşıldığına göre maddi yetersizlik durumu mutlak yoksullukta en önemli kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürde de baştan bu yana ilk ele alınan konu olarak yoksullukta maddi yetersizlik (eksiklik) ön planda olmaktadır. İngiltere’deki yapılan 19.yüzyılda ki araştırmalara göre gelir/tüketim şeklinde oluşturulan kıstasa göre yapılan tanımlama “mutlak yoksulluk” olarak açıklanır. Tanımın bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan asgari düzeyde besin veya kaloriyi baz alması ona mutlaklık niteliği kazandırmaktadır. Ülkelerarasında yoksulluğun karşılaştırmasının yapılabilmesi amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu amaç doğrultusunda ülkelerin içinde buldukları farklı durumları ve gelir dağılımındaki değişkenliği dikkate almadan her ülkeye uygulanabilecek bir küresel yoksulluk sınırı belirlenmeye çalışılır. Bu sınır temel tüketim ihtiyaçlarını karşılayacağı düşünülen mal demetlerinin maliyetine denk gelen bir yoksulluk sınırını tespit eder (Aktan, 2002: 43).

Dünya Bankası 1990 yılında yaptığı bir araştırmada yetişkin bir bireyin yaşamını sürdürebilmesi için ise günlük geliri 2400k/cal besini almaya yetmeyenleri mutlak yoksul olarak belirtmiştir Mutlak yoksulluk sınırı satın alma gücü paritesine göre az gelişmiş ülkeler için kişi başına günde 1\$ kabul edilirken, Latin Amerika ve Karayipler için bu sınır 2\$, Türkiye’nin dâhil olduğu ve Doğu Avrupa ülkelerinin de içinde bulunduğu kısım için 4\$, gelişmiş sanayi ülkeleri için 14.40\$ olarak belirlenmiştir (DPT,2001).

Yoksulluğun sınırı belirlenirken bireyin gelirden ziyade tüketim dikkate alınır, buna göre mutlak yoksulluk sınırı belirlenir. Bunun nedeni de bireyin tüketiminin gelirinden daha kolay, hızlı ve doğru bir şekilde ölçülebilmesidir. Bundan dolayı mutlak yoksulluğun sınırları belirlenmeye çalışılırken, ilk önce bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan asgari düzeyde tüketim miktarlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu bilgiler altında mutlak yoksulluk, bireyin kendisinin

ve ailesinin yaşamını devam ettirebilmesi ve asgari düzeyde temel ihtiyaçlarını giderilmesi için gerekli olan gelir seviyesinden daha düşük bir gelire sahip olmasına denir. Diğer bir ifade ile açıklayacak olursak bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için temel ihtiyaçları olan yeme içme, barınma, giyinme ve asgari seviyede eğitim hizmetlerinden faydalanamama bunlardan yoksun olma durumuna mutlak yoksulluk denir (Korkmaz 2004).

Tüm bu açıklamalardan sonra şöyle bir değerlendirme yapabiliriz; mutlak yoksulluk ölçümünden yola çıkarak yapılmak istenen veya yapılacak olan değerlendirmeler ve atılacak tüm adımlar yoksullukla mücadelede kapsamında gelinen aşamayı tespit etmeye yardımcı olacaktır. Aynı zamanda bu bağlamda yapılan yardımlar ve atılan tüm adımlar kaynakların doğru ve gerekli olan yerlere ulaşması için de son derece önem arz edecektir.

1.2.2 Göreli yoksulluk

Görelî yoksulluk kavramı mutlak yoksulluğun genel tanımının yetersiz olmasından dolayı çıkmış olup, bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan temel ihtiyaçların dışında bulunduğu toplumda kabul edilebilir tüketim seviyesinin altında olma durumunu ifade etmektedir (Gündoğan, 2008).

Mutlak yoksulluk kavramıyla sadece tüketim/gelir ölçümü şeklinde ülkelerin gelir dağılımı bağlamında birbirleriyle kıyaslanamayacağı düşünüldüğünden göreli yoksulluk denilen bulunduğu toplumun asgari hayat için tüketim seviyesinin ne olduğunu açıklamak için ortaya atılmış yeni bir kavram olmuştur. Görelî yoksulluk bireyin bulunduğu toplumun ortalama refah düzeyinin altında olma durumunu açıklamaktadır. Diğer bir tanımla göreli yoksulluk kişinin yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan gelir seviyesinin altında bir gelire sahip olmasını değil, bulunduğu toplumun ortalama yaşam standardının altında bir yaşama sahip olmasıdır. Buradan da anlaşılıyor ki her toplumun kendi gelir seviyesine ve yaşam koşullarına göre yoksulluk seviyesi belirleniyor. Bu açıklamalara göre açlık sınırına göre değil yaşadığı toplumun ortalama yaşam standardına göre yoksulluk sınırı belirleniyor ve altında kalanlar yoksul sayılıyor. Yoksulluk sadece kaynaklara ulaşamama veya

hayatını devam ettirememeye durumu değildir. Bulunduğu toplum içinde ortalama yaşam seviyesine sahip olup olmadığıdır (Dumanlı, 1995).

Görelî yoksulluk, bir başka açıklamayla bir toplumda yaşayan yoksul bir birey ya da hane halkı ile o toplumdaki mevcut kaynaklara göre ortalama bir gelire sahip olan bir birey ya da hane halkı arasındaki gelir farkını ifade etmektedir. (Dumanlı, 1996) Townsend'e göre görelî yoksulluk, temel ihtiyaçlarını asgari yaşam seviyesinde mutlak olarak karşılayabilen ancak kişisel kaynakların yetersiz olması nedeniyle toplumun genel refah seviyesi altında kalan ve toplumda gelenek veya sıradan hale gelmiş olan faaliyetlere katılımın kısıtlanmış olduğu insanların durumunu tanımlamaktadır (Townsend, 1979). Bu tanımla da anlaşılmaktadır ki görelî yoksulluk hiçbir gelire sahip olmayan bireyler değil geliri olduğu halde yaşadığı topluma göre dar gelirli olan ortalama yaşam seviyesinde hayat sürdüremeyen kesime yoksul diyebilme ve bunu da mutlak yoksulluk olarak değil de görelî yoksulluk kavramıyla açıklamak mümkün görünmektedir.

Devamlı bir gelire sahip olup asgari hayat seviyesinde yaşamlarını idame ettirebilseler de bu bireylerin yaşadığı toplumun ortalama refah seviyesinin altında bir yaşam sürmektedirler. Bu bireyler kısmen de olsa ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlar ancak sağlık, eğitim, sosya-kültürel etkinliklere katılma, oturdukları ev durumu açısından zayıf bir durum ortaya koymakta, gelişmiş ülkelerde ise bu seviye daha da artarak insan yaşamını kolaylaştıran teknolojik elektronik ev aletleri gibi bazı araç ve gereçler yoksulluk sınırını belirlemektedir (Dumanlı, 1996).

Görelî yoksulluk, "Harcama Esaslı Görelî Yoksulluk" ve "Gelir Esaslı Görelî Yoksulluk" olarak ikiye ayrılmaktadır. (Tireli, 2009) Örnekle açıklamaya çalışırsak gelir esaslı görelî yoksullukta ilk önce o topluma ait ortalama gelir hesaplanmaktadır. Ortalama gelir hesaplanırken de direkt aritmetik ortalama olan hesap şekli kullanılmayıp literatürde kabul görmüş ve öne çıkmış olan uygulama dikkate alınarak hesap yapılmaktadır. Ortalama gelir, aritmetik hesaplama yapılarak belirlenmez. Bunun yerine ortanca geliri kullanmak yoluna gidilmektedir. Çünkü aritmetik ortalama alındığında aşırı zengin olan kesimin görelî yoksulluk oranını artıracak kanısı yatmaktadır (Döşeyen, 2007).

1.2.3. Öznel yoksulluk

Öznel yoksulluk durumu, bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığı konusunda bizzat yoksulların kendi değerlendirmelerinin ön plana çıktığı ve yoksulluğun unsurlarının, yoksullarla doğrudan karşılıklı görüşmeler sonucunda yoksulların kendileri tarafından kendilerini ne durumda görüp görmediklerini belirlendiği bir yoksulluk yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın en önemli faydası, toplumca kabul edilebilir yaşam standardının uzman kişiler tarafından değil, bizzat bu durumu en iyi bilen ve yaşayan yoksulların kendileri tarafından belirlenmesidir (Şenses, 2006:93).

Öznel yoksulluk sınırı belirlenirken bizzat yoksul kesime soru yöneltilerek kendilerini ne durumda gördüklerini ortaya koymak özneliği ön plana çıkarmaktadır mutlak yoksullukta olduğu gibi aldığı kalori veya elde ettiği gelir seviyesi ile maddi anlamda bakıp kişinin yoksulluk sınırını çizmekten ziyade kişinin kendisini hangi durumda yoksul hangi durumda yoksul görmediği anlaşılabilir. Kimine göre karnını doyurup barınacak yeri olduğu zaman kişi kendini yoksul görmezken başka birine göre ise daha sosyal veya yaşamını kolaylaştıracak teknolojik aletlere (televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi vb) sahip olamama durumu kendisini yoksul hissettirebilir. Buradan da anlaşıldığına göre öznel yoksulluk kavramı kişinin kendisini hangi durumda yoksul gördüğü ile ilgilidir.

1.2.4. Nesnel Yoksulluk

Yoksulluk konusu hakkında üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanımın henüz yapılamaması yoksulluğun kişiden kişiye ve toplumun yapısına göre farklılık göstermesiyle bağlantılıdır. Yoksulluğun bu gibi değişik durumlara göre farklılık göstermesinden dolayı yoksulluk üzerine yapılan tanımlama çalışmaları nesnel bir konuma oturtulmaya çalışılmış, böylece daha doğru ve kalıcı bir kavramsal çerçeve elde edilmek istenmektedir. Nesnel yoksulluk da uzmanlar tarafından önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde ölçülmesi neticesinde ortaya konmaya çalışılan bir yoksulluk türüdür. Nesnel yoksulluk, bilimsel nitelikteki araştırmaların sonucu olarak uzmanlarca belirlenen kurallar ve çerçevelere göre bireyin yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli olan temel ihtiyaçların gerekli seviyede olmasıyla

açıklanmaktadır. Bu kriterler yukarıda da açıkladığımız gibi bir bireyin belli bir zaman içinde gerçekleşen gelir/ tüketim harcamaları, veya aynı şekilde baz alınan günlük bir bireyin hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan kalori miktarı olmaktadır. Bunun nedeni de bu kriterlerin daha kolay sayısallaştırılıp daha hızlı ölçüm sağlamakta bu nedenle de bu yöntem yoksulluk ölçümünde daha fazla kullanılmaktadır. Nesnel yoksulluk, refah toplum seviyesini de ölçmekte de fazlasıyla kullanılmakta çünkü refah düzeyini ölçüm için asgari ihtiyaç seviyesini belirleme nesnel kriterlerle daha kolay olmaktadır. Örnek verecek olursak günde 1,25 \$ altında bir gelire sahip olan bireylerin toplamı, beslenme seviyesi günlük 2400 kcal altında kalanların toplamı şeklindeki araştırmalar objektif yoksulluk göstergeleridir (Okumuş, 2010: 74).

İktisat bilimi ise bireyleri rasyonel olarak ele almakta ve buna göre bireylerin kendilerine maksimum düzeyde faydayı sağlayan durumu tercih edeceklerini kabul etmektedir. Yapılan araştırmalarda da görülüyor ki yoksulluk bazlı çalışmalarında Dünya Bankası nesnel ölçüm metotlarını daha çok kullanmaktadır. Küreselleşmiş dünyada yoksulluğun araştırılmasında bilgi ve sonuçlara ulaşabilmek için kullanılan ölçütlerin kişiye özel değil nesnel sabit kriterlerin kullanılması gerekli hale gelmiştir. Yapılan çalışmalarda nesnel yoksulluk kriterlerinin kullanılmasının en önemli nedenlerinden birisi de bireylerin aynı durumdan elde ettikleri fayda veya tatmin olma durumunun değişken olmasıdır. Bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılarken başvurdukları tercihlerin farklılıkları ve bu tercihlerden sağladıkları fayda seviyeleri birbirinden çok farklı olabilmektedir. Buna da söyle bir örnek verebiliriz bireyler hayatlarını devam ettirebilmek için gerekli olan besin gruplarını belirlerken, bazı bireyler ise hayatlarını devam ettirebilmek için zaruri olmayan besin gruplarını tercih edebilmektedirler. Burada da görülüyor ki bireylerin maksimum düzeyde faydaya erişmeleri aynı besin grupları ile mümkün olmamaktadır. Biri diğeri ile tamamen değişik olan besin grubundan ve kendisinin hayatta kalabilmesi için gerekli olmayan bir gruptan daha fazla tatmin olabilmektedir. Buda gösteriyor ki yoksulluk durumunun bu şekilde ölçümü oldukça zor ve bu ölçümün sabit bir zemine oturtmak neredeyse imkânsız duruma gelmektedir. Bütün bunların sonucu olarak iktisatçıların nesnel ölçüm metotlarını kullanılması gerektiği yönündeki kanılarını destekler nitelikte olmakla birlikte öznel ölçüm metotlarının yoksulluk olgusunu daha detaylı ve bireyin veya hane halkının bulunduğu topluma ve yaşam koşullarına göre

değerlendirdiği ve buna göre tespit yaptığı öznel yoksulluk kavramından hareketle geliştirildiği yorumu yapılabilir.

1.2.5 İnsani Yoksulluk

Gelişen ve küreselleşen dünyada teknolojinin de getirdiği hızlı yeniliklerle insani gelişme ve yoksulluk kavramlarının bir nedeni olarak “insani yoksulluk” kavramı literatürde önümüze çıkmaktadır.

İnsani yoksulluk kavramı; bireyin insani yaşam standardının temel ihtiyaçlarını karşılaması için gerek duyduğu ekonomik güçle birlikte hayatını devam ettiren ihtiyaç duyduğu bir takım sosyo-ekonomik imkânları ifade etmektedir. İnsani yoksulluk kavramı yoksulluk olgusunu sadece maddi boyutuyla değerlendirmeyip maddi boyutun da ötesinde sosyo-ekonomik ve kültürel anlamda da ele alıp açıklamaya çalışmaktadır. Bunlara göre de insani yoksulluk bireyin ihtiyaçlarının asgari seviyede karşılanmasından ziyade daha iyi bir ekonomik durumun olup refah seviyesinin de yükselmesine dayanır. Bu nedenle yoksulluk kavramını ele alırken insani yoksulluk bağlamında sadece maddi boyutuna değil çok yönlü ele alınmaktadır (Aktan, 2002: 6).

İnsani yoksulluk kavramını ilk defa 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafında hazırlanan İnsani Gelişme Raporu’nda yer verilmiştir. İnsani Gelişme Raporu’nda yoksulluğun mutlak yoksulluk ölçümünde olduğu gibi tek bir konu baz alınarak belirlenemeyeceği, bireyin gelir ve tüketim harcamalarıyla beraber, eğitim hizmeti, sağlık hizmeti, temiz içilebilir düzeyde olan içme suyuna erişim, barındığı mekanın durumu, cinsiyetler arası eşitliğin giderilmesi, insan hakları ile demokratik hak ve özgürlüklerin yoksullukla mücadelede sivil toplum kuruluşların yeteri kadar yaygınlaşması ve diğer sosyo-ekonomik ve kültürel göstergelerinde yoksullukla mücadelede dikkate alınması gerektiği tezi savunulmuştur (Acı, ve Sezgin, 2009). Yoksulluğun kavramının açıklanmasında ve yoksulluğa karşı belirlenen stratejilerde nesnel gösterge olan gelir ve tüketim göstergelerinin yeterli olmadığı düşüncesi yoksullukla mücadele konusunda yapılan çalışmaların başından bu yana tartışılmaktadır. Bu araştırmalarda yoksulluk olgusunu açıklamak için literatüre yeni yoksulluk göstergeleri bulma eğilimini beraberinde getirmiştir. Burada

bu çalışmaları yaparken insani yoksulluk bağlamında yeni bir kavram ortaya konmuş olup bireyin yoksulluğunu ölçmek için; yaşam beklentisi, sağlık durum, ölüm oranı, beslenme alışkanlıkları, açlık, hane halkının eğitim seviyesi, kişi başına düşen toprak alanı, okuryazar olma durumu vb. göstergeler refah/zenginlik ölçütü olarak kullanılmıştır (Şenses 2009 S:97).

Bu ölçütler arasında içlerinde en çok öne çıkan ve çalışma alanında genel kabul görmüş olan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından İnsani Gelişme Raporun'da kullanılan İnsani Gelişme Endeksidir. (İGE) İnsani Gelişmişlik Endeksinin hesaplamış olduğu miktarının altında olan gruba geniş anlamda insani yoksul denmektedir. İnsani Gelişme Endeksi sosyo-ekonomik göstergeleri baz alarak daha geniş v kapsamlı bir şekilde gelişmişliği belirlediği için gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin durumlarını inceleyip beraber karşılaştırarak uluslararası kıyaslamaların yapılabilmesini sağlamaktadır. (Şenses 2009, 100.)

Tüm bu tanımlamalardan ve yapılan açıklamalardan anlaşılmaktadır ki insani yoksulluk kavramı; yoksulluğun sadece ekonomik bir kategori olan gelir durumu ile ilişkilendirilmesinden çok, insani bir kategori olması insanca yaşam sürdürebilme olgusu insanın sadece temel ihtiyaçları değil sosyo-ekonomik düzeyde de insanca yaşam denilen seviyeye gelmesi gerektiği düşüncesiyle ortaya atılmış ve ölçüm yapılan konulara baktığımızda bireyin sosyal anlamda insani gelişmişlik seviyesine gelememe durumunu ölçmeye çalıştığını anlamaktayız.

İnsani yoksulluğun ölçülmesi olgusu, gelir yoksulluğundan çok farklı olarak eğitim seviyesi, bireyin yaşam süresi ve temiz içme suyu kaynaklarına erişim durumu gibi insanın yaşam kalitesini ortaya koyan farklı konular üzerinde çalışmalar yapmaktadır. İnsani yoksulluğu ölçmek amacıyla geliştirilen İnsani Yoksulluk İndeksi, gelişmekte olan ülkeler için (HPI-I) şu üç kriterden yola çıkarak hesaplama yapmaktadır (Human Development Report 1997).

i. Beklenen yaşam süresi: İnsani yoksulluğun ilk göstergesi olarak, uzun bir yaşamdan yoksun olma durumu olarak ortaya konmuştur. Buda UNDP,

hesaplamalarında baz aldığı 40 yaş ve bu yaşın altındaki yaşam süresini insani yoksulluğun bir kriteri olarak değerlendirmektedir.

ii. Eğitim seviyesi: İnsani yoksulluğun ikinci göstergesi olarak, eğitimden yoksun olma durumudur. Bireylerin okuma yazma bilmeme oranının yüksek düzeyde olması da insani yoksulluğun ölçülmesinde bir kriter olarak kabul edilmektedir.

iii. Makul olan bir yaşam seviyesi: İnsani yoksulluk durumunun ölçülmesinde bir diğer gösterge ise ekonomik ve sosyal olanaklardan yoksun olma, belli bir hayat standardına sahip olamama durumudur. Sağlıklı içme suyu kaynaklarına erişemeyen bireylerin toplam nüfusa oranı, temel sağlık hizmetlerinden yararlanma imkanlarından yoksun olanların toplam nüfusa oranı, 5 yaş altı olan ve yeterli düzeyde beslenemeyen toplam nüfusun içindeki oranı olmak üzere bu üç veriden oluşturulan bilgilerden faydalanılarak ekonomik ve sosyal imkanlara sahip olma seviyesini belirlenmektedir.

İnsani Yoksulluk İndeksi gelişmiş ülkeler için (HPI-II) ise şu kriterlerden yola çıkılarak hesaplanır (Şener, 2009).

i. Yaşam süresi: İnsani yoksulluk durumunun ölçülmesinde birinci kriter olarak yaşam süresinin 60 yaş altı olan nüfus oranını yani 60 yaşından daha fazla beklenen yaşam süresine sahip olmayan nüfus oranı,

ii. Eğitim: Toplam nüfus içinde yeterli seviyede okuma yazma bilmeyenlerin oranı,

iii. Makul bir yaşam seviyesi: Mutlak yoksullukla ölçülen tüketim/gelir seviyesiyle ortaya konan yoksulluk sınırının altında yaşayanların oranı,

iiii. Sosyal dışlanma: İnsani yoksulluk seviyesinin ölçülmesinde kullanılan diğer kriter ise bireyin uzun dönem işsiz kalması kısacası uzun dönem işsizlik oranı.

1.2.6. Aşırı yoksulluk

Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), yoksulluk olgusunu ölçmek için Dünya Bankası tarafından ortaya konmuş olan mutlak yoksulluk kavramını baz alarak yoksulluğun yoğunluğunun ölçüldüğü başka bir kavram oluşturmuşlardır. Buna yeni kavrama göre bireyin gelirinin tamamı harcandığı halde mutlak yoksullukta sınırında baz alınan günlük kalori miktarı olan

2400 k/cal'nin sadece % 80'i oranında karşılanıyorsa bu durum bireyin aşırı yoksulluk olgusu içinde olduğu durumu göstermektedir (DPT, 2004).

Aşırı yoksulluk kavramı mutlak yoksulluk ölçüm yöntemi sonucu kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için minimum düzeyde alması gereken kalori miktarının da altında kalan bir düzey belirlemiş olup bu düzeyin altında kalan besin değerini alan bireyleri aşırı yoksul olarak tanımlamaktadır.

1.2.7 Kırsal ve Kentsel Yoksulluk

Yoksulluğu ele alırken bireyin yaşadığı mekâna göre sınıflandırıp tanımlayan bir kavramdır. Bu açıdan yoksulluğu kentsel ve kırsal diye ikiye ayırmaktadır. Kırsal yoksulluk durumu belirlenirken bireyin gelir seviyesi, tüketim miktarı gibi maddi olan unsurların yanında kırsal alanda yaşamın getirmiş olduğu bir takım olumsuzluklar, sosyal dışlanma durumu, sosyal yaşam farklılıkları gibi maddi olmayan unsurlar da yoksulluk ölçümünde dikkate alınır. Kentsel yoksulluk düzeyi belirlenirken kent özelinde araştırma yapıldığı için başvuru olan ölçüm yönteminde gelir düzeyi ve tüketim düzeyi gibi maddi unsurlara başvurulur. Kırsal yoksullukta dikkate alınan eğitim seviyesi, sağlık hizmetlerine erişim, temiz su kaynağına erişim, konut, iletişim hizmetleri, sosyal dışlanma gibi maddi olmayan unsurlar dikkate alınmaz (Aktan, Vural,2002).

Kırsal ve kentsel alanda yaşam koşullarına göre yoksulluk farklılık göstermektedir. Dünyada kırsal yoksulluk sanayi devrimine kadar daha yüksek iken sanayi devrimiyle beraber kırdan kente göç olgusunun hız kazanmasıyla insanların çoğunluğunun kentte yaşamaya başlamasıyla yoksulluk olgusu kentte daha fazla görülmeye başlanmıştır. Dünya genelinde inceleme yapıldığında Asya bölgesinde kırsal yoksulluk fazla iken Latin Amerika bölgesinde kentsel yoksulluk en yüksek seviyelere yükselmiştir. Bununla beraber hızlı kentleşmenin olduğu Afrika ve Asya bölgelerinde de kentsel yoksulluğun kırsal yoksulluk seviyesinin üzerine çıkması bekleniyor (Yusufoğlu , 2010).

Kırsal yoksulluk olgusunun tarım alanlarının nüfus artışına göre kuşaktan kuşağa bölünmesi ile daralma göstermesi, teknolojinin gelişmesiyle tarımda

makineleşmenin hız kazanması insan gücüne olan ihtiyacın azalmasına neden olarak kırsal bölgede yaşayan insanların yoksullaşmasını daha da hızlandırmıştır. Kırsal bölgede iş imkânı bulamayan ve bununla beraber gelen yoksulluğa çözüm aramak için kente göç hızlanmaya başlamış ve kentte olan eğitim, sağlık sosya-ekonomik gelişmişlik ulaşım imkanları gibi bir takım durumlar insanları kırdan kente çekmeye sebep olmuştur (Kule, Es, 2005).

Kırsal yoksulluğun artış gösterme sebebi, genel olarak az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde tarım sektörünün hızlı bir şekilde daralma göstermesi sonucunda var olan gizli işsizliğin açık işsizliğe dönüşmesi halidir. (8.BYKP ÖİKR, 2001: s:105) Kırsal yoksulluk insani yoksulluk ölçüm yöntemiyle düşünüldüğünde kırsal yaşam koşullarının getirdiği olumsuzluklarla şiddetini kentsel yoksulluğa göre daha etkin hissettirdiğini söylemek mümkün olmaktadır (ÖZTORNACI, VEZİROĞLU, 2012).

Kırsal yoksulluğu, kentsel yoksulluk olgusundan tarımsal faaliyetleri baz alarak ayırmaktayız. Kırsal yoksulluk çerçevesine, toprağı olmayan köylü, toprağı olmayan tarım işçileri bu işçileri geçici veya mevsimlik işçi diye de ayırabiliriz, toprak miktarı çok az olan toprak sahipleri de bu gruba girmektedir. Bunlara ayrıca kırsal bölgelerde yaşayıp basit yöntemlerle, emek yoğun şekilde mal ve araç-gereç üreten zanaatkârlar da dâhil edilebilir (Dumanlı, 1996).

Kentsel bölgede yaşanan yoksulluk olarak ayrı şeklide ele alıp tanımlanabilen kentsel yoksulluk olgusu; tüketim şemaları, mal ve hizmete erişim fiyatları ile bunları ulaştırma maliyetleri gibi maliyetleri arttıran etkenler bakımından kırsal yoksulluk durumundan çok daha farklı özellikler taşımaktadır (Es ve Güloğlu, 2004)

Kırsal alanlarda insanların yoksullukla mücadele yetersiz kalmaları farklı gelir elde etme imkanının olmaması ile kente göç hızının artması sonucu kent nüfusunun hızlı bir şekilde kayıtsız yerleşim, kentsel uyumsuzluk, hızlı bir şekilde kent düzeyinde gecekondulaşma, sağlıksız çevre şartlarının oluşması, işsizlikte hızla artış, iş gücünün artması ile kayıt dışı istihdamda hızlı artış, kent nüfusunun dengesiz bir şekilde artışı suç oranlarında artışı, sokak çocuklarında artış ve kadın yoksulluğu olmak üzere bir dize sorunları da beraberinde getirerek, kentlerdeki huzur ve güven

ortamını olumsuz şekilde etkilemekte ve tüm bunlarda kentsel yoksulluk kavramını ortaya koymaktadır. (Es ve Güloğlu, 2004) Her ne kadar bu çıkarımlarda bulunmuş olsak da öteden beri kırdan kente göçün bir sonucu olarak kentsel yoksulluğun oluşması tartışılmaktadır. Bu konuda ileri sürülen iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan biri, kırsal kesimde yaşayan yoksul bireylerin düşük gelir seviyeleri sonucunda kentlere gitmek zorunda oldukları ve hızlı göçlerin kentsel alanlardaki istihdamın yavaş artışları karşısında hızlı bir kayıt dışılık ve buna bağlı olarak kentte yoksullaşma sürecine sebep olacağı ileri sürmektedir. Bu durumda kentsel yoksulluk, kırsal yoksulluk durumunun kente yansması olarak değerlendirilmektedir. Diğeri ise, kırsal bölgede yaşayan yoksulların göç maliyetlerini karşılama durumları olmadığından dolayı göç olgusundan en az yararlananın kesimin yoksul olması ve yoksulluğun göçü tetiklemenin aksine engelleyen bir sebep olmasıdır (Şenses , 2006).

1.2.8. Kronik Yoksulluk

WHO, kronik yoksulluğu açıklamış olduğu aşırı yoksulluk durumunun bireylerin üzerinde beş yıldan daha fazla sürmesi halinde bu bireylerin durumlarının düzelmesinin imkânsız olduğunu düşünerek bu gruptakileri bireyleri kronik yoksul olarak tanımlamaktadır (Akatay 2011). Buda gösteriyor ki insanların uzun süre yoksulluk yaşaması sonucunda bu durumdan çıkmasının imkânsızlaştığını ortaya koymaktadır. Zaten aşırı yoksulluk olgusu bireyin yaşamını devam ettirebilmesi gereken besin değerinin altında bir yaşam mücadelesi verme çabasıdır.

1.3.YOKSULLUĞUN NEDENLERİ

Yoksulluğun nedenlerini yoksulluk kavramını açıklamaya çalışırken olduğu gibi tek bir başlık altında toplamak zordur. Yoksulluğun toplumdan topluma, bölgeden bölgeye, ülkeden ülkeye ve zaman içinde değişen çok çeşitli etkenleri bulunmaktadır. Yoksulluğun nedenleri arasında; demografik unsurlar, göç, ekonomik krizler, savaş, adaletsiz vergi sistemi, yüksek faiz ve rant ekonomisi, doğal afetler, çalışamayacak durumda olan özürlü sayısı, bireyler arasındaki yetenek, miras yoluyla elde edilen gelirler, piyasada tekelleşmenin olması, enflasyon, devlet teşvikleri kullanım yerleri, işsizlik gibi bir çok maddi ve sosyal etkenler sayılabilir.(Korkma, Bayramoğlu, 2007) Ayrıca bu saydığımız etkenler sefaletin de getirdiği olumsuz

çevre koşulları nedeniyle salgın hastalıkların da baş göstermesine sebep olmaktadır. Buda yoksulluğun en önemli sorunlarından olmaktadır.

Yoksulluğun tanımlanmasında kullanılan kavramların büyük bir çoğunluğu yoksulluğun nedenlerini açıklamak için yapılan çalışmalarda da kullanılmaktadır. Yoksulluğun altında yatan en önemli etken, en önemli sebep, fazla üretemememiz ve aynı zamanda üretilen değerler karşılığında elde ettiğimiz gelirin kişiler, bölgeler ve üretim sektörleri arasında adil bir şekilde dağılımının gerçekleştirilememesidir. Fazla üretim yapamamanın etkenleri ise iklim şartları ve coğrafik şartlar yönünden bazı ülkelerin veya ülke içindeki bazı bölgelerin fazla üretme kapasitesinden şartlarına göre yoksun olmasıdır. Örneğin ülkemizin güney kesiminde ekonomik değeri yüksek olan tarım ürünleri üretilebilirken iklim ve doğa şartlarına göre, doğu Anadolu bölgesinde ekonomik değeri daha düşük ürünler ve daha az verim elde edilebiliyor. Bu etkenlerden dolayı o ülkede ya da örneğimizde verdiğimiz gibi o bölgede yaşayan insanların daha yoksul olması kaçınılmaz olmaktadır. (Aktan, 2002).

Yoksulluğun bir önemli etkeni olarak da nüfus artışı gösterilmektedir. Nüfus artışı en küçük topluluk olan aile de başta toprak olmak üzere doğal kaynaklara erişimini etkileyen ve bunun sebebi olarak toplum da refah seviyesini etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Hızlı nüfus artışının, özellikle gelir seviyesi düşük olan azgelişmiş ülkelerde önemli bir yoksulluk etkeni olduğu konusunda kabul görmüş bir görüş bulunmaktadır. Dünyada en azgelişmiş bölge olarak Güney Sahra ülkelerinde gözlenen yoksulluk da genellikle bu bölgedeki hızlı artan nüfus ile doğru orantılı olarak ilişkilendirilmektedir. Bir başka yönden de yoksulluk olgusunun nüfus artışlarının bir sonucu olmaktan ziyade nedeni olduğunu ileri süren, nüfus miktarının artmasını yoksulluğa karşı aile düzeyinde alınan bir önlem olduğunu ve hızlı nüfus artışının büyümeyi tetikleyen olumlu etkileri olduğunu savunan taraflara da rastlamak mümkündür. (Şenses, 2006)

Yoksulluğun bölgelerin gelişmişlik düzeyine göre de değiştiğini söylemek pek mümkündür. Bu gelişmişlik bölgenin gelir düzeyi sosyo-kültürel yönünden ele alındığında bölgede yaşayan yoksul insanın azlığı o bölgede işlenen suç oranında bile değişikliğe neden olmaktadır. (Lofça ve Büyükyenigün, 2010). İşsizliğin az az olduğu bireylerin temel ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılayabilecek gelire sahip

olmaları o kişilerin suç işleme potansiyellerini de etkilemektedir. Buradan da anlaşılıyor ki bireyleri çaresizlik ve işsizliğin getirdiği yoksulluk durumu suç işlemeye yöneltiyor.

Yoksulluk tanımını yapmaya çalışırken ele alınan kitleye bakıldığında, bu kişilerin çoğunlukla işgücü piyasasıyla düzenli bir ilişkilerinin olmadığı, bu bireylerin işsiz ya da eksik istihdam gibi istihdam sorunuyla karşı karşıya oldukları gözlenmektedir. İşsiz bireylerin bulunduğu bir toplumda yoksulluk olgusu kendi varlığını kesinlikle göstermektedir. Aynı şekilde yoksulluğun da işsizlik düzeyini arttırdığı bir gerçektir. Yoksulluk işsizlik ilişkisi, her ülkenin kendine göre aldığı sosyal politika modelleriyle farklı bir kavram kazanmaktadır. Bazı ülkelerde uygulanan yoksulluk için uygulanan politikalar nedeniyle işsizlik, yoksulluğun nedeni olurken, bazı ülkelerde ise uygulanan politikalar nedeniyle işsizler arasındaki yoksulluk düzeyi, mevcut istihdam da bulunanlar arasındaki yoksulluk oranından farklı değildir (Gündoğan, 2003).

İşsizlikle beraber düşük ücret ödemesi de yoksulluk olgusunda önemli konulardandır. (Şenses, 2006). Düşük ücretle çalışan bireylerin emekleri sömürülüp işgücü piyasasına katılmaları küstürülerek daha çok yoksullaşmalarına sebep olmaktadır. Emek yoğun çalışan bireyler adeta açlıkla tehdit edildikleri için çok düşük ücret düzeylerinde çalıştırılıp emekleri sömürülmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalarla beraber literatürde yapılan birçok çalışmada yoksulluk olgusunun nedenlerinin bizzat bireyin kendi özelliklerinden kaynaklanan mikro nedenler ve yaşadığı toplumdan kaynaklanan makro nedenler olarak ikiye ayırmaktadır. (Güneş, 2009). Bu ayrıma göre mikro nedenler;

- Fiziksel ve ruhsal bozukluk,
- Eğitim düzeyi,
- Var olan işler için gerekli olan beceriye sahip olmama,
- Madde bağımlılığı ve kumar gibi kötü alışkanlıklar,
- Ücret yetersizliğinden kaynaklanan sorunları,
- İşyerindeki kötü yönetimden kaynaklanan sorunlar,
- Boşanma, terk edilme, ölüm gibi nedenlerle ailenin dağılması,

- Çalışmaya ilişkin olumsuz toplumsal değerler,
- İsteddiği şartlarda iş imkânının olmaması,
- Yaş, cinsiyet, çocuk sayısı,
- Suç kurbanı olmak gibi özelliklerdir

Makro nedenler de şu şekilde sıralanabilir;

- Yaşanılan coğrafyanın özellikleri su, toprak, iklim vb. şartların elverişsizliği,
- Savaşlar, doğal afetler, ekonomik krizler,
- Teknolojik gelişmelere bağlı olarak insan gücüne duyulan ihtiyaçta daralma ile oluşan işsizlik,
- Ülkenin gelir dağılımındaki adaletsizlik,
- Ülkedeki istihdam politikaları nedeniyle yüksek işsizlik oranı ya da var olan işlerdeki ücretlerin düşük olması,
- Yolsuzluk,
- Ülkedeki hızlı nüfus artışı,
- Toplumda yaşanan hızlı sosyal değişimler,
- Göç, çarpık kentleşme, aile yapısındaki küçülme, vb."dir.

Tüm bu açıklamalar çerçevesinde yoksulluğun nedenleri olarak sıraladığımız tüm elementleri genel bir değerlendirme ile ele alacak olursak bir toplumda yoksulluğun baş sebebinin işsizlik olduğu sonucuna varmaktayız. Bunların yanında yoksulluğu tetikleyen ekonomik krizler savaşlar, eğitim yetersizliği, toplumun nüfus yapısı, göç olgusu, gelir dağılımında adaletsizlik, rant kavgası, siyasi ve politik adımlar yoksulluğu en çok etkileyen kavramlar arasında yer aldığını anlamaktayız.

1.4. YOKSULLUKLA MÜCADELE YAKLAŞIMLARI

Dünyada yoksullukla mücadeleye yönelik stratejiler; yoksulluğu tamamen yok etmeye değil, yoksulları yaşadığı durumdan daha güçlü bir seviyeye yaşamlarını daha iyi bir seviye de devam ettirebilecek, gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmaya, yoksul bireyleri topluma muhtaç olmaktan çıkararak kendi yaşamlarını rahatlıkla sürdürebilen bireyler haline getirmeyi amaçlamaktadırlar (Özer , 2012).

Dünya da yoksullukla mücadele de ilk dönemlerde uygulanan stratejiler olarak yoksullukla doğrudan mücadeleyi amaçlayan yani doğrudan yoksul kesime yardım amacıyla yapılan sosyal politikalar tarzında güvenlik amaçlı iken; son dönemlerde küreselleşmenin de etkisiyle doğrudan müdahale yöntemiyle değil de dolaylı olarak istihdam ve gelir düzeyini artırma, ekonomik büyümeyi sağlayarak yoksulluğu azaltma stratejisine gidilmeyi amaçlamaktadırlar (DPT, 2007).

Yoksulluğun nedenlerini ortaya koyabilmek o toplumda yoksullukla mücadelede nasıl bir yol izleneceğini de büyük ölçüde belirlemektedir. Bu da sorunun ne olduğunu tam anlamıyla ortaya koyabilirsek bu sorunla da nasıl bir yöntemle mücadele edebileceğimizi daha sağlam bulabiliriz. Yoksullukla mücadele de her toplum farklı stratejiler izlenmiştir. Bunlardan liberal devlet anlayışı ve sosyal devlet anlayışı ön plana çıkmaktadır. Şimdi bu mücadele yöntemlerini açıklamaya çalışalım.

1.4.1 Liberal Devlet Yaklaşımına Göre Yoksullukla Mücadele

Liberal devlet yaklaşımını savunan taraf, müdahaleci devletin aksine devletin yoksulluğun kaynağını oluşturduğunu savunmaktadırlar. Liberal devlet taraftarları kısaca şunları savunmaktadırlar;

- Piyasa ekonomisini güçlendirmek için gerekli olan üretim düzeyini artırılmalı, böylece toplumdaki işsizliğin azaltılması amaçlanmalı,
- Düşük vergi uygulamaları ile üretim miktarının artırılması hedeflenmeli: böylece toplamda işsizliğin azaltılması ve bireylerin gelir ve refah düzeyinin artırılması sağlanmalı,
- Zorunlu özel sosyal güvenlik sistemi azami derece uygulanmalı: devlet sadece primini ödemeyecek durumda olan grubun primlerini destek çıkmalı,
- Özel eğitim kurumları desteklenip güçlendirilmeli: sadece eğitimin bedelini(öğrenim harcı) ödeyemeyecek durumda olan yoksul kesimin eğitim bedelleri devlet tarafından karşılanmalı veya yoksul öğrencilere karşılıksız veya uzun vadeli minimum seviyede faizli burs verilmeli,
- Devlet hiçbir sektöre veya kesime direkt nakden parasal yardım yapmamalı,
- Bireylerin bilgi ve becerileri geliştirilerek, bu değerlendirilip nitelikli işgücü haline getirilmeli.

Bu görüşü savunan araştırmacılar devletin zorunlu olmadığı sürece piyasaya asla müdahale etmemesi gerektiğini söylemektedirler. Küreselleşmenin etkisiyle birlikte eski sosyal devlet anlayışından çıkılarak ülkelerin çoğunda liberal devlet anlayışı hâkim olmaya başlamıştır.

Çok uluslu şirketlerin ülkelere gelmesini sağlamak amacıyla vergi konusunda rekabet eden devletler belli süre sonra vergide düşürdüğü oran veya kısa süreliğine tamamen almadığı vergi orta geliri bireylerin zamanla daha fazla vergi yükünün içine sürüklemiş ve bu şekilde gelir düzeyi düşük olan bireylerin daha da yoksullaşması gibi bir sorun ortaya çıkmıştır. (Baş, 2009).

1.4.2. Sosyal Devlet Yaklaşımına Göre Yoksullukla Mücadele

Sosyal devlet yaklaşımını savunan taraf, maliye politika araçlarını (başlıca vergi ve maliye politikaları) kullanarak devletin yoksullukla mücadele edilebileceğini savunmaktadır. Sosyal devletin yoksullukla mücadelede çözüm önerileri şunlardır (Aktan, 2003).

A. Vergi Politikası Önerileri

- Negatif gelir vergisi uygulanmalı,
- Gelire göre artan oranlı vergi tarifesi uygulanmalı,
- Servet vergilerine ağırlık verilmeli,
- Ücretlilerin en az geçim indirimi dâhilindeki gelirleri vergi dışında bırakılmalı (asgari ücret vergi dışında bırakılmalı),
- Gelir vergisi uygulamasında ücretliler için özel indirim uygulanmalı (ayırma ilkesi).

B. Kamu Harcamaları Politikası Önerileri

- Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik hizmetleri devlet tarafından ücretsiz sunulmalıdır,

- Bölgeler arasındaki dengesizliklerin azaltılması için devlet bu bölgelere kamu harcamalarını artırmalı,
- Tam istihdamı sağlamaya yönelik kamu harcamaları artırılmalı,
- Tarım sektörüne sübvansiyonlar verilmeli; tarımsal destekleme alımları politikası uygulanmalı,
- Esnaf ve sanatkârlara yönelik teşvikler sağlanmalı,
- İşsizlik sigortası oluşturulmalı,
- Yoksullara direkt parasal yardım yapılmalı,
- İşsizlere yönelik bilgi ve beceri kazandırma kursları açılmalı,
- Toprak reformu ile yoksul vatandaşlara arazi ve arsalar dağıtılmalı.
- Müdahaleci devlet taraftarları, yukarıdaki önerilerden de anlaşılacağı gibi yoksullukla mücadelede devlete önemli görevler yüklemişlerdir.

Yoksullukla mücadele stratejilerini belirlerken bulunduğunuz toplumun ihtiyaçlarını ve önceliklerini ilk başta iyi kavrayıp ona göre yoksulluğu azaltmak için atılacak adımları belirlemek yoksullukla mücadelede daha etkin bir yol çizmemizi sağlayacaktır. Başta kırsal yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizliğini azaltmak için atılacak adımlar dünyada yaşayan yoksulların büyük çoğunluğunun yaşam kalitesini arttıracaktır. Gecekondulaşma, çarpık kentleşme, hızla kırdan kente göç yoksullukla mücadelede ilk önce ele alınıp bunları oluşturan durumların önüne geçebilirse yoksulluk olgusunu büyük bir oranda engellemiş olur.

1.4.3. Dünya Bankası'nın Yoksullukla Mücadele Stratejileri

Dünya Bankası 1950'lerden sonra her on yılda bir yayımladığı Dünya Gelişme Raporlarında Yoksullukla mücadele yöntemlerine yer vermektedir. Bu raporlar incelendiğinde Dünya Bankasının stratejilerinde zamanla değişiklikler görülmektedir. 1950 ve 1960'larda yayımladığı raporlarda fiziki sermayeye ve alt yapıya yapılan büyük yatırımların gelişmenin ve yoksullukla mücadele etmenin aracı olarak belirlenmişken, 1970 yılların başında yayımladığı raporda sermaye birikimine ve sanayileşmeye dayalı büyüme modelinin gelir dağılımını bozduğu ve bu gelişmenin yoksulluğu önlemeyi de göz önüne alması gerektiğinin altını çizmiştir. Dünya Bankası, bu dönemde fiziki yatırımın tek başına yeterli olmadığı eğitimle sağlığın da

en az fiziki yatırımlar kadar önemli iki etmen olduğu görüşünü sürdürmüştür. Bu görüş, 1980 de yayımlanmış olduğu Dünya Gelişme Raporunda da yer almaktadır. Rapora göre, eğitim ve sağlık alanlarındaki pozitif etkenler doğrudan yoksulların gelirlerinde artırıcı bir etki oluşturmaktadır.

Dünya ekonomisinde 1980"lerde ortaya çıkan borç krizleri ve buna bağlı olarak oluşan küresel durgunluk sonucu yoksullukla mücadele yöntemleri bir kez daha değişmiştir. Ekonomi yönetiminin değiştirilmesi ve piyasa güçlerinin işlevi daha çok önem kazanmıştır. 1990"lara gelindiğinde Dünyada oluşan değişimle beraber "yönetişim" ve "kurumların" ön plana çıktığı durumu açıklanmıştır, bunun etkisiyle yerel ve ulusal bazda savunmasızlık/kırılganlık sorunları baş göstermiş insanlar bu gündemle meşgul olmuşlardır. Tüm bunların etkisi ile Dünya Bankası, 1990 Kalkınma Raporunda iki ana temalı strateji ortaya koydu, bunlardan ilki altyapıya yatırımla beraber açık ekonomi yoluyla emek yoğun büyüme modeli ve yoksullara eğitim, sağlık ve bireylerin temel hizmetlere erişiminin sağlanması. Dünya Bankası 2000 yılı Kalkınma Raporunda yoksullukla mücadele çalışmalarına daha detaylı bir şekilde yer veriyor. Yoksulluk olgusunu çok boyutlu olarak ele alıp inceliyor. Dünya Bankası ilk başta açıklamış olduğu gibi yoksulluğu gelir ve tüketim yoksulluğuna dayalı olarak ele aldığı gibi mutlak yoksulluğun tanımını dışına çıkararak 1990'da açıklamış olduğu Dünya Bankası Kalkınma Raporunda yoksulluğa şu kavramları da sokmuştur; eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, toplumsal ve politik yaşama katılım. Buda mutlak yoksulluk kavramının dışında yoksulluğun sadece gelir/tüketim le açıklanma olgusunun ötesinde bir durum ortaya getirmiştir (Aslan, 2015).

Dünya bankası 2000'li yıllardan sonra yoksullukla ilgili kalıplarını değiştirerek farklı kavramlarda yoksulluk olgusuna getirmiştir. Bunlar bireyin söz hakkı olmaması, bireyin güçsüzlüğü, bireyin yoksulluk karşısında savunmasız oluşu, bireyin risk alamama durumu gibi kavramlardır (Çulha, 2011). Dünya Bankası yoksullukla mücadele çalışmalarında şu üç strateji uygulanmasını ön plana koymuştur. Bunlar;

Yoksullara Yönelik Fırsatların Artırılması: Yoksulluğu azaltmak için gerekli olan temel sosyal ekonomik ihtiyaçların yanında en önemlisi o bireylerin gelir

düzeylerini arttırabilmeleri için gerekli olan ortamı oluşturmalarını savunmuşlardır (Çulha, 2011). Sadece o bireylere yönelik yol, içilebilir su kaynağı, maddi destek, kredi imkanı, eğitim ve sağlık hizmetleri sunulmasının yetmediği bunların tek başına yeterli olmadığı bunlarla beraber bireylerin gelir elde edebilmesi bunları buluşturacak bir pazarın da oluşturulmasını savunmuştur.

Yoksulları Yetkilendirilmesi ve Güçlendirilmesi: Yoksulların geri planda sosyal dışlanmışlık algısının yıkılması ve devletin tüm kurumlarında eşit hakka sahip olduklarını hissettirilmeli hesap verilebilirlik derecesi arttırılmalı. Siyasi ve yerel mekanizmalar oluşturulurken yoksul kesime de söz hakkı verilmeli, onlarında eşit olduğu desteklenmeli, etnik kimlik, cinsiyet, sosyal durumlarından kaynaklı bir ayırım yapılmamalıdır. Her kesimin devletin tüm kademelerinde eşit muamele ile karşılaşması düşüncesi oluşturulmalı.

Yoksulların Güvenliğinin Artırılması: Yoksul kesimin olası bir tehlikeye karşı savunmasız olduklarını düşünerek bu konuda gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini savunmuşlardır. Yoksulların doğal afet, salgın hastalık, ekonomik krizler gibi dış etkenliği sorunlara karşı savunmasız olduklarından bu gibi konularda yoksulların en az şekilde etkilenmeleri için gerekli güvenlik önlemlerinin alınması, bu gibi risklere karşı azaltıcı tedbirler oluşturulmalıdır (Aslan, 2015).

Yoksulluk içinde yaşayan bireylerin dışarıdan gelen tehditlere karşı zaten savunmasız olduğunu düşündüklerinden gerekli güvenlik tedbirlerin alınmaması durumunda daha büyük zararlara yol açacağı domino etkisi gibi yoksul kesimin gördüğü zararın etkisi dalga şeklinde yayılarak artacağından bu gibi tedbirlerin başta alınması gerektiği vurgusu yapılmaktadır.

Buraya kadar yaptığımız açıklamalar çerçevesinde yoksullukla mücadelede Dünya bankasının etkinliklerinden en önemlisi yoksulları ekonominin içine dahil edip bizzat ekonomiden kendilerinin pay almaları onları ekonominin bir parçası haline getirip onlara fırsat vermesidir. Piyasa da kendilerine oluşturabildikleri pazarla kendi kendilerinin hayatlarını idame ettirebilme sağlıklı refah bir düzeye çıkabilme çabası içine bu bireyleri sokmasıdır. Buda küçük çaplı işlerle uğraşan bireylerin önündeki

engelleri ortadan kaldırmakla ve bu gibi küçük işletmelerin önünü açacak düzenlemeler getirerek mümkündür.

Yoksulların devletin bir parçası olduğunu bilmek ve devletin içinde onlarında söz sahibi olduğunun karar alma aşamasında onlara da söz hakkı verebilmenin, devletin sadece belli kesime hizmet etmekten çıkartıp tüm kesimlere hitap etmesini sağlamak yoksul kesimin de piyasa ekonomisine katılmasına katkı sağlayacaktır.

Dünya bankasının yoksullukla mücadele de güvenliğin artırılması stratejisi ise olası bir hastalık, ekonomik kriz veya doğal bir afet karşısında savunmasız olan toplumun etkilenme oranını en aza indirmek çabasında olduğu kanısına varılmaktadır.

Her ne kadar bu gibi çalışmalar için gerekli destekler dünya bankası tarafından verilmiş olsa da uygulamalarda tam bir netice alınmadığından bu uygulamaların yanlış bir strateji olduğu tartışması bulunmaktadır. Bunu da dünya bankası açıklarken yapılan uygulamalarda yanlışlık olduğu gerçekten yoksul kesime ulaşip doğru müdahalenin yapılamadığı açıklamalarında bulunmaktadır.

1.4.4 Avrupa Birliği'nin Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları

Avrupa birliği yoksullukla mücadele politikasını iki temel üzerine kurmaktadır. Birinci mücadele politikası tüm kuruluşların da ele aldığı ve bunu başarabilirsek yoksulluğu da büyük oranda çözeriz tezini savunduğu istihdamı arttırıp işsizliğin bitirilmesi tezi. Tam istihdamın gerçekleştirilebilmesi için gelişen teknoloji ve küreselleşmeye uyum sağlayarak tüm sektörler arasında işbirliği sağlayarak işsizliği en aza indirme politikası hedeflenmektedir. Diğer mücadele politikası ise önemli iki kurum olan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Dünya Bankası'nın yoksullukla mücadele de ortaya koydukları şu iki kavramı ele almaktadır. Bu kavramlar “sosyal dışlanma” ve “sosyal içerme” durumudur. (Sapançalı, 2007).

AB ülkeleri yoksulluk kavramı yerine 1980'lerden sonra sosyal dışlanma kavramını kullanmışlar. Sosyal dışlanma kavramının yoksulluk kavramından daha

kapsamlı olduğunu açıklamaya çalışmışlardır. Sosyal dışlanma olgusunun birey üzerinde daha yıkıcı etkisi olduğunu savunmuşlar sosyal dışlanmayla bireyin daha çok zarar gördüğü tezini savunmuşlardır.

Diğer bir kavram olan sosyal içerme, yoksulluk olgusu içinde olan bireylerin sosyal dışlanma sorunu ile karşı karşıya kalma riskini ele alıp standart bir yaşam şartlarının nasıl olması gerektiğini, bu risklere karşı nasıl bir önlem alınması gerektiği ile ilgilenen bir kavramdır. Bir başka söylemle sosyal içerme nasıl bir yaşam sürmek istediğimizi ve bu yaşam standartlarına nasıl ulaşabileceğimizi açıklayan kavramdır. Sosyal dışlanmayı ortadan kaldırmak amacıyla ortaya atılmış asıl amacın sosyal dışlanmadan sıyrılıp olması gerektiği gibi bir yaşam sunabilmektir yoksullara. Sosyal dışlanma kavramı olumsuz bir kavram iken sosyal içerme kavramı olumlu bir kavram olup toplumun yoksullukla mücadelede dışlama yerine kanat açma çabasını ortaya koyma durumudur.

Sosyal içerme tanımı çok yeni bir terim olup henüz 1990'lı yılların başlarında kullanılmaya başlanılmıştır. Kasım 1993 yılında Maastricht'te kabul edilip imzalanan Avrupa Birliği Anlaşması sosyal dışlanmayı kabul edip kullanan ilk hukuki ve resmi bir belgedir (Sapançalı, 2007). AB'nin kabul edip yoksullukla mücadelede temel hedef olarak seçtiği sosyal dışlanma kavramı 1999 yılında imzalanıp yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması'yla olmuştur. Bunun la beraber AB'ne üye devletlerin mart 2000' de Lizbon'da toplanarak yoksullukla mücadele konusunda nasıl bir yol izleyeceklerini kararlaştırırken ilk defa sosyal içerme kavramına değinilmiş olup bu toplantıda yoksullukla mücadele konusunda gelecek on yıllık hedeflerini belirlemişlerdir. Bu toplantıya kadar AB devletlerinin yoksullukla mücadele stratejileri her ülke için farklı olabiliyordu. Bu da ülkelerin kendi ekonomik sosyal kültürel yapılarından kaynaklanıyordu. Bu toplantıdan sonra ortak bir karar alıp tüm üye devletler yoksullukla mücadelede kendi planlarını AB'nin yoksullukla mücadele stratejisinde belirlediği kurallar çerçevesinde uyumlaştırmayı taahhüt etmişlerdir (Sapançalı, 2007).

Her ne kadar AB yoksullukla mücadelede çalışmalarında üye ülkelerle kararlaştırdığı stratejileri uygulamaya çalışsa da 2001 yılında yapılan Leaken Zirvesi'nde, Sosyal Koruma Komitesi tarafından üye ülkelere yoksulluğun ve sosyal dışlanma ile ilgili verdikleri mücadele konusundaki gelişiminin sonuçlarını izlenilmesi istenilmiş. Bunun sonucunda 2005 yılına gelindiğinde istenilen hedeflere ulaşamadığı anlaşılınca Avrupa Konseyi

Mart 2005'te politikada değişikliğine gitmiş. Lizbon da kararlaştırılmış olan hedefleri hafifletilmiş. Lizbon Zirvesi'nde kararlaştırılan sayısal hedeflerden ziyade bu hedeflere ulaşmak için kullanılan stratejiler üzerinde durulmuştur. Bu tarihten itibaren yenilenmiş olan Lizbon Stratejisi kapsamında çalışmalar devam ettirilmiştir (Sapançalı, 2007).

1.4.5 Türkiye'nin Yoksullukla Mücadelede Yaklaşımları

Türkiye cumhuriyeti devleti kurulduğu zaman savaştan yeni çıkmış tüm Dünya da ve Türkiye'de yoksulluk yüksek boyutlara ulaşmıştı. Şavaşın yaralarını sarmaya çalışırken bir taraftan da önceden kalmış borçları ödemeye çalışıyordu ülkenin ilk önce seçtiği ekonomik modeli dışa kapalı devlet eliyle sanayileşme çabalarıydı. Ülke savaştan çıktığında 1929 yılında patlak vermiş olan Dünya Ekonomik Buhranı sebebiyle özel teşebbüs yok olma eşiğine gelmiş sanayileşme durmuştur. Devlet eliyle yapılmaya çalışılan sanayileşmede on yıllık kısa bir sürede önemli yol kat etmiştir. Fakat 1940'lara gelindiğinde çıkan İkinci Dünya Savaşı ile ilerleme alan sanayi durma eğilimi göstermeye başlamıştır. Ülke savaşında etkisiyle giderek yoksullaşmıştır.

Savaşın yaraların saramadan tekrar bir dünya savaşı ülkenin ekonomi politikasında değişiklik yapmasını zorunlu kılmış 1950'li yıllara gelindiğinde devlet modeli bırakılmış serbest piyasa ekonomi modeline geçilmiştir. Ancak bu modelde savaşın etkisini atlatamayan Türkiye'de yeterli olmamış ülke gittikçe daha da fakirleşmiştir. (Özdemir, 2014) 1960'dan sonra ithal ikameci bir model seçilmiş ve uygulanmaya başlanılmış buda krizlerle birlikte umduğunu bulamamıştır.

Türk Anayasa'sında Türkiye Cumhuriyet Devleti'nin vatandaşlarının huzur, refah yaşam seviyesini sağlaması bunun korunması ve sürdürülebilmesi için gerekli tedbirleri alması gerektiği konusunda maddeleri vardır. (Gündüz, 2006). Bu maddelerden hareketle Türk toplumunda yoksullukla mücadele kanunlarla da desteklenmektedir.

Tüm bunlarla uğraşırken Türkiye yoksullukla mücadele bağlamında ilk olarak 1976 yılında yoksul, malul ve engellilere aylık bağlanma işlemi yapılmıştır. Bu

yapılan desteklerde baş gösteren ekonomik krizler sonucunda devamlılığını yitirmiştir.

Türkiye’de yoksullukla mücadele bağlamında ilk olarak 1986 tarihinde 3294 sayılı kanun yürürlüğe konmuştur. Bu kanunda muhtaç durumda olan bireylerle Türkiye’ye sığınmış veya gelmiş olan yardıma muhtaç kişilere sosyal eşitlik ve gelir eşitsizliğini giderme bağlamında gerekli tedbirlerin alınacağı hükmüne yer verilmiştir. (Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu). Bu çıkarılan kanun yoksulluğun önüne geçilmesi için alınması gereken tedbirlerin önünü açmak için önemli bir adım olmuştur.

Ülkemizde son on yılda hızlı bir ekonomik büyümeye paralel olarak sosyal yardımlarda artış görülmektedir. 1986 yılında çıkarılan 3924 sayılı Kanun çerçevesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf’larının (SYDV) kurulmuş ve merkeziyetçi yönetimden uzaklaştırılarak sosyal yardımların daha kolay muhtaç kişilere ulaşmasını sağlamaya çalışılmıştır. İlk dönemlerde sosyal yardımlar, ülke düzeyinde Başbakanlık bünyesindeki Fon Genel Sekreterliği tarafından koordine edilmekte idi ve yerel düzeyde SYDV’ler tarafından uygulanmıştır. Sosyal yardımların yoksullukla mücadeledeki önemli etkisi ve muhtaç bireylerin yarınlarına umutla bakabilmesindeki rolü sebebiyle yeni yöntemlerin ve yardım programlarının oluşturulması ihtiyacı nedeniyle farklı bir kanun çıkartılmıştır. Bu kanun 5263 sayılı 9 Aralık 2004 tarihli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kurulması, teşkilâtı, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenleyen kanundur. Bu müdürlüğün oluşturulmasıyla sosyal yardım alanında yapılan çalışmalar uzmanlaşarak ve sıkı takip yöntemiyle hız kazanmıştır.

Bunlara yanında, yoksul ailelere kömür ve gıda yardımları ile sağlık ve eğitime yönelik bir dizi yardım programları oluşturulmuştur. Temel eğitimin sürdürülebilmesi için öğrencilere; ücretsiz ders kitapları, ücretsiz öğle yemekleri, ulaşım gibi eğitimle alakalı destekleme programları adı altında bir dizi projeler hayata geçirilmekte.

Devletin de desteği ile her geçen gün artan desteklemelerle 2006 yılında açıklanan programla yoksul durumda olan hane halklarına barınma yardımı, 2009

yılında ise daha önemlisi olan yoksul sınıfına yönelik konut edinmeleri için projeler ortaya konmuştur. 2012 yılından sonra yoksul olarak nitelendirilip durumu iyi olmayan eşi vefat eden dul kadınlara ve zorunlu askerlik vazifesini ifa eden erlerin yoksul olan ailesine nakden destek sağlamak amacıyla yeni projeler sisteme konulmuştur. 2011 yılında çok sayıda olan sosyal yardım amaçlı kurulan ve oluşturulan programları tek bir çatı altında toplamak ve daha etkin kılmak maksadıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ASPB kurulmuştur. Bakanlık kurulduktan sonra SYGM Başbakanlık tarafından yönetilirken ASPB bir birimi olarak yeniden revize edilerek yapılanmıştır. Tüm bu devlet eliyle yapılan çalışmalar daha etkin şekilde bakanlığın alt birimi olarak oluşturulan SYGM tarafından etkili bir şekilde yürütülmeye çalışılmıştır.(www.ailevecalisma.gov.tr). Şimdi ise yapılanması ve adı değişen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde devam etmektedir.

1.5. KADIN YOKSULLUĞU- YOKSULLUĞUN KADINLAŞMASI

Yoksulluk insanlık tarihi kadar eski bir kavram olmakla beraber dünyada gün geçtikçe küreselleşmenin etkisiyle birlikte yoksulluk olgusu kadın üzerinde daha çok kendini hissettirip yoksul kadın rakamlarının yükselmesine sebep olmaktadır. Bu kadın yoksulluğunun en temel sebepleri ise ekonomik yetersizlik (ekonomik güce erişimde erkeğe göre geri kalmışlık) ve toplumsal sebepler (örf, adet, anane, gelenek, görenek, toplumsal yaşam tarzı vb. etkenler)yer almaktadır.

Yoksulluk olgusu dünyanın her yerinde önemli bir konu olmakla beraber bu yoksulluğun içinde mutlaka kadın en önemli bir yeri almaktadır. Dünya genelinde nereye gidersek gidelim kadınlarımız cinsiyet eşitsizliğine maruz kalıp toplumda bu eşitsizliğin sıkıntısını çekmekte, erkeklere nazaran daha dezavantajlı konumda olmaktadırlar. Erkeklerle kıyaslama yapıldığında toplumlarda kadınlar ücretsiz bir şekilde veya emeğinin karşılığı olan ücreti erkeklere göre daha az almaktadır. Dünya genelinde yapılan araştırmalarda kadınlara ödenen emeğin ücreti erkeklere oranla çok az olmaktadır. Mülkiyet sahipliği konusunda kadınlarımızın erkeklere göre daha düşük bir düzeyde mülk sahibi oldukları yapılan tüm istatistiklerde görülmektedir. Buda kadınların yoksulluğunun cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığını gözler önüne sermektedir. Kadın yoksulluğunun etkisi ile çocuk

yoksulluğu da tetiklenmekte, finansal sistemin değişimi sonucu tüm dünyayı etki altına alan küreselleşme olgusu, bir başka terim olarak ortaya çıkan ve etkisini dünya üzerinde hızla arttıran küresel yoksulluk olgusu kurbanlarının en önemli parçası kadınlar ve çocuklar olmaktadır. (Açıköz, 2010:46).

Yoksulluktan etkilenen gruplar arasında en fazla dezavantajlı olan taraf kadınlar olmaktadır. Bu nedenle yoksulluk olgusuna yeni kavramlar girmektedir. Bunların en önemlileri de “yoksulluğun kadınlaşması” (Moghadam 2005:1), “yoksul hanelerin kadınlardan oluşması” ve “yoksulların en yoksulu” (Chant 2003:3) kavramları olmaktadır.

Yoksulluğun kadınlaşması kavramı 1978 yılında ilk defa Diana Pearce tarafından dillendirilmiş ve bunu şöyle ifade etmektedir; “ hızlı bir şekilde bir kadın problemi olmaya başlaması” demektir yoksulluğa buda kadın eksenli bir yoksulluğu ortaya koymaktadır. 1976 yılında Amerika’da yaptığı bir çalışmada 18 yaşının üstünde olan toplam 15 milyon yoksulun içinde kadınların oranını üçe iki olduğunu ifade etmiş ve yine bu çalışmasında yaşlı yoksul kesimin içinde kadınların oranını %70’in üzerinde olduğunu belirtmiş, yoksul hanelerin içinde kadın reisli oranının da %50’lerde olduğunu açıklamıştır (Ünlütürk Ulutaş, 2009 s:25). Bu oranlara bakıldığında kadınların yoksulluktan karşı cinslerine göre son derece daha fazla etkilendikleri açık bir şekilde gözler önüne serilmektedir. Pearce’nin yaptığı bu çalışmadan sonra da yapılan birçok çalışmada yoksul kadınların oranının erkeklere göre çok daha yüksek olduğu görülmekle beraber kadın erkek arasında yoksulluğu yaşama şekli farklı olduğu da açıklanmıştır. Kadınların toplumsal yaşam, örf, adet, gelenek, görenek gibi kavramların içinde statüsünün devamlı farklı olmasından kaynaklı ekonomik değerlere ulaşması hep güç olmuş ve bir yerde aç kalması gereken biri varsa bunun genelde çocuğunun da olmasının etkisi ile kadınlar olduğu görülmektedir. (<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf>. 2019)

Hattatoğlu’na göre Birleşmiş Milletler, yoksulluğun kadınlaşmasını iki ana konuyu ele alarak açıklamaktadır: “Birincisi, dünya üzerinde günde 1 USD ya da daha az gelire yaşayanların çoğunluğunun kadın olması, ikincisi ise 1990’larda "yoksulluk döngüsüne" yakalanmış kadınlar ve erkekler arasındaki mesafenin kadınlar aleyhine

açılmaya devam etmesidir(Hattatoğlu 2007: 6).” Bu açıklamanın da ışığında kadının yoksulluktan aldığı payın ne kadar çok olduğu gözler önündedir.

Neoliberalizmin etkisi ile 1990’lardan sonra ortaya çıkan gelir dağılımında ki adaletsizlik ve yoksulluk durumunun giderek artması önemli bir işaret olmuş, bu nedenle yoksulluk içinde kadın yoksulluğu üzerinde daha fazla durulmuştur. Bunların etkisi ile önemli bir gelişme olarak 1995 tarihinde gerçekleşen Kopenhag Dünya Kalkınma Zirvesi’nde “Kadınlar, yoksulluğun yükünü erkeklerden daha çok taşımaktadırlar” sözleriyle erkeklerle kadınlar arasında yoksulluk olgusunun kadınlarda daha önemli ve ciddi bir sorun olduğu ortaya konulmuştur.

Kadın yoksulluğu kavramını ele alan bir önemli gelişme de 1995 yılında yapılan Pekin 4.Dünya Kadın Konferansı olarak literatüre girmiştir. Bu konferansta tartışılıp kabul edilen Pekin Eylem Platformu’nda yoksulluk olgusunda kadın yoksulluğu kavramı yoğun bir şekilde dillendirilmiş ve işlenmiştir. Yoksulluğun kadınlaşması kavramı bu konferansla birlikte bundan sonra yapılacak kadın ve yoksulluk bağlamında olacak tüm çalışmalar için anahtar bir terim olmuştur. Kadın yoksulluğu kavramının kullanılma nedenleri olarak da şunları sıralayabiliriz(Ecevit, 2003, s.85)

- Erkeklerle kıyaslandığında, kadınların yoksullukla karşılaşma olasılıkları daha yüksektir.
- Kadınların yoksulluğu erkeklerin yoksulluğundan daha ciddidir.
- Kadınlar arasında görülen yoksulluk durumu erkeklerin arasında görülene göre, zaman içinde artmaktadır.

Yoksulluk kavramının kadın yoksulluğu diye yeni bir kavram olarak ortaya çıkmasını Yunus şu şekilde ifade etmektedir. Bizim toplumumuzda fakir kadın tamamen güvensizdir. Çünkü kocası onu istediği zaman dışarı atabilmekte bu yüzden de evinde güvensiz olmaktadır. Ayrıca kocası, sadece "boş ol, boş ol, boş ol " orada 3 defa söyleyerek onu boşayabilmektedir. Kadınlar okuma ve yazma bilmiyor ve genellikle kadınların kendi isteklerinin olmasına karşın kadınların para kazanmak amacıyla evin haricinde başka bir yere çıkıp çalışmasına izin verilmemektedir. Kadınlar doğdukları yerde aileleri ile yaşarken dahi bu gibi sebeplerden dolayı iş gibi

bir dışarı çıkma durumları yoktur. Kadının ailesi henüz çocukken bile onun yediğinin içtiğini boşa görerek kadını biran önce dışarıya atmak evlendirmek gibi yöntemlerle beslemekten kurtulma yollarına bakmaktadır. (Yunus and Jolis,2007:88). Bu kadar acık bir şekilde kadının toplumdaki konumu ortadayken yoksulluk ve kadın kavramlarının bir araya gelmesi ve kendilerini kadın yoksulluğu olarak yeni bir kavram olarak ortaya çıkarmaları kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Toplumlarda kadının konumuna ve verilen değere bakıldığında yoksul kesimde kadının durumu açıklayan diğer çalışmalara bakarak da yoksulluk durumu içinde olanların payının büyük bir bölümünü kadınların oluşturması gayet normal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dünya genelinde büyük bir önem teşkil eden yoksulluk olgusu içinde kadın yoksulluğunu açıklamaya çalışmak için genel yoksulluk tanımında olan belirleyici özelliklerden yola çıkarak sorunu açıklamak gerekir. Buvinic' yaptığı çalışmalarında kadın yoksulluğu hakkında iki temel ana unsur olduğunu söylemektedir: “işgücü piyasasındaki konumu ve eğitim imkanlarından yararlanma durumu”. İş piyasasında geçmişten günümüze kadının erkeklere göre ikincil bir konumda olduğunu gösteren çok fazla veri bulunmaktadır. Kadının işgücü piyasasına katılım seviyesinin düşük olması, işgücüne katılım sağlandığı durumda erkeklere nazaran çok daha düşük ücret düzeyinde bulunan işlerde istihdam edilme. İstihdam yöntemi olarak tamamen kayıtsız bir şekilde sektörde bulunma. Bizzat işi yapan olarak değil de aracı tarzı fason şeklinde çalışma tarzı. Ücretsiz bir şekilde aile işçisi tarzında çalıştırılıp emeğin sömürülmesi tarzında olma, çalıştığı yerde elde edilen gelir üzerinde herhangi bir söz sahibi hakkında olamama, özellikle kırsal alanlarda bu durumla karşılaşmakta, gelir elde etmekten yoksunluk vb. gibi göstergeler bu farklılıkları belirlemektedir (Şener, 2009:2).

Kadın yoksulluğu kavramı farklı açılardan ele alınıp incelenip çok farklı şekilde açıklanmıştır. Bu açıklamalardan en dikkat çekenler ise, Kümbetoğlu'nun (2002: 130) “kadınların yoksulluğu, toplumsal olarak onay verilmiş eşitsiz cinsiyet rolleri örüntüsünün bir sonucudur” şeklinde ki açıklamasıdır. Bu arada Kargı'nın (2011:33) da üzerinde durduğu gibi, “Kadınların kaynaklara ve gelire erkeklerle eşit biçimde erişememeleri, mülkiyet ve gelir kontrolünde eşit düzeyde söz sahibi

olamamaları, emeklerinin değersiz kılınması” ile yine yoksulluğun kadınlarla ilişkisinin doğrudan doğruya olduğu gözler önüne koymaktadır.

Kadın yoksulluğunu açıklarken kaynakların kullanılma noktasında kadınların cinsiyetinden kaynaklı sahip olduğu toplumsal rollerinin icabı aç kalma ve yoksul konumda olma erkeklere kıyasla kadınları daha çok ilgilendirmektedir. Özellikle anne konumunda olan kadın için yoksulluk ve en önemlisi temel ihtiyaç olan yeme içme ihtiyacını karşılayamayan aç kalan annenin hanenin diğer kişilerine kıyasla daha yıkıcı etki yapmaktadır. Aç kalan bir annenin çocuğunu emzirememe durumu kadının büyük bir travma yaşamasına neden olmaktadır. Kadın bu durumda hem aç hem de sorumluluğunda olan çocuğunu doyuramama durumuyla karşı karşıya kaldığından büyük bir psikolojik çöküntü yaşamaktadır. Ancak buna rağmen toplumların hepsinde aile içinde biri aç kalacaksa bu fedakarlık yine hep annede olmakta buda yazılı olmayan bir kural gibi tüm benliği ile toplumların kültürü olmuştur (Yunus’dan aktaran Topçuoğlu, Aksan 2014:145).

Kadın yoksulluğunu açıklamak için yapılan araştırmalarda yoksulluğun kadınlaşması kavramı ekseninde önemli tespitler olmasına rağmen, Kim ve Choi’ye göre, yoksulluğun kadınlaşması kapsamına hangi kadınların dahil olduğu henüz netleşmiş değildir. Kim ve Choi, sadece evin reisi ve bekar olan kadınların değil, bunlarla beraber yoksul ailelerdeki evli kadınların da bu kapsamın içine dahil olabileceğini belirtmektedir. Buda hanelerde bulunan hem evli hem de bekar kadınların yoksulluğun kadınlaşması incelemelerinde önemli bir konuyu oluşturmalarıdır. . Kim ve Choi’ye göre, yoksulluğun kadınlaşması kavramı ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken bir diğer önemli konunun ise, bu yoksulluğun kadınlaşması olgusunun stabil bir durum olmadığı sürekli artarak devam eden dinamik bir seyir halinde olduğu konusunda hafızalarda yer alması ve bu sürece göre değerlendirilmesi gerektiğidir. (Kim,Choi’dan aktaran Açıkgöz 2010:49).

Kadın yoksulluğu toplumda kadının yerinin neresi olduğu ile de ilgilidir. Donkor’un yaptığı açıklamaya göre kadın yoksulluğu, toplumda kadını ikinci sınıf vatandaş konumuna şokmuş, kadını geri plana iten yani kadına hak ettiği değeri eşitliği vermeyen toplumsal yapı ve politik yapının bir sonucu olarak önümüzde çikmektedir. Bu açıklama etrafında kadının yoksullaşmasına sebep olan etkenin

toplum olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu oluşumun temel sebebinin dini unsurlar olduğu söylenmekteyse de bu konunun iyi bir şekilde analiz edilmesi sonucu kadını geri plana atıp ikinci sınıf vatandaş konumuna sokan etmenlerin dini unsurlarla pek alakası olmadığı asıl etmenlerin toplumun geleneksel yapısından kaynaklandığı ortaya konulmaktadır (Donkor, 2006: 1).

Bu açıklamalar hepsinden kadın yoksulluğu ile ilgili sü çıkarımları yapmamız mümkün olmaktadır. Dünyada yoksulluğu en çok yaşayan kadınlar olmakta, yoksul insanlar içinde yoksulluğu erkeklere karşın daha şiddetli ve korumasızca yaşayan yine kadınlar olmaktadır. Emeğinin karşılığını hiçbir yerde alamayan kadınlar cinsiyet eşitsizliğini her anlamda yaşayıp maddi ve manevi tüm yoksullukları daha etkili bir şekilde yaşamaktadırlar. Kadınların tüm dünya genelinde adaletsiz bir şekilde yoksulluğa maruz kalmaları insan oğlunun var oluşundan buyana kadınların ikinci sınıf bulunduğu konumda hep geri planda atılmasından kaynaklı olmasıdır. Yapılan tüm çalışmalar, istatistikler gösteriyor ki kadınlar her alanda erkeklere karşı yenik durumda geride kalmakta buda toplumsal bir adaletsizliktir.

1.5.1. Kadın Yoksulluğunu Etkileyen Faktörler

Kadın yoksulluğunu genel yoksulluk kavramından ayrı bir kategoride değerlendirmemizi sağlayan ekonomik ölçütlerin yanında, sosyal, kültürel, toplumsal, psikolojik etmenleri de ele alarak ölçebileceğimiz yöntemler vardır. Bu etmenler; kadın istihdamı, eğitim düzeyi, temel sağlık hizmetlerine erişim, sosyal dışlanma, cinsiyet eşitsizliği, anne olmanın sorumluluğu, karar alma süreçlerine katılamama gibi etmenler kadın yoksulluğunu etkileyen belli başlı konular olmaktadır. Bu noktadan hareketle kadının yoksulluğu sadece ekonomik (maddi) olarak değil sosyo-kültürel, psikolojik olarak da sorgulanmaktadır. Şimdi kadın yoksulluğunu etkileyen en önemli faktörleri alt başlıklar halinde açıklamaya çalışacağız.

1.5.1.1. Eğitim Düzeyi

Toplum içinde kadınların eğitim seviyesinin düşük olmasının nedeni bulunduğu toplumun değerlerinden kaynaklanmaktadır. En basit olarak kız çocuğu okumaz olgusu geçmişten günümüze kadınların eğitim seviyesinin her zaman

erkeklerden daha düşük olmasına neden olmuştur. Özellikle kırsal yaşam alanlarında hayatlarını sürdüren toplumlarda ekonomik yetersizlikle beraber kız çocuklarının okutulması sonucu harcanan ekonomik değerın geri dönüşü olmayacağı düşüncesi ve kırsal yaşamın getirdiği zorluklarla emeğe duyulan ihtiyacın evde olması gereken kadından sağlanması eğitime gerekli önemin verilmemesine sebep olmuştur. Yeterli eğitimi alamayan adınlar erkeklere oranla kendilerini geliştirememekte ve ifade edememekte buda kadınların yoksullaşmasında önemli bir sorun oluşturmaktadır. Kadının eğitimi olmadığı için iş ararken istediği işi yapamaması ekonomik kayıplara ve kadının bağımlı veya muhtaç olmaya itmektedir.

Son yıllarda kadınların çalışma hayatına daha fazla katılmaları kadın yoksulluğundan kaynaklanan etkenleri daha çok araştırmaya yöneltmiştir. Çünkü kadın yoksulluğu ekonomik büyümeyi olumsuz şekilde etkilemektedir. Bir başka pencereden bakıldığında ise kadının istihdamı arttıkça ekonomik büyüme artmaktadır. Kırsal alanda geçimlerini temin etmek maksadıyla tarla, bahçe işlerinde kadınlar daha fazla çalışmaktadır. Bir ailede yoksulluk arttıkça o ailede kadının çalışması daha da artmaktadır (Buvinic 1998, 4-5 aktaran BAKTİR 2014 s58). Bir ailede yoksulluğun şiddeti arttıkça gelir düzeyi düştükçe ve ailenin çocuk sayısı arttıkça kadınların ve çocukların çalışma saatleri artmaktadır. Ancak bu erkeklerde değişmemektedir. Eğitim seviyesi düşük olan kadın geçimi için çalışmak zorunda kalırsa evdeki abla konumundaki kız çocuğu diğer kardeşlerine bakmak zorunda kalıyor bu nedenle o evin büyük kızı da eğitimini tamamlayamamış oluyor. Buda kadın yoksulluğunu kısır bir döngü gibi nesilden nesle aktarmış oluyor. (Buvinic 1998, 8 aktaran BAKTİR 2014 s58).

Kadın yoksulluğunu etkileyen önemli bir unsur olarak eğitim seviyesini ele almamız mümkündür. Nitekim kadının kendini ifade edebilme becerisi, yeterli düzeyde bilgi birikimi ve beceriye sahip olamamak, mesleki bilgi kananım eksikliği, toplumda kabul görmemesi gibi durumların hepsi eğitim düzeyi ile alakalıdır. Eğitim seviyesi ne kadar düşük ise kadının sosyo-ekonomik özgürlüğu de o kadar kısıtlı olmaktadır. Yoksul kadınlara bakıldığında çoğunun yeterli temel eğitimi bile alamadıkları görülmektedir. Buda eğitim seviyesinin yoksullukla ne kadar ilişkili bir kavram olduğunu ortaya oymaktadır.

1.5.1.2. Kadın İstihdam

Kadın yoksulluğunu etkileyen faktörlerin başında kadının çalışma hayatındaki konumu ve kadın istihdamının işgücüne katılım oranı gelmektedir. Dünyanın her yerinde kadınlar istihdam edilme konusunda erkeklere kıyasla daha dezavantajlı durumda olmaktadır. İstihdam edilirken dahi cinsiyet eşitsizliğini en çarpıcı şekilde eğitimsiz kadınlarda yüksek olmakla beraber tüm kadınlarda görmekteyiz. Kadınlar istihdam edilseler bile erkeklere göre daha düşük bir ücretle çalıştırılıyorlar ve kadınlar mesleki bilgi ve beceriye gerek olmayan işlerde emek yoğun şekilde çalıştırılmaktadır. Dünyanın birçok yerinde kadınlar erkeklerinde yoğun bir şekilde işsiz olduğu yerlerde düşük ücretle çalıştırılmakta buda sermaye sahiplerinin de oldukça işine gelmektedir. Bu şekilde yoksul kadın hem daha yoksullaşmakta hem de emeği sömürülmektedir.

Kadınların toplumsal yapıdan kaynaklı dışarıda çalışmasına izin verilmemesi de kadının evinde ailesine ücretsiz bir şekilde çalışmasına ve elde edilen gelirden hiçbir şekilde söz sahibi olma hakkını elde edememe durumunu ortaya çıkarmaktadır. Kadın aile işçisi olarak kayıtsız şartsız çalışmakta ama buna rağmen hiçbir şekilde kendini güvende hissedememekte.

Dünyanın neresine gidersek gidelim kadınların işgücüne katılım oranları erkeklere kıyasla oldukça düşüktür. Kadınların toplum içindeki konumu ve özelden çalışma hayatına katılım durumu her ülkede farklı hatta aynı ülkede bile bölgeden bölgeye sosyal grupların farklılaşması ile istihdam da farklılık göstermektedir. ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde kadınlar erkeklere karşı kariyer ve statü konusunda negatif bir ayrımcılığa maruz kalmakta iken Hindistan ve Bangladeş gibi Üçüncü Dünya ülkelerinde ise istihdam edilme konusunda ve farklı toplumsal konularda cinsiyet eşitsizliğini oldukça yüksek düzeyde yaşamaktadırlar. Dünya ülkelerinde kadının işgücüne katılım oranı en yüksek olan ülke İskandinav ülkeleri olurken, bu katılım en düşük Latin Amerika ülkelerinde olmaktadır. Başka bir çarpıcı tespit ise şöyledir; dünyada toplam üretimin üçte ikisini kadınlar üretmekte ancak bu kadınlar bu üretime karşın dünya gelirinden sadece %5 gibi küçük bir payına sahiptirler. (Comertler, 2003: 184).

TÜİK Kasım 2017 Temel İşgücü Göstergeleri verilerine göre ülkede 15 yaş ve üzeri toplam nüfus 60 milyon 223 bin. Bu nüfusun 30 milyon 399 bini kadınlar ve 29 milyon 824 bini de erkeklerden oluşuyor. İşgücü olarak nitelendirilen nüfus ise 31 milyon 790 bin; bu sayının 10 milyon 287 binini kadınlar ve 21 milyon 503 binini erkekler oluşturuyor. İstihdam edilen nüfus içerisinde ise toplam 8 milyon 904 bin kadın ve 19 milyon 612 bin erkek var. Bu sayıları oransal olarak değerlendirdiğimizde büyük bir eşitsizlik gözümüze çarpıyor; çünkü 15 yaşın üzerindeki toplam nüfus içerisinde istihdam oranı erkeklerde %65,8 olmasına rağmen kadınlarda bu oran %29,3 seviyesinde kalıyor. 2017 yılı içerisinde işgücüne katılım oranı erkeklerde %72,1, kadınlarda ise %33,8 olarak gerçekleşmiş. Kadınların işsizlik oranı erkeklerinkinden daha fazla erkeklerde işsizlik oranı %8,8 iken, kadınlarda bu oran %13,7. Tüik veriler de gösteriyor ki erkek istihdamı ile kadın istihdamı arasında gözle görülür bir şekilde farklılık vardır (www.dogrulukpayi.com, 2019).

1.5.1.3. Ayrımcılık- Sosyal Dışlanma

Kadın yoksulluğunun nedenleri arasında en çok tartışılan konu olarak kadına karşı yapılan ayrımcılık başta gelmektedir. Dünyanın her yerinde sınıfsal farklılıklar neticesinde alt tabakada kalan grup her zaman ayrımcılığı daha fazla hisseden taraf olmuştur. Ayrımcılık küresel bazda, toplumsal bazda ve milletleri oluşturan en küçük yapı olan ailelerde bile kendini farklı biçimlerde ve yapıda etkisini göstermektedir. Ayrımcılık kişinin eğitimi, cinsiyeti, maddi durumu gibi konularda görülmektedir. Bu durumda da her alanda ayrımcılığı sosyal dışlanmayı en çok gören bireyde kadın olmaktadır. Gerek eğitim seviyesi gerek maddi gelir düzeyi açısından tüm toplumlarda kadınlar erkeklere oranla düşük seviyede oldukları için bu noktada da en çok etkilenen grup olarak karşımıza kadın çıkmaktadır.

Ayrımcılığın en önemlisi de cinsiyet bazlı olanıdır. Bu durumdan en çok etkilenen ayrımcılıkla yoksulluğu daha da şiddetli yaşayan grup kadınlar olmaktadır. Toplumun en küçük yapıtaşı olan ailede kız çocuğu ile erkek çocuğuna çok farklı davranılmaktadır. Erkek çocuk kız çocuğuna göre daha özgür ve serbest rahat yaşam sürmektedir. Eğitim konusunda erkekler kızlara göre daha avantajlı olmakta, kız çocuğuna göre dışarı ile daha fazla etkileşimde olup ev dışı yaşama uyum sağlamaktadır. Kızlar ise ev içinde sorumluluk alıp ev dışına pek çıkmamaktadır.

Kızların ev dışında özgürlükleri alt gruptaki hane halklarında yok denecek kadar azdır. Kızlar küçük yaşta ev işlerini yapmaya başlar hatta küçük kardeşlerini büyütme gibi büyük bir sorumluluk altına girerler. Bu gibi nedenlerle kız çocukları küçük yaşta eğitimlerini bile tamamlayamadan bırakmaktadır. Kız çocukları küçük yaşta bu şekilde yetiştirildikleri için büyüdüklerinde de bir yere gidip çalışamazlar daha çok ailenin ev işlerini tarla, bahçe işlerini ücretsiz şekilde yaparlar. Dışarda çalışsalar bile eğitimsiz oldukları için emek yoğun çalışıp erkeğe göre çok düşük ücretleri kabul etme zorunlulukları olmaktadır.

Buğra'nın (2008, s.259) ifade ettiği gibi "...yoksulluk her şeyden önce insanın topluma diğer insanlar gibi katılabilmesini engelleyen bir sosyal dışlanma sorunudur." Burada açıklamaya çalıştığı konu toplumda bireyin kendisini nasıl hissettiği, o toplumun içine rahatlıkla girememesi durumunu göstermektedir sosyal dışlanma.

1.5.1.4. Hane İçi Eşitsizlikler

Toplumun en küçük birimini oluşturan aile çekirdek aile olarak şunlardan oluşmaktadır; anne baba ve evlenmemiş çocuklar. Bu yapının içinde eşitsizliği maruz kalan taraf en çok kadın olmaktadır. Ailenin içinde anne baba ve çocukların cinsiyetine göre konumları onların ne gibi eşitsizliğe maruz kaldığını belirlemektedir. Yoksulluğun da getirdiği bir takım olumsuz şartlar hep ikinci planda kalan kadının aile içinde de eşitsizliğe maruz kalmasına sebep olmaktadır.

Aile de kadının çalışıp bir gelir elde etmesi mümkün değilse eve giren gelirden herhangi bir söz hakkı olmamakta bir yönüyle erkeğe muhtaç konumda yaşamakta veya çalışsa bile kadının elde ettiği gelire eş veya erkek çocuğu el koyup kadını gelirin üzerinde tasarruf hakkını elinden almaktadır. Bazen de toplumsal yapının getirdiği kurallar sonucunda kadın elde ettiği gelirini doğrudan evin erkeğine vermekte yine kendisi yoksulluğu en fazla yaşayan taraf olmaktadır. Genel toplum geleneğine bağlı kalınan hanelerde erkek egemenliği olup, kadın ev işleri ve çocuk bakmakla görevli olmakta bu durumda da geliri olmayan kadın hep ikinci planda kalıp eşitsizlik ortaya çıkmaktadır. Birçok Azgelişmiş Üçüncü Dünya Ülkelerinde kadınların toplumsal yapı gereği herhangi bir iş tecrübeleri olmadığı için, hanenin reisi olan erkeğin ani hastalanması veya savaş

sonucunda erkek işgücünden mahrum kalan hanelerde kadınlar hızla şiddetini artıran yoksullukla baş başa kalmaktadır. (Taşpınar 2013-69,70)

1.5.1.5 Aile İçi Şiddet

Kadın yoksulluğunu etkileyen faktörlerden biride aile içi şiddettir. Aile içi şiddet herhangi bir aile üyesinin aynı aileden bir başka üyeye uygulamış olduğu fiziksel ve psikolojik şiddettir (Rahnema, 2009, s.263-264).

Aile içerisinde yaşanan şiddetin en önemli temsilcisi kadındır. Yukarıda ki açıklamalarımızdan da anlaşıldığı üzere yoksul kesimin çoğunluğunu kadın oluşturmakta ve bu kadınların da çoğunluğu eğitimsiz ve vasıfsız bireylerden oluşmaktadır. Bu nedenle ailenin yoksulluğu kadın üzerinde şiddet olarak kendisi göstermektedir. Henüz çocukken ailesinin yanında şiddet ve baskı altında olan kadın evlendikten sonra da aynı şekilde veya daha şiddetli bir şekilde eşinden bu gibi aile içi baskıya maruz kalmaktadır. Kadın çocukluğundan bu yana aynı durumla karşı karşıya kaldığı için artık bu durumu içselleştirip benim kaderim diyerek bu şiddete boyun eğmektedir. Yoksulluğun getirdiği olumsuz şartlarda eğitimsiz olan erkek kadın üzerinde bir egemenlik kurmaktadır. Kadına hiçbir şekilde değer vermeyip onu adete bir malı gibi görmekte yoksulluğun getirdiği bunalımla eşine her türlü psikolojik ve fiziksel şiddeti uygulamaktadır. Rahnema'nın ifade ettiği üzere, "1995 yılında nüfus konseyi tarafından yayınlanan bir rapora göre, Birleşik Devletler 'de, yani yasalar ve kurumlar açısından dünyanın en ilerileri arasında olan bu ülkede, her on sekiz dakikada bir, bir kadının dövüldüğünü ve kadınların, (doğurabilecek durumda olanların) aldığı yara berelerin başlıca nedeninin aile içi şiddet olduğunu gösteriyor" (Rahnema, 2009: 263-264)

1.5.1.6. Diğer Faktörler

Kadın yoksulluğunun etkileyen diğer faktörler maddeler halinde kısaca şöyle özetlenebilir (Moghadam, 2005) :

- ✓ Nüfus artış hızı,
- ✓ Artan sayıda aile parçalanması,
- ✓ Kadının yeterli ölçüde yasalarla korunmaması

- ✓ Düşük verimliliğin getirdiği gelir eksikliği
- ✓ Sanayileşme ile erkeklerin göçü
- ✓ Kadının aile içerisindeki konumu
- ✓ Eşitsiz kaynak dağılımı
- ✓ Tek ebeveynli ailelerde kadının reisliği
- ✓ Boşanma,
- ✓ Toplum yapısı
- ✓ 1980'lerin ekonomik durgunluğu (gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kriz ve yapısal uyum politikalar

1.6. DÜNYADA KADIN YOKSULLUĞU VE KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Çalışmamamızın en başından bu yana açıkladığımız gibi yoksulluk dünyanın her yerinde gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde kendini göstermekte bunun la beraber kadın yoksulluğu bundan payını daha çok almaktadır. Yoksulluğun sebebi olarak artan nüfus, eğitim düzeyi, işsizlik, küreselleşmenin etkisi ile artan göç hızı, gibi bir sürü nedenler sayılabilmektedir. Bu faktörlerden en çok etkilenip yoksulluğu en fazla yaşayan kesim ise yine kadınlar olmaktadır. Her zaman olduğu gibi kadın toplumda hep ikinci sınıf olarak ötekileştirilip ruhen ve fiziksel olarak yetersiz olan kadın hayatta kalabilmek için kendisine uymayan işlerde çalışmak zorunda kalmıştır.

Kadınlar yoksulluğu sadece maddi yetersizlik olarak yaşamamakta; özgür olamama, rahatça karar almama, boş vakit bulamama, şiddetten korunamama gibi birden fazla nedenlerden kaynaklı bir maddi ve manevi yoksulluk yaşamaktadırlar. Toplumsal eşitsizliğin nedeni olarak önümüze çıkan yoksulluk kadınlarımızda erkeklere göre cinsiyet eşitsizliğinin de etkisi ile daha çok pay almalarına sebep olmaktadır. (Demirkol, 2018).

1992 tarihinde açıklanan BM raporuna göre; gelişmekte olan ülkelerde yoksul durumda yaşayan kırsal alandaki kadınların sayısı,1992 yılından bu yana neredeyse % 50'nin üzerinde bir artış göstermiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın diğer bir çalışmasında: “Dünya yoksullarının% 70'i kadındır” gibi çarpıcı bir sonuca

varılmıştır. Kadınların yoksulluk durumu hane halkı, sektörel etki, mesleki konum ve toplumsal düzeylerde değişkenlik gösterip oluştuğu için kadın yoksulluğunun alanı dar anlamdan çıkıp geniş bir yelpazede incelenmektedir. Kadın yoksulluğu, savaşlar ve iç çatışmalar da dâhil olmak üzere pek çok dış etmenlerden de etkilenip karşımıza çıkabilmektedir. Tüm bu yapılan araştırmalar sonucunda kadınlar yönelik olarak hazırlanmış yoksullukla mücadele yöntemleri, kadına yönelik istihdam oluşturma programları ya da toplum içindeki kadın haneleri hedef alınarak oluşturulan sosyal çalışmalar için politika önerileri getirilmiştir (Moghadam, 2005: 1-8).

Kadınlar dünyadaki iş hacminin %66'sını ve gıda üretiminin de %50'sini gerçekleştirdikleri halde, toplam dünya geliri üzerinden ancak %10'una, mülk durumu açısından da %1'ne sahiptirler. Bu veriler de gösteriyor ki kadın yoksulluk olgusunun baş aktörü olarak görünmektedir. Kadınlar, sosyal haklardan erkeklere oranla daha az yararlandıkları gibi, dünya genelinde nominal ücret açısından kadınlar erkeklere göre %17 daha az ücret almaktadır. “Kızların okumasına gerek olmadığı” gibi bir toplumsal düşünce ile eğitim alamayan toplumsal bir yasa gibi görülen kadına verilen rollerini yerine getirirken hem eğitim hem de istihdam olanaklarından mahrum kalmaktalar. Bu şekilde olan kadın dünyanın her yerinde eşine bağımlı olarak onun gelirine muhtaç bir şekilde hayatını sürdürmeye çalışır. (Dedeoğlu, 2003: 41).

Dünya üzerinde yoksullukla mücadele konusunda çalışan resmi kuruluşlar, Dünya Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, Birleşmiş Milletler, Asya Kalkınma Bankası, Inter-Amerikan Kalkınma Bankası vs. kuruluşlardır (World Bank Food Programme Yearly Report, 2004). Bu kuruluşlardan Asya ve Afrika kalkınma bankaları Asya ve Afrika bölgelerinde yoksulluğun azaltılması amacıyla mücadele verirken, Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası tüm dünya genelinde yoksulluk azaltılması hatta bitirilmesi için mücadeleyi vermektedirler. Bu kuruluşlar içinde Birleşmiş Milletler, yoksulluk ile mücadele programlarını farklı programlarla yürütmektedir. Bunlar Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), UNICEF gibi programlardır. Tüm bu programlardan en dikkat çeken ise Dünya Gıda Programıdır. Bu program açlığa ve yoksulluğa doğrudan müdahale edip yardımlar ile yoksul kesime cevap verebilen bir programdır. Büyük ölçekte açlığın ve fakirliğin hâkim olduğu bölgelere doğrudan gıda yardımını ulaştıran bu programın 2004 yılı toplam maliyeti 3,1 milyar dolar olarak

gerçekleşmiştir. Bu programla en çok gıda ulaştırılan bölgeler ise su şekilde sıralanabilir; Kuzey Uganda, Batı Afrika, Bangladeş, 2004 yılı Tsunami felaketinde zarar gören bölgeler, Haiti, Kamboçya, Afganistan ve Irak gibi çok düşük gelirli yoksul bireylerin olduğu ülkelerdir. Bu kuruluş toplam olarak 2004 yılında 80 ülkede 113 milyon bireye el uzatmış, 1,6 milyon tonu sadece Irak'a olmak üzere, toplam 5,1 milyon ton gıda desteğinde bulunmuştur. (Tömen 2013 s:35)

Dünyada ki diğer kadın yoksulluğu ile mücadele programlarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- ✓ Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikaları
- ✓ Lizbon Stratejisi
- ✓ Birleşmiş Milletler Kadın Kalkınma Fonu
- ✓ Milenyum Kalkınma Hedefleri (MDGs)
- ✓ Kanada Kadın Birliği ve 'Women Moving Women' Hareketi
- ✓ Japonya'nın Resmi Yardım Programı (ODA)
- ✓ Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)

1.7. TÜRKİYE'DE KADIN YOKSULLUĞU VE KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Kadın yoksulluğu tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir konu olmaktadır. Yoksulluğun içinde kadın yoksulluğuna sebep olan faktörlerin en başında toplumun kültürel yapısından kaynaklı olarak kadına bakış açısı faktörüdür. Ülkemizde ataerkil aile yapısından dolayı kadın, erkeğe göre daha fazla evde vakit geçirmektedir. Kadının evde kalması ev işleri, çocuk büyütme, yaşlı bakımı gibi nedenlerden dolayı olmakta bunun sonucu olarak da kadının eğitim hizmetlerine erişimi kısıtlı hale getirmekte, meslek becerisi bilgi birikimi gibi konulardan eksik kalması sonucunda da istihdam a katılımlarını da düşürmektedir. (Güzel, 2011: 87).

Yoksullukla mücadele dünya da olduğu gibi Türkiye'de de hızla artarak devam etmekle birlikte ülkemizde ve dünyada azalan bir yoksulluğa rağmen ülkemizin önemli bir sorun olmaya devam etmektedir yoksulluk. Bu anlamda Türkiye'de yoksulluk boyutları farklı kriterlere göre değerlendirildiğinde sonuç olarak karşımıza çok boyutlu bir yoksulluk profili çıkmakta, hane halkının büyüklüğü, hane

halklarının istihdam durumu, eğitim düzeyi, cinsiyeti bağlamında farklılıklar oluşmaktadır. En önemlisi de Türkiye’de yoksulluk bölgesel eşitsizlikte kendini daha fazla göstermektedir. TÜİK verilerine baktığımızda kadın erkek eşitsizliği olarak yoksulluk farkı önümüze çıkmakta yine bölgesel bazda da yoksulluk boyutları ve oranları değişmektedir.

Türkiye’de yoksulluk üzerine yapılan araştırmalar genellikle, yoksulluğun boyutunu ve yoksul kesimin profilini incelemiş, kadınların yoksulluğu ve bu kadınların yoksulluğu yaşayış durumları üzerinde daha az durulmuş ayrı bir şekilde kadın yoksulluğu işlenmemiştir. Türkiye’de çalışma yapılırken hane olarak dikkate alınıp bu şekilde analizler yapıldığından kadın yoksulluğu ayrı olarak incelenmemekte, zaten kadın ailenin bir parçası olarak görülüp hane incelenmekte ama kadınların yoksulluk içinde ki payı reisi kadın olan evlerde reisi erkek olan evlere göre daha şiddetli olduğu görünmektedir.

Türkiye’de yoksullukla doğrudan ve dolaylı bir şekilde mücadele eden farklı kuruluş ve örgütlenmeler bulunmaktadır.(Şenses ve Önder, 2006). Bunlardan en önemlisi ve devlet eliyle olanı ise)’dur. Bir diğer önemli program ise Dünya Bankası’nın Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) kapsamında yoksullukla mücadele amacıyla oluşturulup uygulanan Şartlı Nakit Transferleri (ŞNT) oluşturmaktadır

Türkiye’de yoksullukla mücadele etmek ayrıca kadın yoksulluğu ile mücadele etmek maksadıyla kurulmuş ve örgütlenmiş yapıları şu şekilde sıralayabiliriz.

1.7.1-Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde krulan Müdürlük kadınların sosyal yaşamın her alanında güçlendirilmesine yönelik politikalar geliştirilmesinden ve uygulanmasından sorumludur (ailevecalisma.gov.tr).

1.7.2. Güneydoğu Anadolu Projesi-Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (GAP-ÇATOM)

Çok amaçlı toplum merkezleri, kırsal alanlardan göç ederek kentin yoksul mahallelerine yerleşmiş veya köylerde kurulan topluluk merkezli sosyal kuruluşlardır (Ecevit, 2007). Bu merkezlerin hedefinde 14 yaş ve daha büyük olan kadın kitlesi bulunmakta olup; bu kadınların sorunlarına karşı onları bilinçlendirmek, sorunlara karşı duyarlılıklarını artırmaya ve bunlara karşı nasıl bir çözüm yöntemleri geliştirilmesi gerektiği konusunda kadınlara yardım etmeyi hedeflemektedir.

1.7.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM)

SYDGM'nin hedefleri yoksullukla mücadele kapsamında kaynakların etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamak, temel ihtiyaçlara erişim noktasında en yoksul olan bireylere ulaşarak bunların temel ihtiyaçlarını karşılamak, kadın yoksulluğu konusunda ayrıca sosyal yardımlarla ve sivil toplum kuruluşları ile eşgüdüm içinde çalışarak projeleri desteklemektedir.

1.7.4. Kadın Emegini Destekleme Vakfı (KEDV)

1986 yılında kurulan vakıf “ “dar gelirli kadınların yaşam kalitelerini ve ekonomik durumlarını iyileştirmelerine destek olmak ve yerel kalkınmada liderliklerini güçlendirmek” maksadıyla yola çıkmıştır. (<http://www.kedv.org.tr/>). Kadınların yatkın (becerikli) oldukları alanlarda destekleyerek kadın yoksulluğunu azaltmayı hedef olarak seçmişlerdir.

1.7.5. Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)

1999 Marmara Depreminden sonra depremden etkilenen kadınlara yönelik onların yaralarını sarmak için toplanan kadınlar tarafından kurulmuştur. Gölcük ve Düzce’de kurdukları kadın çadırları ile dayanışmanın ilk adımlarını atmışlardır. Bu topluluğun amacı, deprem sonrası kendisini kadınlar üzerinde daha fazla gösteren yoksulluğa karşı küçük kurslarla destekleyip kadınlar arasında dayanışmayı güçlendirmektir. (www.siginaksizbirdunya.org).

1.7.6.Kadın Merkezi (KAMER)

1997 yılında kurulan topluluk Diyarbakır ve yakın çevresine hizmet vermek üzere kurulmuş olup hedefleri olarak o bölgede yaşayan kadınları şiddetten korumak ve bilinçlendirmek, hukuki açıdan, ekonomik, siyasal ve toplumsal yönden kadınların güçlenmesini sağlamak maksadıyla kurulmuştur.(<http://www.kamer.org.tr/>)

1.7.7. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF)

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik (SYDT) Fonu muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile her hangi bir şekilde Türkiye'ye kabul edilmiş veya kendisi gelmiş olan bireylere yardım etmek, sosyal adaleti sağlamak maksadıyla gerekli olan tedbirleri almak adaletsiz olan gelir eşitsizliğinin giderilmesi için gerekli tüm tedbirleri alarak sosyal düzeni sağlamak maksadıyla, sosyal yardımlaşmayı ve dayanışmayı artırıp bireyler arasında yaymak hedefiyle 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile 1986 yılında kurulmuştur (www.ailevecalisma.gov.tr).

1.7.8. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın amaç ve çalışmaları diğer bölümde detaylı bir şekilde işlenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

MİKRO KREDİ, MİKRO FİNANSMAN TANIMLANMASI VE KAPSAMI

2.1. MİKRO FİNANSMAN VE KREDİ KAVRAMI

Mikro finans, resmi olan finans kurumlarına ulaşma imkanı olmayan veya bu kurumların hizmet kapsamı dışında ya da eksik imkanlarla hizmette buldukları yoksul ailelerin üretim sağlamalarını sağlayacak girişimlerin, çok küçük olan kuruluşlarını büyük işletmelere dönüştürmelerine, tüketimlerini stabil hale getirmeleri amacıyla, küçük bütçelerde kredi sağlanması ve tasarruf hesabı açmak gibi küçük ölçekli olarak finans hizmetleri sağlanması olarak tanımlanabilir (Yılmaz ve Koyuncu, 2006; 22).

Mikro finansman, gelişme aşamasındaki ülkelerde kırsal bölgelerde ya da kentlerde balıkçılık, çiftçilik ve ya hayvan otlatma gibi işlerle uğraşan, ürünlerini az ya da mikro ölçekte elde eden, dönüştüren, satan, tamirini sağlayan, hizmet üreten, komisyon ya da ücrete karşılık olarak faaliyetlerini sürdüren, araçları, makineleri, küçük arsaları, çiftlik hayvanlarını ya da aletlerini diğer kişi yada işletmelere kiralayarak kazanç elde eden bireylere ya da lokal kapsamda bunların haricindeki diğer birey ya da grupara, temel olarak mevduat ya da kredi şeklinde sunulan küçük ölçekli (mikro) mali hizmetleri içine alır (Marguerite, 2001). Buna göre mikro finansman, imkanları belirli düzeydeki insanlara finansal hizmet sağlayan finans kuruluşlarına ulaşamayan ya da sadece oldukça elverişsiz şartlarda borçlanabilecek olan yoksul olarak nitelendirilebilecek olan kişilere, sigorta, tasarruf ve kredi gibi ana finans hizmetleri imkanının sunulmasına olanak sağlayan bir finans modelidir (Todaro ve Stephen, 2006; 752). Zira yoksul olarak hayatlarını devam ettiren kişilerde diğer insanlar gibi, malvarlığı sahibi olabilme, işlerini devam ettirmek, oluşan risklere karşı kendilerini garanti altına tutabilmek ve tüketimlerini dengelemek için farklı finansal araçlara ihtiyaçları vardır (Altay 2007: 61). Bundan dolayı, yoksul durumdaki kişilerin kredileri, mevduatları ve başka hizmetleri de kapsayan çok sayıdaki finansal hizmetten faydalanması gerekmektedir (Littlefield ve Rosenberg, 2004: 38). Buna göre, mikro finansman bünyesinde fakirlere sağlanan konusu finansal hizmetler, sigortayı, tüketici kredilerini, işletme sermayesi kredilerini, emekliliği, tasarrufları ve

para transfer işlemlerini içine almaktadır (Altay, 2007: 61). Sağlanan bu hizmetlerin mikro şeklinde isimlendirilmesinin sebebi, yapılan işlemlerin tutarlarının çok küçük olmasından kaynaklanmaktadır.

Mikro finans, yazarlar tarafından genellikle geniş bir bakış açısıyla tanımlanırken, Dolun bu kavramın dar çerçevedeki anlamıyla da açıklanabileceğinin üzerinde durmaktadır. Mikro finans uygulamaları geniş olmayan tanımlamasıyla olağan bankacılık sistemlerinin içinde bulunmayan yoksul olarak nitelendirilen kesimde bulunan kişilere sağlanan finansman hizmetlerini ifade ederken, daha geniş anlamıyla ile aşırı yoksul durumda olmamakla birlikte kısa bir süre zarfı içinde düşük tutarlı nakde olan ihtiyacı sağlanan küçük kuruluşlara yönelik sağlanan finansman hizmetlerini de içine almaktadır (Dolun, 2005; 24).

Kredi sözcüğü, Latince’de “güven”, “inanma” manasına gelen “credere” kelimesinden köken alır ve saygınlık olarak ifade edilen anlama gelmektedir (Usta, 1996). Genel ifade olarak kredi, belirlenen süre zarfında ödeme vaadi ile mal, para veya hizmet cinsinden satın alma imkanının elde edilmesi veya elde bulunan satın alma gücünün belirlenen süre zarfında geri almak şartı ile bir başka şahıs veya kuruma devredilmesidir. Bankalar yönünden ele aldığımızda ise kredi, banka kuruluşu tarafından bir kişiye ya ödünç olarak vermek ya da o kişi veya kurum tarafından yapılacak herhangi bir faaliyeti onun adına bir teminat mektubu vasıtasıyla garanti ederek bankanın kendi saygınlığını ortaya koymasıdır. Yani kredi bankacılıkta, ödünç para ve müşteri lehine garanti verme anlamına gelmektedir. Bankalara krediyi yalnızca kendilerine geri ödeneceğine dair güven duyduğu şahıs ve kurumlara ve belirli bir süreden sonra geriye almak şartıyla verilir. Bu tanıma göre kredi;

- Belirli bir süreden sonra geri alınmak koşuluyla bir varlığın verilmesi ya da;
- Verilecek olan bir varlığın verilen kişi tarafından geri ödeneceği veya bir taahhüdün yerine getirileceği garanti edilmesi ya da verilen varlığın ödenmesine dair kefil alınması biçiminde ifade edilebilir (Yıldırım, 2007).

1 Kasım 2005 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu’nun 48’inci maddesi ise krediyi, Bankalar tarafından kişi veya kuruluşlara sağlanan nakit krediler ile kontrgarantiler, kefaletler, teminat mektupları, ciro, aval, kabul gibi nakdi olmayan krediler ve bu niteliğe karşılık gelen

satın alınan tahviller, taahhütler ve benzer özellik gösteren sermaye piyasa araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir suret ve şekilde sağlanan ödünçler, varlıkların vadeli şekilde satışından ortaya çıkacak alacaklar, vadesinin günü geçmiş olan nakit krediler, ödeneceği tahakkuk edilmiş olmakla beraber bunların tahsili gerçekleştirilememiş olan faizler, nakdi olarak verilmeyen kredilerin nakde karşılık olan bedelleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzer diğer sözleşmelerden dolayı üstlenilmiş olan riskler, ters repo işlemlerinden alacaklar, ortaklık payı ve kurullarca kredi gibi kabul edilen işlemler takip ettikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi olarak kabul edilmiştir (BDDK, 2005).

Yine aynı maddenin 2. Fıkrasının da yatırım ve kalkınma banka kuruluşlarının finansal kiralama metoduyla sağladığı finansmanlar ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin karşılanması biçiminde veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, ekipman, taşınmaz veya emtia temini veya mal karşılığı vesaiğin finansmanı, finansal kiralama, ortak yatırım veya benzer yöntemlerle sağlamış oldukları finansmanlar şeklinde genişletilmiştir (BDDK, 2005).

Mikro kredi, düşük gelire sahip kişilerin geçimlerini sağlayabilmeleri ve kendilerine ait işletmeler kurabilmeleri veya kurmuş oldukları işletmeleri geliştirmeleri için sağlanan krediler ile iş geliştirme programları, tasarruf hizmetleri gibi diğer finansal hizmetlerin tamamına mikro kredi denmektedir. Washington'da 1997 yılında gerçekleştirilen Mikrokredi Zirvesi'nde kabul edilmiş olan tanımıyla mikro kredi, bireylere gelir oluşturmak, kendilerine ve ailelerine geçimini sağlamak için imkan sağlamak amacıyla yürütülecek olan istihdam projeleri için yoksul insanlara kişilere sağlanan olan küçük ölçekli kredi programlarıdır (Erdoğan, 2004).

Geride bıraktığımız yirmi yıl süresince, mikrofinans uygulamaları, hedeflenmiş olan belli başlı sektörleri geliştirmek amacıyla verilen arz dayalı kredilerden, talep odaklı ve devam ettirilebilir hizmetlere (tasarruf, kredi, sigorta hizmetleri gibi) evrilmiştir. Başka bir ifadeyle, dar gelir düzeyindeki insanların ortaya çıkan finansal ihtiyaçlarına sürekli şekilde cevap verebilecek devamlılık arz eden ve yerel kurumlar oluşturmak bu uygulamanın amacı haline gelmiştir (Erdoğan, 2004).

Son senelerde dünyada ciddi ve önemli bir soruna dönüşmüş olan yoksulluk ve yoksullukla mücadele için aranan çözüm yolları mikrokredi projesinin gündeme

gelmesine neden olmuştur. Mikrokredi Projesi; iş yapmak için fikirlere sahip olup, başlangıç için cüzi bir sermayeye ihtiyacı olan yoksul kişilere imkan sağlanması projesidir. Yalnızca güvene dayalı olarak, kefilsiz ve teminatsız olarak küçük sermaye şeklindeki mikrokredi, yoksul kişilerin kendi başlarına yoksulluktan kurtulabilmeleri adına ortaya konulan etkili bir stratejidir. Gerçekleştirilmiş olan mikro kredi uygulamalarını takip eden birçok kişiye göre mikro kredi, çok yoksul durumda olan kişilerin üretici olarak faaliyetlere atılmalarını veya çok küçük durumda olan işletmelerini daha büyük işletmelere dönüştürmelerini sağlamak için onlara çok düşük miktarlarda kredi açılması ve verilmesini ifade etmektedir. Zaman ve durumları itibari ile geleneksel ve resmi olan finans kuruluşlarına ulaşma veya erişme imkanı bulunmayan yoksul kişilerin çeşitli ve farklı finans ürünlerine ihtiyaçları olduğu fark edildikçe, mikro kredi kapsamı, sigorta, kredi ve tasarruf gibi farklı hizmetleri de kapsayacak biçimde genişlemiştir (Beşinci, 2005).

Mikrokredi Sistemi “Bireye balık tutmasını öğretilmesinin de ötesinde, balık tuta bilmesi için bir kayık ve ağ kiralamasına veya almasına olanak sağlamak” düşüncesini temel almaktadır. Bireylerin doğuştan yeteneklerinin var olduğunu kabul etmekte olan küçük kredi sistemi, bireylerde var olan atıl kapasitenin ortaya çıkartılmasını sergileyebilmesinde önemli bir rol üstlenmiştir (Beşinci, 2005).

Küçük miktarlarda sağlanan tüm krediler mikro finans dâhilinde değerlendirildiğinde örgütlenme biçimlerine göre mikro kredi sağlayan birimleri Yılmaz ve Koyuncu 2006 üç başlık altında değerlendirmişlerdir:

1. Enformel Finansörler (Tefeciler): Küçük miktarlarda kredi açan en yaygın durumdaki oluşumlardır. Genellikle mahallî olarak ticari faaliyette bulunan kişilerdir. Kredinin kullanımı sürekli biçime getirme yönünde yöntemleri benimserler. Bağımlılığa sebep olması ve sosyal ilişkilerin yoğun boyutlarda olmasından dolayı geri ödeme oranları yüksek boyutları bulabilmektedir. Hakkında iyi bilgilendirmeye sahip buldukları, göreceli olarak az sayıda ki insanlara kredi sağlarlar. Risk değerlerinin yüksek olmasından ötürü piyasa faiz oranından daha yüksek oranlarda faiz talep ederler. “Monopolcü rekabet koşulları” geçerli olduğundan, piyasadaki paylarını arttırma uğraşında da olmadıkları için faiz oranlarında düşürmeye gitmezler. Var olan yoksulluğu ve yoksul sayısını azaltma gibi bir kaygı ve hedefleri yoktur.

2. Sübvansiyeli Fonlarla Çalışan Resmi ve Yarı Resmi Mikro Finansman

Kuruluşları: Devlet politikası olarak devletten destek gören piyasa faiz oranından daha düşük oranlarda kredi verme amacı güden kuruluşlardır. Daha yoğun olarak tarımsal bölgelerde verimliliği artırarak ve dolayısıyla kırsal kesimlerdeki insanların gelir düzeylerini artırarak kırsal kesimdeki aileleri yoksulluktan kurtarmayı amaçlamaktadır. Gelirinde artış olan bireyler zamanla programın dışına çıkarak ayrılacaklardır. Fakat bu mikro kredi kuruluşlarının uygulaması planlandığı biçimde gelişmemiştir. Bundaki en önemli sebep sağlanan devlet desteğinin popülist siyasi eğilimlerin kurbanı olmasıdır. Bu tarz örgütlenmelerde özellikle seçim zamanları ve öncesi yapılan geri ödeme oranları %20 seviyelerine kadar düşmüş olup ve bundan dolayı da sürdürülebilirlikleri ortadan kalkmıştır. Bununla beraber bu imkandan yoksul ailelerden ziyade yerel elitler bu hizmetten daha fazla biçimde yararlanmaya başlamıştır. Ayrıca düşük faaliyetlerden ötürü işlem maliyetleri artmıştır. Netice itibari ile programlar sürdürülebilirliğini tümüyle kaybetmekle beraber sürdürülebilir finansal kurumların gelişmelerini de yavaşlatıp engellemişlerdir.

3. Ticari Esaslara Göre Çalışan Mikro Finans Kuruluşları: Bu kuruluşların ayırt edici olan en belirgin özellikleri kendi kendilerine yeterli durumda olmalarıdır. Piyasa faiz oranına göre ne çok fazla ne de çok düşük oranlarda faiz uygularlar. Tefeciler gibi yoksul kişilerin istediği zaman ve miktarda kredi imkanı sağlamakla beraber herkesin ulaşabileceği oranda bir faiz talebinde bulunurlar. Bu şekilde kurumun karlılığı muhafaza edilirken müşterilerinin de küçük olan işletmelerini büyütmelerine imkan sağlamış olurlar.

2.2. MİKRO FİNANSMAN TARİHÇESİ

Mikro kredi daha çok işletmenin sermayeye olan ihtiyacının karşılanması, malzeme alımı, hammadde ve üretim için ihtiyaç duyulan makinelerin alınması gibi amaçlar çerçevesinde verilmektedir. Mikro kredi fikri ilk defa Prof. Dr. Muhammed Yusuf tarafından ortaya konmuş olup ve 1973 yılında Bangladeş'te uygulanmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren 1979 yılına kadar Bangladeş Merkez Bankası ve ticari olan başka bankaların sponsorluğu eşliğinde proje geliştirilmiş ve 1983'te Grameen Bank isimli yoksul kimselere kredi temini sağlayan mikro kredi bankası kurulmuştur. Bu amaçla kurulmuş olan kuruluşlar tarafından mikro kredi son yıllarda

Latin Amerika’da özellikle de Bolivya’da çok yoksul olan girişimcilere, Güneydoğu Asya’da ve bu coğrafyadaki özellikle Tayland’da ise tarım kooperatiflerine, Afrika’da Gine ve Senegal’de maddi durumları zayıf yoksul olan fakir zanaatkâr ve çiftçilere verilmiştir. Mikro kredi, dünyada başta Avrupa’nın çeşitli ülkeleri ve ABD olmak üzere toplamda 111 ülkede başarılı bir biçimde uygulanmaktadır. 2003 yılının sonunda dünya genelinde bu kredi imkânından 58 milyon aile faydalanmıştır. Bu sistemler içindeki kredilerin geri dönüş oranında en düşük olanı %98 oranında iken büyük bir kısmının %100 oranına ulaştığı görülmektedir. Başka bir önemli ve dikkat değer nokta ise mikro krediden yararlananların bugüne kadar %48’i fakirlik sınırının üzerine çıkmış olmasıdır. Birleşmiş Milletler 2005 yılını “Dünya Mikro Kredi Yılı” olarak ilan etmiş olup ve yoksulluğun 2015 yılına kadar, mikro kredi sayesinde %50 düzeyinde azaltılmasını hedeflemiştir (Dolun, 2005).

Ülkemizde ise mikro finansman olarak değerlendirilebilecek olan ilk uygulamalar, Osmanlı Devleti’nin geçmiş dönemine kadar köklerinin uzandığı görülmektedir. Osmanlı zamanında nakit olarak sıkışmış olan küçük çaplı esnaflar, şehirlerinde bulunan para vakıflarına müracaata bulunarak kendi mülkü olan evini teminat olarak göstererek nakit para alır ve teminat göstermiş olduğu kendi evinde kiracı olarak oturur, borcunu ödedikten sonra tekrar evine sahip olurdu. Bu hizmetle birlikte Vakıflar fakirlere gıda yardımlarında bulunur ayriyeten yolların tamiri gibi kamu yararına işleri de üstlenerek yerine getirirlerdi (Akgül, 2007). Cumhuriyet döneminde ise emanet sandıkları, kredi birlikleri, ve kooperatifler küçük esnafın ihtiyaç duyduğu nakit parayı alabilmek için başvurabildikleri başlıca kurumlardır. Ayrıca T.C Ziraat Bankası, T.Halk Bankası A.Ş, Vakıflar Bankası da çiftçilere ve küçük ölçekteki işletmelere devlet destekli olarak düşük kredi sağlayan finans kuruluşlarıdır. Bu finans kuruluşlarından T.Halk Bankası A.Ş son zamanlarda kadın girişimcilere yönelik olarak özel krediler vermektedir. Ayrıca İş Bankası, Garanti Bankası, TSKB gibi özel bazı ticari bankalar tarafından küçük kuruluşlara özel kredi imkan ve hizmeti sağlamaktadır (AKGÜL, 2007).

Bankacılıkta “bireyin” keşfedilmiş olması ile birlikte yapısal değişikliklere gidilmesine neden olmuştur. Bu gelişimler neticesinde ürünleri müşteriyle ulaştıracak ve rekabette de başarıya ulaşabilmek adına bankacılıkta rakiplerine fark oluşturacak stratejiler geliştirilmiştir. Bu stratejilerin insan merkezli ve kişilerin dikkatlerini

ürünlere yönlendirerek ürün satış hedeflerine ulaşılabilmesi amacıyla fark oluşturmak veya diğer bir ifade ile inovasyon üzerine kurulmuş olduğunu belirtmek mümkündür (Yağcılar, 2011: 13).

Son yıllar göz önünde alındığında bireysel bankacılığın kaynak ürünlerin kullanmaktan daha çok kullanım ürünlerine yönelerek yapısal bir farklılaşmanın meydana geldiği ve gündelik yaşantının içinde var olan mikro finans ürünlerine doğru yönelmenin olduğu tespit edilmiştir. Mikro finansman kapsamında çok küçük ölçekli tasarruflar kabul edilebilmekte ve küçük meblağlı krediler sağlamaktadır.

2.3. MİKRO FİNANSIN TEMEL İLKELERİ

CGAP, mikro finans olarak bilinen yoksul durumdaki kişilere sunulan finansal hizmet erişiminin genişletmesi adına işbirliği yapan 28 tane kamu ve özel kalkınma kurum tarafından oluşturulmuş olan bir ortaklıktır. CGAP prensipleri de bu 28 tane üye donör kurum öncülüğünde ortaya konulup geliştirilerek ve onaylandı; ve hatta ortaya konulan bu prensipler 10 Haziran 2004 tarihinde ki gerçekleştirilen G8 Zirvesi'nde katılımcı ülkelerin liderleri tarafından da onaylandı (Forster ve Pytkowska, 2003).

Yoksul durumdaki kişilerin yalnızca kredilere değil farklı finansal hizmet ihtiyaçları da bulunmaktadır. Diğer insanlar gibi yoksul kişilerinde de esnek, uygun ve bütçelerinin imkan sağladığı ölçüde farklı finansal hizmetlere ihtiyaç duyarlar. Farklı durumlara göre, yoksul insanlar yalnızca kredilere değil kredinin yanında sigortaya, tasarruflara ve para transferi gibi hizmetlere de ihtiyaç duymaktadırlar.

Yoksullukla savaşmak adına mikro finans güçlü bir araçtır. Yoksul durumdaki kişiler finansal hizmetlere ulaşabildikleri durumda, para kazanma imkânları oluşturup, kendi varlıklarını meydana getirebilirler ve dış faktörlerden gelen olumsuzlulara karşı kendilerini korumalarını daha iyi gerçekleştirebilirler. Yoksul durumdaki fertler r gündelik yaşam mücadelesinden, geleceklerine dair planlamaya geçme adına mikro finanstan faydalanırlar. Bunun neticesinde daha güzel barınma, beslenme, sağlık ve eğitime ulaşabilmek için daha çok para harcama imkanı elde ederler.

Mikro finans yoksul kişilere hizmet sunacak bir finansal sistemi oluşturmak demektir. Gelişmekte olan birçok ülkede, nüfusun ciddi bir kısmını yoksul insanlar oluşturur. Bununla beraber ticari amaçlı finans kuruluşları tarafından en az hizmet sağlananlar da bu yoksul kesimdeki kişilerdir. Mikro finans çoğunlukla marjinal bir sektör, kamu otoritesinin, donörlerin veya sosyal yatırımcılar tarafından ilgilenebilecek bir kalkınma hamlesi şeklinde algılanır. Mikro finansın geniş bir kitleye ulaşması ancak finansal grubunun içine tümüyle bütünleştirildiği takdirde mümkün olacaktır.

Mikro finansın geniş bir kitleye ulaşabilmesi için sürdürülebilir özellikte olması gerekir. Yoksul durumdaki kişilerin çoğunluğu ihtiyaçlarını görece, kaliteli finansal hizmetten mahrum kalmaktadırlar. Bunun sebebi de bu biçimde hizmet verebilecek güçteki kuruluşların bulunmamasıdır. Bu biçimdeki hizmetleri verebilecek olan güçlü kurumların masraflarını karşılayabilecek oranda ücret talebinde bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Masrafların karşılanması, donörlerden gelecek desteğe ihtiyaç duyulmadan hedeflenen etki ve hacme ulaşmanın tek yoludur. Finansal olarak devamlılık sağlayan kuruluşlar uzun vadede sağlamış olduğu hizmetlerini arttırarak sürdürebilir. Sürekliliği başarmak; işlem çıktılarını azaltarak, hizmet götürdüğü müşterine daha faydalı olacak hizmetler götürerek ve bankacılık hizmetlerinin sunulmamış olduğu pek çok yoksul kişiye ulaşabilmek adına yeni yol ve yöntemler ortaya koymak demektir (Forster ve Pytkowska, 2003)..

Mikro finans yerel ve kalıcı olan finansal kuruluşlarını oluşturmaktır. Yoksul kişiler için devamlığı olan finansal hizmetleri yerine getirmek için güçlü olan bölgesel hizmet veren mikro finans kuruluşlarının oluşturulması zaruri bir gerekliliktir. Oluşturulan bu kuruluşlar bölgedeki birikimleri çekmeye; bu birikimleri kredi şeklinde yeniden kullanıma katmaya ve diğer farklı finansal hizmetleri sağlayabilmek için ihtiyaç duyarlar. Yerel olarak oluşturulmuş olan sermaye piyasaları ve mikro finans kuruluşları geliştikçe zaman içinde kamu ve kalkınma bankalarının da içinde bulunduğu donör ve hükümet finansmanına olan ihtiyaç ve bağımlılık azalacaktır.

Mikro kredi her zaman soruların cevabı olmayıp, mikro kredi her şartta en iyi çözüm yolunu oluşturduğu anlamına gelmez. Geri ödeyebilmek için elinde

hiçbir imkana sahip olamayan yoksul ve aç bireyler kredilerden en güzel biçimde faydalanmadan önce başka desteklere ihtiyaç duyarlar. Genellikle, sağlanmış olan farklı destekler fakirlik sorununa daha faydalı çözümler oluşturabilir; örneğin; eğitim ve iş programları, küçük ölçekli bağışlar.

Faiz oranlarının üst değerleri yoksul insanlar tarafından kredi alınmasını daha da güç duruma getirerek onlara zarar vermektedir. Düşük miktarlarda birçok kredi sağlamak daha az sayıda ama daha yüksek miktarlarda kredi hizmeti vermekten daha çok masrafa neden olmaktadır.. Mikro kredi imkanı sağlayanlar ortalama bankaların kredi oranlarından daha fazla faiz oranı belirlemedikleri takdirde, kendi giderlerini karşılayamazlar. Bu durumda da büyümeleri hükümetten ve donörlerden aldıkları az miktardaki, belirsiz ve düzensiz para ile sınırlanacaktır. Hükümetler faiz oranlarının belirlenmesinde faiz oranlarının düşük seviyelerde tutmaktadır ve bu oranlar o kadar düşük seviyelerde olmaktadır ki düşük miktarda kredi imkanı sağlayanlar kendi masraflarını bile karşılayamamaktadır. Budan dolayı da bu tür düzenlemelerden uzak durulmalıdır. Bununla beraber, mikro kredi sağlayan kuruluşlar yüksek düzeydeki faiz oranlarını kendilerinin etkin olmayan faaliyetlerinin masraflarını kredi almış olan bireylere karşılatmak için değerlendirmemelidir.

Hükümetlerin vazifesi doğrudan finansal hizmetleri sağlamak olamayıp, finansal hizmetlere ulaşılabilmesi için uygun koşul ve ortamı sağlamaktır. Hükümetler yoksul kişilere finansal hizmeti teşvik eden ve bununla beraber birikimleri de muhafaza eden politikalar ortaya koymalıdır. Hükümetler makroekonomik istikrara erişmeli ve korumalı, faiz oranları için tavan değerlerin belirlenmesinden uzak durarak, devamlılığı sağlanması zor olan sübvansede edilmiş ve yüksek temerrütlü kredi program ve politikaları ile piyasaları bozmaktan kaçınılmalıdır. Aynı zamanda, hükümetler tarafından yolsuzluklar sıkı bir şekilde takip edilip kontrol altına alarak ve mikro finans kuruluşları için sektör altyapısını destekleyecek şart ve ortamın oluşturmasını sağlamalıdır. Alternatif olarak sağlan bazı fonların uygun düşmediği bazı özel durumlarda ülke yönetimindeki yürütme organları finansmanı güçlü ve bağımsız olan mikro finans kurumları için bir çeşit garanti meydana getirebilirler (Forster ve Pytkowska, 2003).

Bağış niteliğinde olan fonlar özel sermayeyi tamamlamalı, özel sermaye ile rekabet etmemelidir. Kişi ve kuruluşların mikro finans sağlanması için kredi, sermaye ve bağış gibi desteklerde bulunmalıdır. Bu biçimdeki destekler geçici olup ve mikro finansman kurumlarının belirli bir kapasite meydana getirmeleri için kullanılmalıdır. Benzer biçimde, yine donörler tarafından sağlanan bu destekler, kredi büroları, kredi derecelendirme şirketleri ve denetim firmaları gibi mikro finans sektörüne destek verecek altyapıyı oluşturmada ve örnek olan uygulamaları desteklemede yararlanılmalıdır. Ancak bazı zaman ve durumlarda ulaşılması güç olan nüfusun olduğu durumlarda ise donör desteğine ihtiyaç daha uzun sürebilir. Bağışçılar, mikro finansı finansal kesimleri ile bütünleştirmesine uğraşmalıdır. Projelerin oluşturulması ve uygulaması için, başarılı uygulamalarla uzmanlığı ispatlanmış eksperlerden yararlanılarak destek olunmalıdır. Donörler, fon desteğini sürdürmeden önce açık performans hedefleri saptamalıdır. Her projenin donör takviyesine muhtaç olmadan sürdürülebilirliğini amaçlayan gerçekçi planlar oluşturmalıdır.

Sağlam kuruluş ve idarecilerin eksikliği önemli bir engeldir. Mikro finans, bankacılık ile sosyal hedefleri bütünleştiren uzmanlaşmış bir sahadır. Gerekli sistemler ve yeterli kapasite her seviyede oluşturulmalıdır. Mikro finans için yapılmış olan özel ve kamu yatırımları yalnızca paranın transferinde değil, bu kapasitenin gerçekleştirilmesinde de kullanılmalıdır.

Mikro finansın, performansını ölçebildiği ve açıkladığı zamanlar en iyi çalıştığı zamanlardır. Mikro finans kuruluşlarına ait standart finansal (örneğin; finansal etkinlik, kredinin geri ödenmesi ve faiz oranları) ve sosyal (örneğin; ulaşılmış olan müşteri adedi ve ulaşılan kişilerin yoksulluk sınırı) performans göstergeleri olmalıdır. Performans göstergeleri raporlar halinde açıklanmalı, açıklanan bu bilgiler doğrultusunda da yatırımcılar, donörler, denetçiler ve müşteriler risklerini, masraflarını ve kazançlarını inceleyip değerlendirmelidir (Forster ve Pytkowska, 2003).

2.4. MİKRO FİNANSMAN KURULUŞ MODELLERİ

Global Development Research Center (GDRC) yöneticilerinden olan Hari Srinivas'ın sınıflandırılmasını yapmış olduğu ve dünya genelinde mikro kredi hizmeti

sağlayan kuruluşların kredi verme metotlarını ortaya koyan 14 farklı mikro finansman kuruluşu modeli mevcuttur. Bu modelleri şu şekilde sıralayabiliriz (Dolun, 2005: 2):

- Birlik Modeli
- Topluluk Bankası Modeli
- Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli
- Kooperatif Modeli
- Kredi Birlikleri Modeli
- Grameen Bankası Modeli
- Grup Modeli
- Aracı Kuruluş Modeli
- Grup Baskısı Modeli
- Sivil Toplum Kuruluşu Modeli
- Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli (Rosca-Rotating Savings and Credit Associations)
- Küçük İş Yeri Modeli
- Köy Bankacılığı Modeli

Kredi Birlikleri Modeli ve Kooperatif Modeli, Türkiye’de uygulanan Kredi ve Kefalet Kooperatifler modeli ile benzerlik göstermektedir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın sağlamış olduğu önemli hizmetlerinden biri olan Kredi ve Kefalet Kooperatifleri vasıtası ile mikro işletmelerin, esnaf ve sanatkârların ihtiyaçları olan krediler karşılanmaktadır. Mikrofinans hizmetlerinin sağlanmasında Türkiye’de Grameen Bankası Modeline alternatif olarak Kredi ve Kefalet Kooperatifleri modeli de tavsiye edilmektedir (Öner, 2007: 127).

Mikro finansman kuruluşları farklı olan çalışma prensibi ve yapıları ortay koysa da temel birleşme noktaları geleneksel olan finans hizmetleri sağlayan kuruluşların finansman hizmetlerinden yararlanamayan yoksul veya düşük gelire sahip kişilere mikro ölçeklerde finansman hizmetleri sunarak yoksulluğu azaltmaya çalışmaktadır. Zamanımızda, dünya genelinde ortaya konulan mikro finansman modellerinin içerisinde mikro finansman hizmetlerinden faydalanmak için en fazla tercih edilen kuruluşların başında sivil toplum kuruluşları gelmektedir (Yunus, 2003: 5).

Yoksullukla mücadele etme hedefiyle faaliyete bulunan uluslararası alanda farklı mikro kredi yöntemleri mevcuttur. Kredilendirme yöntem ve metotları birbiri ile bağımlı bulunmayan mikro finansman kuruluşları yoksul kişilere ve mikro, küçük ve orta düzeyli oluşumlara mikro kredi olanakları sunmak amacıyla çalışmalar sürdürmektedir. Global Development Research Center (GDRC) tarafından 15 bölüme ayrılan mikro kredi (finansman) kuruluş modelleri şunlardır (Aydın, 2012:50):

2.4.1. Birlik Modeli

Kendi içlerinde birlik oluşturan hedef topluluk, birlik modelinde finansal hizmetler sağlamaktadır. Oluşturulan bu topluluklar kadınlar ve gençlerin meydana getirdiği topluluklar olabildiği gibi; siyasi, dini ya da kültürel konularda ortak bir görüşe sahip olan kişilerce de oluşabilmektedir. Yasal kararlar çerçevesinde bazı ülkelerde oluşturulan bu birliklerin vergi indirimlerinden faydalanmalarına, aidat toplayabilme ve sigorta hizmetleri alabilme gibi olanakları da bulunabilmektedir (Aydın, 2012:51).

2.4.2. Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli

Geleneksel olarak devam ettirilen ticari bankacılık modelinde, ticari amaçlı faaliyet gösteren bir bankanın kredi imkanı sunulması için başka bir bankanın garantisi istenmektedir. Mikro finansman modelinde, diğer ticari bankalarca garanti vermesi yerine bir devlet kuruluşunca ya da hibe biçiminde başka bir kurum ve/ve ya benzer kuruluşlar tarafından düzenlenebildiği gibi üyelerce sağlanmış olan tasarruflar garanti olarak gösterilerek de düzenlemeler uygulanabilmektedir. Krediler gösterilen ve ya elde edilmiş olan garantiler kapsamında bir bireye doğrudan sunulabilir ya da oluşturulan bir grup tarafınca da yararlandırılabilir. Teminat altına alınmış olan fonlar kredi şartlarında iyileştirme de ya da sigorta işlemleri sonucu ortaya çıkan zorunlulukları alakadar eden durumlar gibi farklı amaçlar için değerlendirilebilmektedir. Bazı ulusal ve uluslararası bankalar, örgütlenmeler, farklı sivil toplum oluşumları mikro finans çalışmaları başlatmak için ya da kendilerini kullandırabilecekleri hizmetleri müşterilere ulaştırmak amacıyla ulusal ve uluslararası garanti fonları yaratmaktadırlar (Okumuş, 2010: 180 ; Gökyay, 2008: 27).

2.4.3. Topluluk Bankacılığı Modeli

Bu modelde tüm topluluklar bir birim şeklinde görülmekte olup; resmi ve yarı resmi kuruluşların öncülük etmesiyle mikro finans hizmetleri sağlanmaktadır. Bu şekildeki kurumlar topluluk bankacılığı modeliyle alakalı finansal etkinliklerde topluluk üyelerinin eğitimini sağlayan STK'lar ve ya başka kuruluşların destekleri ile meydana getirilmektedirler. Bu kuruluşlar içlerinde tasarruf olanağı sağlayan ve ya gelir sağlayan projeleri bulundurabilmektedirler. Daha geniş kapsamlı topluluk kalkınma programlarının ortay konması için topluluk bankaları bir teşvik bileşeni şeklinde değerlendirilmektedir (Gökyay, 2008: 26-28).

2.4.4. Kooperatif Modeli

Kooperatif modeli, ortak olarak idare edilen ve demokratik bir biçimde kontrol edilmekte olan, gönüllülerin bir araya gelmesi ile oluşturulan ortak sosyal, ekonomik ve kültürel talep ve ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş olan bağımsız kuruluşlardır. Kooperatiflerin bazılarının üyelerine finansman hizmetleri sunma ve tasarruf faaliyetleri oluşturma gibi farklı amaçlar da güdebilmektedir (Gökyay, 2008: 28; Okumuş, 2010: 181).

2.4.5. Kredi Birlikleri

Kredi birlikleri, kendi üyeleri tarafınca idare edilen ve üyelerine yardım sağlamak amacıyla ortay konmuş oluşumlardır. Belirli bir gruba ait olan tasarrufları birleştirerek grup üyeleri tarafından birbirlerine makul faiz şartları ile kredi vermesi biçiminde ortaya konulan girişimlerdir. Bu üyelerin bir araya gelmesini sağlayan bir ortak paydası mevcuttur. Kredi birliğine üye olabilmenin şartı aynı sendikaya, aynı işverene ya da aynı topluluk bünyesinde olmaktır. Oluşturulan kredi birlikleri demokratik oluşumlar olduğundan yönetici olarak komite temsilcilerinin seçilmesinde her bir üyenin birer oy hakkı yönetim sahibi olarak mevcuttur (Okumuş, 2010:181).

2.4.6. Grameen Tipi Kuruluş Modeli

1983 yılında Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından yoksullukla mücadele amacıyla Grameen Bankası Modeli faaliyete geçirilmiştir. Bu modele göre başta 15-20 köyü içine alacak bir bölgede, bir bölge idarecisi ve bir kaç tane banka görevlisi ile birlikte bir banka birimi oluşturulmaktadır. İdareci ve çalışanlar ilk olarak köylere ziyaretlerde bulunmaktadır. Bu ziyaretlerinde yerel ortamı yerinde inceleyip olası müşterilerle diyaloga geçilerek amaçlarını, bankanın çalışma yöntemlerini ve fonksiyonlarını yerel halka anlatırlar. Beşer kişiden oluşan kredi grupları oluşturarak, bu kredi grubundan ilk başta iki üyeye kredi sağlanarak kredi verilen bu kişilerin bir ay süresince geri ödemeler konusundaki uyumları izlenir. Elli hafta süre zarfında kredi almış olan iki üyenin verilen anaparayı faiziyle beraber geriye ödemelerinden sonra grubun diğer üyeleri de kredi almak için hak kazanmış olmaktadır. Grup üyeleri tarafından geri ödemeler konusundaki sorumluluğu kredi verirken ki teminatın fonksiyonunu yerine getirmektedir (Şimşek, 2009:10-11; Okumuş, 2010:181-182).

2.4.7. Grup Modeli

Bu modeldeki ana amaç kişisel yanı tek başına hareket edildiği durumlarda karşılaşılan olası zayıflıkları ve zorlukları yok etmek için grup bilinciyle hareket ederek ortak bir bilinç ve teminat içine dâhil olabilmektir. Krediler grup modelinde şahıslara değil gruplara sağlanmaktadır. Grup haline gelmiş olan kişiler ortak pazarlık gücü, eğitim, baskı grubu oluşumu gibi farklı amaçlar oluşturup benimseyebilmektedirler. Grup modelinin Grameen Bankası, grup baskısı, köy bankacılığı ve topluluk bankacılığı gibi modellerle benzer yönleri mevcuttur (Aydın, 2012:54).

2.4.8. Bireysel Model

Bu modelde ise bir grup oluşturulmasına ve ya geri ödemelerin garantiye alınabilmesi için grup baskısına gerek olmaksızın krediler doğrudan borçlu kişiye verilmektedir. Kişilere kredi imkanının haricinde eğitim, sağlık ve becerilerini geliştirmek gibi bazı sosyo-ekonomik hizmetler de sağlanmaktadır (Okumuş, 2010:182).

2.4.9. Aracı Kuruluş Modeli

Bu modelde kredi veren ile kredi alanın arasında aracı bir kurum görevli olarak bulunmaktadır. Görev alan aracı kuruluşların amaçları kredi almış olan kişilere eğitim hizmeti sağlayarak kredi bilincine sahip olmalarını sağlamaktır. Aracı kuruluşlarca program bağlantıları, fon oluşturma, araştırma ve eğitim-öğretim gibi mevzularda sürdürülen bilgi ve destek programları yerel ve uluslararası düzeye kadar her çeşit aşamalarda gerçekleştirilebilmektedir. Bu aracı kuruluşlar kişisel olabildiği gibi STK'lar, sivil toplum oluşumları, mikro kredi programları ve hükümetler tarafından finansmanı sağlanan programları yürütmekte olan ticari finans kuruluşları olabilirken; borç verenleri ise ticari bankalar, devlet kurum ve kuruluşları ve uluslararası özellikteki kuruluşlar da oluşturabilmektedir (Aydın, 2012:54).

2.4.10. Sivil Toplum Kuruluşu (STK) Modeli

Sivil toplum kuruluşları, kredi (mikro finans) alanında kilit rol üstlenip, mikro kredi programlarının başlatılıp ve katılım süreci içerisinde aktif bir rol üstlenmiş statüde bulunmaktadır. Hem toplumsal olarak hem de ulusal ve uluslararası alanda hibe vermekte olan oluşumlar mikro kredinin önem ve değerinin anlaşılması için yardımcı olmak amacıyla uğraşmaktadır. Sivil toplum kuruluşları mikro kredi faaliyet ve organizasyonlarında için ihtiyaç duyulan araç ve kaynak sağlanması amacıyla ortaya çıkan gelişmeleri inceleyerek başarılı birçok uygulamayı faaliyete geçirmişlerdir. Ayrıca mikro kredi ilkeleri ile uygulamaları hakkında çalışmalar, grup toplantıları, yayınlar, seminer ve eğitim programları planlayıp düzenleyerek katkı sunmaktadırlar (Okumuş, 2010:183; Şimşek, 2009:12).

2.4.11. Grup Baskısı Modeli

Grup Baskı Modelinde kredi tedarikçileri ile alıcılar arasındaki ahlaki, etik ve başka gerekçeler dikkate alınarak kredinin geri ödemeleri ve program katılımının gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Grup baskısı değişik biçimlerde gerçekleşir. Grup üyelerinin içinden seçilmiş olan krediyi ilk olarak alan üye üzerinde aldığı kredinin borcunu geriye ödemesi adına baskı kurulmaktadır. Aksi takdirde öbür üyelerin kredi alabilmeleri tehlike altına girmektedir. Dışarıdan STK'larca belirlenen ve eğitime tabi

tutulan topluluk önderlerince de baskı oluşturulabilmektedir. Baskı oluşturulması borcunu vermeyen borçluya yoğun ziyaretlerle sağlanabileceği gibi rutin olan toplantılarda bir araya gelindiği durumlarda isim açıklaması biçiminde de yerine getirilebilmektedir (Şimşek, 2009:12).

2.4.12. Rosca (Rotating Savings and Credit Associations) Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli

Resmi olmayan biçimde ve bağımsız şekilde ortaya konulan döner tasarruf ve kredi birliklerinin ortak olarak oluşturulan bir fonda bir araya gelerek katkıda bulunmayı arzu eden kişilerin her birine oluşturulan bu fondan tek seferde toplu olarak para aktarımının gerçekleştirildiği grup dayanışmasıyla meydana gelmektedir. Örnek verilirse, 10 bireyden oluşmuş olan bir gruptan 10 ay süresince her ay kişi başına 100 USD toplandığı düşünülürse her ay toplanmış olan 1000 USD gruptaki bir üyeye temin edilmektedir. Toplanan verilmiş olduğu bu üye borçlandığı bu miktarı geriye kalan 9 ayda düzenli aralıklarla geriye ödemektedir. Aylık toplanmış olan bu paranın kime verileceğine ilişkin karar oy birliğiyle ya da grup içerisinde uzlaşılan başka bir yöntem aracılığıyla verilebilir (Şimşek, 2009:13; Okumuş, 2010:184-185).

2.4.13. Küçük İşyeri Modeli

Kayıt dışı bulunan sektörle alakalı olarak önceki dönemlerde bu sektörde ki kişilerin yalnızca hayatlarını idame ettirebilme niyetiyle düşük verimlilik ve küçük katma değere sahip olduğuna ilişkin var olan görüşün günümüzde etkisi kalmamıştır. Küçük ve orta düzeydeki kuruluşların gelir arttırmak, istihdam yaratmak ve gerekli hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından önemi artmıştır. Bu şekildeki işletmeler çoğunlukla yönetim, teknik danışmanlık, eğitim ve benzeri destekleme niyetiyle uygulanmakta olan politikalar gibi direkt müdahaleler ve ya satış teşvik olanakları gibi dolaylı yapılan müdahaleler sayesinde piyasa koşullarına uyum sağlayabilmektedir. Küçük işyeri modelinin önemli olan özelliğinden biri de finansman desteği mikro kredi vasıtasıyla karşılanmasıdır (Gökyay, 2008:31; Okumuş, 2010:185).

2.4.14. Köy Bankacılığı Modeli

Köy bankaları topluluk bilinci içerisinde faaliyet gösteren kredi ve tasarruf birlikleridir. Kendi imkânları ölçüsünde çalışma koşullarını geliştirip arttırmak için bir araya gelmiş olan 25-50 arasında bireyden oluşan düşük gelirli şahıslar tarafından meydana getirilmektedir. Bu modelde köy bankasının kuruluş aşamasında sermayesi dışarıdan bir finansman tarafından sağlanıp, bağışçı kuruluşlarca desteklenirken zaman içinde banka müşterilerinden elde edilen fonlar ve tasarruflar sayesinde bankanın kendi kendine yetecek duruma gelebilmesi için çaba gösterilmiştir (Okumuş, 2010:185-186).

Banka yönetimi; kuruluş tüzüklerinin ortaya konulmasında, üyelerin belirlenmesinde, çalışan personelin seçilmesinde, kredi dağıtımında, ödemelerin temininde ve tasarrufların toplanması sırasında kendi yetkilerini kullanarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Kredilerin geri ödemesi için maddi bir kefalet yerine ahlaki ya da manevi teminat biçiminde sürdürmektedir (Gökay, 2008:32).

2.4.15. KIVA Modeli

KIVA, ABD'den Mathew ve Jessica Flannerly tarafından 2005 yılında yoksullukla mücadele edebilmek adına sanal ortamda oluşturulmuş olan fon toplama etkinliğidir. Bu modelin başka bir özelliği ise dünyanın her kesim ve yerinden kişilerin katkısına olanak oluşturmaktır. KIVA'nın kredilendirme portföyünde, ihtiyaç sahibi olan bireylerin kişisel bilgileri, krediye ihtiyaç duymalarının nedenleri ile geri ödeme sürecini kapsayan bilgiler verilmektedir. Mikro kredi verme niyetinde ki şahıslar KIVA erişim adresi vasıtasıyla ulaşacakları müşteri portföy bölümünden kredi vermeyi düşündükleri şahısı belirleyerek 25-100 USD aralığındaki miktarlarda kredi sağlayabilmektedirler. KIVA beraber faaliyet gösterdiği yerel mikro kredi ya da yardım kuruluşlarına elde edilen bu kredileri aktarmaktadır. Kredilerin aktarılmış olduğu bu kuruluşlar da bireye özel tahsis edilmiş olan bu kredileri sahiplerine ulaştırmaktadırlar. İhtiyaç sahiplerince alınıp geri ödenmiş olan krediler kredi sağlayan kişilerin hesabına aktarılabilen ya da kredilendirme işleminin devam etmesi için tekrar dolaşıma dâhil edilebilmektedir. Ayrıca KIVA tarafından kredi verilmiş olan ihtiyaç sahibi kişinin durumu ile alakalı kredi tahsis etmiş olan kişiye rutin bir biçimde bilgilendirilmesi sağlanmaktadır (www.kiva.org).

2.5. DÜNYADA MİKRO KREDİ UYGULAMALARI

Daha öncede belirtilmiş olduğu gibi mikro kredi uygulaması yoksulluk ile mücadele etmek için kullanılmakta olan bir uygulamadır. Mikro kredi, durumu olamayan, yoksul kişileri emek ve üretim piyasasına dâhil edebilmek ve üretken duruma getirmek amacıyla bu şahısların ekonomik-sosyal açıdan gelişimlerine destek sağlayan bir vasıta şeklinde görülmektedir (Altay, 2007: 60). Bangladeşli Profesör Muhammed Yunus tarafından ilk olarak 1973 senesinde uygulanmaya başlanmış olan mikro kredi uygulaması 1983 senesinde Grameen Bank adıyla yoksul kesimdeki kişilere kredi temin etmeye başlamıştır. 1990 senesinden itibaren yoksullukla mücadelede mikro kredinin önemi ulusal ve uluslararası düzeyde artmış olup ve 1997 yılında ilk kez bir “Mikro Kredi Zirvesi” toplanmıştır. BM tarafından 2005 yılı “Mikro Kredi Yılı” olarak ilan edilmiş olduğu duyurulmuştur (Ören, Negiz ve Akman, 2012: 319-320). ABD’de 1980 yılında uygulanmasına başlanmış olan mikro kredi uygulamaları, 1991 yılında yapılmış olan yasal düzenlemelerle beraber günümüze kadar ulaşmış ve 200’ün üzerindeki kuruluş tarafından uygulanması sürdürülmektedir. ABD’de uygulanmakta olan mikro kredi uygulaması federal devlet yönetimin yapısından dolayı diğer ülkelere nazaran başarı oranı daha düşük olmuştur (Aslan, 2016: 529). Güneydoğu Asya ve Pasifik Bölgesi: Vietnam, Endonezya, Doğu Timor, Kamboçya, Çin, Filipinler, Tayland, Malezya, Samoa ve Singapur’dan oluşmaktadır. Bu ülkeler içerisinde mikro kredi uygulamasında ki başarı en yüksek olan ülke ise Endonezya’dır (Okumuş, 2010: 199).

1970’li yıllarda Endonezya hükümeti tarafından ihtiyaç sahibi kişilere düşük miktarlarda krediler temin etmiş ve bu şekilde hükümet kredi sağlamakta olan yarı resmi oluşumları da desteklemiştir. Tayland’ın ekonomisi tarıma dayanan bir ekonomidir ve tarım sektörüne verilmiş olan krediler bu yönden dikkat çekmektedir. Hükümetten daha düşük düzeylerde çiftçilere kredi veren kooperatiflerin açılması da teşvik edilmiştir. Bu kurumlardan en önemlisi Tarım ve Tarım Kooperatiflerine Yönelik Banka (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives- BAAC)’dır. Latin Amerika ve Karayip Bölgesi: Peru, Kolombiya, Meksika, Şili, Bolivya, Ekvator, Paraguay, Nikaragua, El Salvador, Brezilya, Honduras, Dominik Cumhuriyeti, Guatemala, Kosta Rika, Venezüella, Haiti, Arjantin, Panama, Tobago ve Trinidad ülkelerinden meydana gelmektedir. Yoksul kişiler için Chiapas Projesi (The Chiapas

Project) ve Fon (The Fund for the Poor) ile beraber Grameen Vakfı bu bölgede Grameen Vakfı Latin Amerika Girişim (Grameen Foundation Latin America Initiative) programı adıyla 2005 senesinden itibaren mikro kredi uygulamasına start vermiştir (Aslan, 2016: 529-530). Bu ülkelerin içinde mikro kredi uygulamasına en fazla ilgi Meksika ülkesinde gösterilmektedir. Afrika ülkelerinde mikro kredi uygulamaları ile insan haklarında iyileşme sağlanması, gıda yardımlarının ulaştırılması ve özel sektörlerin güç kazanması amaçlanmıştır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinde ise mikro kredi sayesinde emlak, eğitim, tarım gibi sektörlerde uygulamalar sürdürülmektedir. Bu uygulamalardaki nihai amaç ise özel sektörün güçlenmesine katkı sağlayıp uluslararası yatırımları ülkeye yönlendirmesini sağlamaktır (Şiriner, 2015: 59). İlk olarak güney ülkelerinde başlamış olan, belirli bir faiz karşılığında ödünç para temin eden ayriyeten tasarruf yapmayı da teşvik etmekte olan mikro kredi uygulamaları, günümüzde ise uluslar arası olarak dünya çapında yayılmış olan bir uygulamadır (Balkız, 2015: 535).

2.6. TÜRKİYE'DE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI

Mikro kredi uygulamalarındaki sonuçların etkileri sonucunda Birleşmiş Milletler 2005 senesini Uluslararası Mikro Kredi Yılı olarak ilan etmiş ve 2005 yılı sonunda 100 milyon yoksul kişiye ulaşıp ve kendi adına çalışabilme olanaklarının oluşturulması ve yoksulluğun 2015 yılına kadar, mikro kredi sayesinde %50 düzeyinde azaltılmasını amaç olarak belirlenmiştir (Harris, 2009:1) Bu çerçevede, dünya çapında sempozyumlar ve kongreler yapılmış olup ve bu kapsamda Küresel Mikro Girişimcilik Ödülü verilmeye başlanmıştır (UNCDF, 2005).

Ülkemizde ise mikro finansman olarak değerlendirilebilecek olan ilk uygulamalar, Osmanlı Devleti zamanına kadar ulaşmaktadır. Osmanlı döneminde nakde sıkışmış olan küçük esnaf, para vakıflarına müracaat ederek kendi mülkü olan evlerini teminat göstererek para yardım alıp ve teminat göstermiş olduğu evinde ise kiracı olarak oturur, borcunu ödedikten sonra tekrar evine sahip olurdu. Bu hizmetle birlikte Vakıflar fakirlere gıda yardımlarında bulunur ayriyeten yolların tamiri gibi kamu yararına işleri de üstlenerek yerine getirirlerdi (Akgül, 2007).

Türkiye’de, Mikro Kredi uygulamaları dünya nazaran oldukça yeni olarak değerlendirilebilecek olmasına rağmen düşünce sistemi bakımından oldukça eskiye dayanmaktadır. Osmanlı döneminde mikro finansman olarak değerlendirilebilecek olan ilk uygulamalar, Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. Osmanlı dönemde nakde sıkışmış olan küçük esnaf, para vakıflarına başvurarak kendi mülkü olan evini teminat göstererek nakdî yardım alıp ve teminat göstermiş olduğu kendi evinde kira ödeyerek oturur, borcunu ödedikten sonra tekrar evine sahip olurdu. Bu hizmetle birlikte Vakıflar fakirlere gıda yardımlarında bulunur ayriyeten yolların tamiri gibi kamu yararına işleri de üstlenerek yerine getirirlerdi (Akgül, 2007; Çizakça, 2006:24-25) Para vakıflarının sayısı kuruldukları dönem itibari ile küçümsenmeyecek kadar fazladır. İstanbul’da 1456-1551 yılları arasında 1161 para vakfının kurulmuş olduğu tespit edilmiştir (Döndüren, 2008:4). Para vakıfları sadece İstanbul’da olamayıp aynı zamanda Anadolu da yaygın şekilde kurulmuştur. Bursa ili için 1775-1776 yılına dair yapılmış olan bir araştırmada 516 tane para vakfının olduğu, bu vakıflardan Bursa nüfusunun % 9’una tekabül eden 5887 kişinin kredi imkânlarından yararlandığı belirlenmiştir. Ayrıca Bursa’da para vakıflarından kredi çeken 1775 yılındaki kredi şahıslardan 5887 kişiden 1112’sinin kadın olması da kadınların o dönemde üretim sistemine içerisine dâhil edilmesi açısından oldukça önemli bir göstergedir (Çiftçi, 2004:96). Para vakıflarına ilişkin arşiv çalışmalarında bu kurumların küçük miktarlardaki krediyi esnafa ve üretim yaparak borcunu geri ödeyebilecek girişimcilere vermesi mikro kredi düşüncesinin temellerini oluşturmaktadır. (Çizakça, 2003:12)

Cumhuriyet döneminde ise emanet sandıkları, kredi birlikleri ve kooperatifler küçük esnafın ihtiyaç duyduğu nakit parayı alabilmek için başvurabildikleri başlıca kurumlardır. Ayrıca T.C Ziraat Bankası, T.Halk Bankası A.Ş, Vakıflar Bankası da çiftçilere ve küçük ölçekteki işletmelere devlet destekli olarak düşük kredi sağlayan finans kuruluşlarındandır. Bu finans kuruluşlarından T.Halk Bankası A.Ş son zamanlarda kadın girişimcilere yönelik olarak özel krediler vermektedir. Ayrıca İş Bankası, Garanti Bankası, TSKB gibi özel bazı ticari bankalar tarafından küçük kuruluşlara özel kredi imkan ve hizmeti sağlamaktadır (AKGÜL, 2007; Dolun, 2005:21) Uluslararası standartlarca yapılan değerlendirmeye göre Türkiye’de 6.000 €’yu bulan krediler mikro kredi olarak değerlendirilmektedir (Maurer ve diğ., 2005:7) Bundan dolayı mikro finans ticari amaçlı kurulmuş olan bankaların

portföyünde ciddi bir paya sahiptir. Türkiye’deki mikro finansa yönelik olarak resmi ve gayri resmi kuruluşların informal finans kaynakları, 2000’li yıllara kadarki olan zamanda Ziraat Bankası, Halk Bankası ve Vakıf Bank olduğu ifade edilmektedir (Wilson, Güzel ve Taymaz, 1997:4.)

Kadınlara yönelik olarak değerlendirildiğinde mikro kredi uygulamaları bakımından Türkiye’de sistematik şekilde çalışan iki kurum vardır. İlk uygulama, Yoksulluğu Azaltma Projesi çerçevesinde, Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından 2002 senesinin Haziran ayında Kocaeli ve İstanbul’daki kadınlara mikro kredi sağlayabilmek için kurulmuş olan MAYA Mikro Ekonomik Destek İşletmesidir. Diğer uygulama ise, Bangladeş merkezli olarak faaliyetlerini sürdüren Grameen Bank’ın desteği ile kurulmuş olan Türkiye İsrافی Önleme Vakfı ve Diyarbakır Valiliği’nce 11 Haziran 2003 tarihinde pilot bölge olarak seçilen Diyarbakır’da başlatılmış olan projedir. Bu proje kapsamında 28 Eylül 2007 tarihine kadar 6.126 kişiye toplam 8.248.656,50 TL kredi sağlanmıştır (KSGM, 2008:32). Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı (TGMP), kuruluşundan sonra 2007 yılından itibaren büyümesi ivme kazanmış olup ve ülke genelinde şubeler açmaya başlamıştır. 2003 yılında 2 şube, 8 çalışan ve 292 üyeye dağıtılan kredi miktarı 142.100 TL iken; 2010 yılında ise Türkiye genelinde yayılmış 65 şubesi ile 40.467 kişiye mikro kredi hizmeti vererek 74.122.621 TL mikro kredi kullanmıştır. 2018 yılında yayınlanan raporda ise 64 ilde 93 şube 206 çalışana ulaşmış ve 32.024 kadına toplamda 107.194.960 lira mikro kredi sağlandığını belirtilmiştir (tgmp.net/tr, 2018).

Türkiye’de bu iki uygulamanın dışında kalmış olan mikro kredi projeleri ve uygulamaları Mikro Finans Kuruluşu özelliği bulunmadığı ve sağlanan krediler sistematik ve düzenli olmadığından dolayı Microfinance Information Exchange (Mixmarket) tarafından değerlendirilmeye tabi tutulmaktadır. Bu projelere Toplum Gönüllüleri Vakfını ve Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) tarafından uygulanan “Mikro Kredi ile Topluma Destek Projesi” örnek olarak verilebilir. (SYDGM, 2009; COMCEC, 2007:28)

Bu projelerin haricinde İl Özel İdareleri tarafından da mikro kredi hizmetleri sağlanabilmektedir. 2005 yılı yayınlanan 25772 sayılı Resmi Gazetede yayımlanması ile yürürlüğe girmiş olan 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6/a, 43/h maddeleri

kapsamında il Özel İdaresinin yetki, görev ve sorumlulukları bünyesinde mikro kredi hizmetinin verilmesi de eklenmiştir.

2.7. MİKRO KREDİ UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Finans kuruluşlarının çeşitlerine bağlı olarak toplumdaki farklı tabakalara yönelik olarak faaliyet göstermektedirler. Bu kuruluşlarından biri olan bankalar, kredi olarak verilebilen fonların temel kaynağı durumundaki mevduatları toplamaktadırlar. Bankalar, genellikle gelirleri düzenli durumda olan, finansal yönden durumları iyi olan müşterilerine hizmet vermekte ve bu müşterilerden toplamış oldukları mevduatlar sayesinde müşterilerine yüksek miktarda kredi verme olanağı sunabilmektedirler. Bankalarca uygun ve geçerli bir teminat gösteremeyen, düzenli olarak elde ettiği bir gelir ya da kaynağı bulunmayan bireylere yönelik olarak bankacılık hizmet imkanları sunma eğiliminin de değilidir (Yıldırım vd., 2005: 308; Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 20 – 21).

Yüksek oranda risk barındırmasından dolayı bankalar yoksul kişilere sunulabilecek mikro tipte proje veya tüketici kredilerinin teminine yönelik olarak faaliyet göstermemekte ve aşağıdaki sebeplerden dolayı bu kişilere hizmet vermekten uzak durma eğilimi göstermektedirler (Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 21):

i- Kredi kullanıcısı konumunda olan yoksul bireyler sabit düzenli olarak elde ettikleri bir gelire sahip olmadıkları ve hava koşulları ya da büyük düzeydeki ekonomik değişimler gibi dış faktörlere son derece açık halde bulunmaları nedeninden dolayı yüksek oranda risk ile karşı karşıya kalınmaktadır.

ii- Kredi kullanmayı düşünen bireyler çoğunlukla aynı ekonomik şartlara ve benzer biçimdeki işlere sahip olmakta ve bundan dolayı müşteri portföyünde çeşitlilik oluşturulmaktadır.

iii- Kredilerden yararlanmak isteyen kişiler çoğunlukla sunulabilecekleri uygun bir teminat gösterme durumunda olmamaktadır.

iv- Verilen kredinin geriye ödenebilmesi direkt olarak kredi kullanan kişinin yakın çevresinde gelişen olayların etkisine bağlı olmaktadır. Doğal afet, hastalık, ölüm gibi benzer farklı olaylar dolayısıyla ile yoksul vatandaşlar almış oldukları krediyi geri ödeyememek durumu karşı karşıya kalabilmektedirler. Birim işlem başına kredi

maliyetleri yüksek oranlarda olmasından dolayı yoksul bireyler için küçük miktara sahip krediler sağlayarak finansal hizmetler sunulmak istenmesi oldukça pahalı olan bir uygulama durumuna dönüşmektedir. Finans kuruluşlarının risk takibinden sorumlu olan görevlilerin ya da uzmanlarının müşteriler de mevcut olan kredibiliteleri veya riskleri değerlendirebilmek için referanslarını irdelemeleri, iş yerlerine ya da evlerine ziyaretlerde bulunmaları ve konuyla alakalı çeşitli takip çalışmalarına girmeleri gerekebilmektedir. Yapılmış olan söz konusu işlemlerin ve sağlanan kredilerin maliyetlerinde artış meydana getirmesi neticesinde finans kuruluşları kredi yönetiminde ki maliyetleri karşılanabilmek adına yüksek orandaki faizleri uygulamaya sokabilmekte ve mikro ölçekli krediler sağlamaktan yana tavır takınabilmektedirler (Yıldırım vd., 2005: 308; Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 21-22). Bu bilgiler ışığında, resmi olarak faaliyet gösteren finans kuruluşlarına ulaşım imkânlarıyla yoksulluk arasında ters bir orantının var olduğunu belirtmek mümkün olmaktadır (Yıldırım vd., 2005: 308).

Yukarıda ifade edilen bilgiler dışında bankacılık sektöründe izlenmekte olan krizler, finans piyasalarındaki entegrasyonlar, düşürülen regülasyonlar ve ortaya çıkan teknolojik gelişmeler ticari amaçlı bankaların yoksul vatandaşlara hizmet sağlanmasına dair olan ilginin gittikçe azaltmasına neden olmaktadır (Yılmaz ve Koyuncu, 2006:22). İlgili kooperatifler, meslek birlikleri ya da odalar genellikle düşük miktarlarda kredi hizmeti verebilme olanaklarına sahip olabilmelerine rağmen bu imkânları sadece kendi üyelerinin yararlanabilmesini tercih etmektedirler. Bu durumun neticesi olarak ise özellikle acil olarak kredi istemekte olan, finansal yönden zor halde olan ve kendisine kredi imkanı sağlayacak bir kreditörden mahrum bulunan fakir kesimdeki bireyler olumsuz olarak etkilenmektedir (Yıldırım vd., 2005: 308; Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 22).

Nakdi sermayeden çok emeğe bağlı olarak ekonomik etkinliklerde bulunan seyyar satıcılar, zanaatkârlar, çiftçiler ve küçük esnaflar gibi elde ettiği geliri ancak asgari seviyede geçimini sağlamaya yetecek düzeyde olan türdeki meslekleri yapan kişiler resmi finans kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden yararlanamayan veya eksik hizmet alabilen mikro girişimcileri ya da küçük işletmeleri temsil etmektedirler. Bu şekildeki küçük işletmelerin ya da küçük girişimcilerin bankalar vasıtası ile kredi kullanımı çok kısa vadeler ve teminat ile alakalı karşılaşılmakta olan zorluklar nedeni

ile oldukça güç bir durma dönüşmektedir (Yıldırım vd., 2005: 309; Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 22).

Genel yapı ve özellikleri bakımından mikro finansman hizmetleri sağlayan kuruluşlar üç başlık içerisinde incelenebilmektedir (Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 23):

i- Sübvanseler fonlar ile hizmet veren resmi (formel) ve yarı resmi organizasyonlar: Kırsal kesim kooperatifleri, bankaları ve yardım kuruluşları

ii- Mikro finans mevzuunda uzmanlaşmış olan ticari kaidelere göre faaliyet gösteren resmi kurumlar

iii- Gayri resmi (enformel) kaynaklar: Tefeciler ve aracılar. Resmi ve yarı resmi kuruluşlarca sağlanmakta olan mikro finansman hizmetlerine yönelik olarak sağlanan hizmetler, kurumsal mikro finansman hizmetleri çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Mikro finansman kuruluşlarının bir çoğu sivil toplum kuruluşu ya da örgütlenmesi biçiminde olup düşük gelir düzeyine sahip olan şahıslara yardım etmek amacı güderek kurulmuş olan kuruluşlardır (Yıldırım vd., 2005: 309; Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 23).

Gelişmekte olan birçok ülkenin finansal yapı ve durumu göz önünde bulundurulduğunda fark edilmektedir ki resmi finans kuruluşlarınca dışlanmış ya da kendilerine hizmet imkânı sağlamayan yoksul bölüme ait kişilere hitap eden yerel tefeciler mevcuttur. Tefecilerin gerek çok yüksek oranlarda faiz talebinde bulunmaları gerekse borcun ödenmesini istemeyip ve bunun aksine borcun sürekli bir hal almasına yönelik gayret ve çaba göstermelerinden dolayı eleştiri almaktadırlar (Yıldırım vd., 2005: 308). Yoksul kimselerin faaliyette bulunduğu iş alanlarında genel olarak işçilik ve verilen emeğin getirisi çok az olmakta ve bu biçimdeki işler için yapılacak olan yatırımların geri dönüşü de hem resmi finans kuruluşları hem de tefeciler tarafından istenilen faiz oranını karşılamaya yetmemektedir (Yıldırım vd., 2005: 309).

Kredi riskindeki oranların düşük görülmesi nedeniyle ile çoğunlukla kadınların tercih edilmiş olmasına rağmen verilen mikro kredilerdeki geri dönüşlerinde düşüşler meydana geldiği görülmeye başlanmıştır. Mikro kredilerin ortaya koyabileceği en önemli yararlarından biri olarak fakir kimselerin tefecilerin uyguladığı yöntemlerden kurtarılması olarak değerlendirilebilir. Fakat ticari kuruluşların piyasanın genişliğini ve karlılığını fark ederek baskın bir konuma gelmesi

ve yüksek oranlarda kâr amaçlaması ile yüksek düzeylerde faiz oranlarını müşterilerine uygulamaya koyarak tefecilerin yerlerine konuşularak ve kadın müşteriler tarafından alınmış olan kredilerin dahi geriye dönüşümlerinde problemlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır (MacFarquhar, 2010; Polgreen ve Bajaj, 2010; Bajaj, 2011a). Diğer taraftan mikro finansman hizmeti sağlayan kurumlarla, ülkeyi idare edenlerin de belirli bir koordinasyonu yakalayabilmeleri ve bazı yanlış anlaşılmanın önünün alınabilmesi amacı ile karşılıklı fikir alışverişlerinde bulunmalarına ihtiyaç duyulabilmektedir. Hükümetler tarafından tefeci gibi faaliyette bulunan kuruluşlara yönelik olarak tedbir almak amacı ile uyguladıkları politikalar ve çıkardıkları yasalar sektörün doğru ve başarılı biçimde hareket eden kuruluşlarına zararın zarar görmesine neden olabilmekte, kredi dönüşlerinde sorunların ortaya çıkmasına hatta karlı ve büyüme potansiyeli bulunan halka arz olunmuş firmaların da değer kaybı yaşamasına ve tüm bunların neticesinde de ekonominin genelinin zarara uğramasına sebep olabilmektedir (Bajaj, 2011b).

Yukarıda bahsi geçen mikro kredi uygulamalarının gelişim sürecinde gözlemlenmiş pek çok sorun sektörün bugünkü başarılı konumuna gelmesinde büyük rol oynamıştır. Günümüzde mikro kredilerin tesisinde ve kullandırılmasında arzu edilen fayda temin edilebilmiş, piyasa şartları olgunluğa erişmiş, ilgili problemler olabildiğince asgari seviyeye indirilebilmiş, ticari mikro finansman kuruluşları kurulmuş hatta bu kuruluşlar gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi ile giderek karlılığını arttıran bir piyasanın aktörleri haline gelebilmişlerdir. Yatırımcılar bu tip şirketlere yatırım yapmaya ve ortak olmaya başlamışlardır. Halka arz olunmuş, hisse senetleri borsalarda işlem gören ticari mikro finans kurumları bulunmaktadır. Bu kuruluşların gerek değerleri gerekse karlılıkları hızla artmakta ve yatırımcılarına da kazandırmaya devam etmektedirler (MacFarquhar, 2010; Bajaj, 2011a; Cunha, 2010; Polgreen ve Bajaj, 2010).

2.8. TÜRKİYE GRAMEEN MİKRO KREDİ PROGRAMI (TGMP)

Grameen Mikro Kredi Programı uygulamalarına Türkiye’de pilot bölge olarak seçilen Diyarbakır’da ilk çalışmalarına başlamıştır. 11 Haziran 2003 tarihinde Prof. Dr. Muhammed Yunus Grameen Trust adına ve Prof. Dr. Aziz Akgül Türkiye İsrافی Önleme Vakfı adına, Grameen Mikro Kredi Programı'nın Türkiye’de uygulanmaya

başlanması için bir protokole imza atmışlardır. Grameen Trust'ın sundu katkılarla TİSVA organizatörlüğünde 9-10 Haziran 2003 tarihlerinde İstanbul'da "Yoksulluğun Mikro Kredi Vasıtasıyla Azaltılması Uluslararası Konferansı" düzenlenmiştir. Dönemin başbakanı, şuan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından konferansın açılışı yapmıştır. TGMP'nin koordinasyonu kapsamında mikro krediler ilk olarak 18 Temmuz 2003 tarihinde Sn. Recep Tayyip Erdoğan'nın öncülüğünde altı üyeye tahsil edilmiştir (TGMP, 2011:3).

TGMP herhangi bir kâr beklentisi olmaksızın yoksul olan kadınlara finansal hizmetler sağlamaktadır. Günümüzde 170 binin kişinin üzerindeki girişimciye 809.500.106 lira kredi imkanı sağlamıştır (www.tgmp.net).

2.8.1. TGMP'nin Amacı

TGMP'nin ana amacı, özellikle kırsal bölgelerde ve kentlerde yaşamını sürdüren yoksul olan kadınlar tarafından gelir elde edebilecekleri etkinlik ve girişimlerde bulunmalarına olanak sağlayacak biçimde kefaletsiz ve teminatsız kredi sağlayarak yaşam standartlarını yukarıya çekmelerine olanak sağlamaktır (Okumuş, 2010:348). Ayriyeten yoksul kişilerin ufak çapta işletmelerine sahip olmalarına olanak sağlanarak yoksulluğun önüne geçilmek istenmektedir. Hem kırsal hem de kentsel alanlarda yaşamını devam ettiren yoksul kişilerin sermaye problemlerini de mikro kredi uygulaması vasıtası ile giderebilmektir (TGMP, 2018:3).

2.8.2 TGMP'nin Hedef Kitlesi:

TGMP hedef kitleleri olarak yoksul bölgeleri özellikle de bu bölgelerde yaşayan yoksul kadınları belirlemiştir. Kırsal bölgede hayatının sürdüren 50 dönümün altında ki arazi sahibi olan, kentsel bölgelerde yaşamakta olup 50 dönüm tekabül eden yada daha az varlığı bulunan ya da hiç mal varlığı bulunmayan yoksul kadınlara kredi sağlamak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Bunun yanında erkekler de dolaylı şekilde (erkeğin kız kardeşi, eşi, teyzesi ve ya halası gibi) kadın bir yakını ile birlikte kredi imkânlarından faydalanabilmektedir. Ancak her şartta kredi alan kişinin bir kadın olması zaruridir. Burada ki amaç kadınların da erkekler kadar söz hakkına sahip

olmalarını, fikir ve görüşlerine saygı gösterilmesini temin edebilmektir (Akkul, 2011:63).

2.8.3. TGMP'nin Ana Prensipleri (TGMP, 2018:3; Akkul, 2011,64)

- TGMP, hedef kitlesini özel olarak yoksul kadınları tercih etmiş olan bir finansal organizasyondur. Yoksul kadınların sermaye gereksinimlerini gidermelerine yardımcı olmaktadır.
- TGMP kapsamında mikro kredi tahsil edilebilmesi için 5'er kişiden oluşan kadın gruplarının organize edilmesi gerekir.
- TGMP'de görevliler kredi alacak olan veya alan yoksul kadınları evlerinde ziyaret bulunarak onlara mikro kredi hakkında basit anlatımlarla bilgi verirler, kredi sağlarlar ve verilmiş olan kredilerin haftalık tahsilâtını yaparlar. 46 haftaya yayılan kredi taksitleri grup toplantıları sırasında temin edilir.
- Krediden yararlanan kadınların bölgelerinde bulunan TGMP şubelerine gitmelerine gerek yoktur.
- Kredi yararlanan üyelerin sergilemiş oldukları kişisel ve grup performansları göz önüne alınarak kredi limitleri tespit edilir.

2.8.4. TGMP'nin Finansman Kaynakları

TGMP'nin en önemli ve önde gelen fon kaynaklarını çeşitli kamu kuruluşlarının, bazı özel kuruluşların ve gerçek şahısların bağış ve yardımları oluşturmaktadır. TGMP'ye fon sağlamak amacıyla TİSVA tarafından il özel idareleri gibi kamu kurumlarının fon destekleriyle bazı şirket, vakıf ve kişilerin yapmış olduğu bağışlar TGMP hesabına aktarılmasından sonra buradan da özel fonlar hesabında takip edilmektedir. Türkiye'de 22.02.2005 tarihinde onaylanan, 04.03.2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra yürürlüğe giren 5302 sayılı "İl Özel İdaresi Kanunu" nun 6. maddesine göre il özel idarelerine yoksullara mikro kredi verilmesi hususunda görev ve yetki sorumluluğu verilmiştir (Aydın, 2012:111).

TGMP, ilk olarak 919 bin \$ bütçe ile faaliyetlerine başlamıştır. Bütçenin haricinde üyelerden sağlanan kredilerin faiz gelirleri de fon kaynakları arasında bulunmaktadır. TGMP yapısında oluşturulmuş olan fonlar personel giderleri, faaliyet

giderleri ve başka bazı gider ve masrafların giderilmesinde yararlanılmaktadır (Akkul, 2011:64 ; www.israf.org.tr).

2.8.5. TGMP Mikro Kredi Çeşitleri

TGMP tarafından üyelerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak 6 çeşit kredi dağıtılmaktadır. Bu kredi türleri şunlardır:

- 1- Temel Kredi
- 2- Sözleşmeli Kredi
- 3- Girişimci Kredisi
- 4- Mücadeleci Vatandaş Kredisi
- 5- Mikrosera Kredisi
- 6- Hayvancılık Kredisi

2.8.5.1. Temel Kredi

Temel kredi tüm üyelerin faydalanabildiği TGMP'nin ana kredisidir. Temel kredi süresi 3 ay ile 3 yıl arasındadır. Genellikle üyeler tarafından 1 yıl için alınmaktadır. Tüm üyeler, ilk kredilerini temel kredi olarak alabilirler. Bu kredi sisteminde üyeler 6 ay sonra yeni bir kredi çekmeye hak kazanırlar. Temel kredi sisteminde üyeler gönüllü tasarruf hesabına para yatırabilirler. Üye hizmet bedelleri için alınan kredi üzerinden % 15 oranında hizmet bedeli kesilmekte, anapara ve hizmet bedeli 46 haftada geri ödenmektedir. Taksitlerin tahsil edilmesi için mikro kredi çalışanı mahalle veya köye giderek tahsilâtı yapmaktadır (TİSVA, 2009).

2.8.5.2. Sözleşmeli Kredi

Sözleşmeli Kredi, TGMP tarafından doğrudan üyelere sağlanan bir kredi değildir. Sözleşmeli Kredi, geri ödemelerde oluşabilecek problemlere karşı alternatif bir çözümdür. Örneğin bir üye, kredisini geri öderken problem yaşadığında sistem geri ödeme süresini uzatarak ödeme kolaylığı sağlayacaktır. Bu sayede üyeye geri ödemede yaşadığı problemden kurtulmasında yardım edilerek sonraki ödemelerini vaktinde yapabilmesi için daha çok çalışması sağlanmaktadır. Üye hizmet bedelleri için alınan kredi üzerinde % 15 hizmet bedeli kesilmekte, anapara ve hizmet bedeli

sözleşme sonuna kadar geri ödenmektedir. Sözleşmeli kredilerde, problem yaşamış geliri düşük üyelerin desteklenmesi esas alındığından, süre uzatımı için ek olarak bir hizmet bedeli alınmamaktadır (TİSVA, 2009) .

Sözleşmeli kredinin özellikleri şu şekilde sayılabilir (TİSVA, 2005):

- Üyeler taksit miktarlarını ödeyebilecekleri ve proje yönetimi tarafından kabul edilebilir miktarlara bölebilirler. Bu sayede üyelere taksitlerini üç yıldan daha fazla sürede geri ödeme olanağı tanınmış olur.
- Borç sözleşmesi kapsamında üye borcunu öderken, altı ay sonunda yeniden kredi alabilir. Altı ay sonunda alınacak ikinci kredinin miktarında üyenin temel borçlanma sistemi içerisinde, üye 6 ay boyunca ödemiş borç miktarı kadar kredi çekebilmektedir.
- Üyenin çabasıyla sözleşmeli borç zaman içinde temel borçlanma içerisine girecektir. Üyenin ödemeleri sayesinde hedeflerine ulaşacaktır. Üye bu sayede kendi başına zor durumdan kurtulacak ve 6 aylık başarı seviyesine ulaşacaktır.
- Taksitin miktarı, üyenin ödeyebileceği tutara göre ayarlanmalıdır.
- Sözleşmeli borç sistemi kapsamındaki üye, borcunu ödemiş ya da borç vadesini geçirmiş üye ile aynı düzeyde değildir. Üye, yeni bir sistem içerisinde düzenli olarak borcunu ödeyen bir üye haline gelir.
- Sözleşmeli borç, ödenmesi zorunlu olan yazılı borcun kapanmasına imkan tanır.
- Borç ödeme takvimi yeniden hazırlanmadan üye sözleşme belgesini doldurmuş olmalıdır.

2.8.5.3. Girişimci Kredisi

Girişimci Kredisi, TGMP'nin çalışkan, başarılı ve yetenekli olup, bu özellikleri sayesinde "altın üye" statüsünü elde etmiş ve alacakları kredi ile işlerini büyütmeyi düşünen TGMP üyelerine sunulmuş olan bir mikro kredi çeşididir. Üye hizmet bedelleri için alınmış kredi miktarı üzerinden % 15 oranında hizmet bedeli kesilmekte, hizmet bedeli ve anapara 46 hafta içinde geri ödenmektedir.

Bu kredi çeşidinden yararlanmak isteyen üyelerin uyması gereken koşullar şunlardır:204

- Bu kredi türü sadece aktif olan TGMP üyeleri için geçerlidir.
- Bu krediden almayı düşünen üyelerin, mikro kredi projesinden aldıkları ilk krediyle kurdukları işletmelerinde yeteri kadar başarılı olmaları gerekmektedir.
- Üyeler haftalık taksitlerini merkez toplantılarında aksatmadan ödemiş olmalıdır.
- Üyenin merkez ve grup performansları iyi olmalıdır.
- Borç geri ödemesi % 100 oranında olmalıdır.
- Üye bu krediyi alabilmesi için ilk kredisinin ödemelerini bitirmiş olması gerekir. Bu da üyenin en az bir yıl TGMP’de kalması gerektiği anlamına gelir.
- Üyenin bu krediyi alırken amacı önceki işinde geliştirmeler yapmak istemesi olmalıdır.
- Üyenin yerini değiştirerek izini kaybettirmesi ihtimaline karşı oturduğu evin kendi evi olması gerekir.
- Üyenin üreteceği ürünün satılabilecek nitelikte olması ve yapmayı planladığı işin il genelinde kalıcı bir iş olması gerekmektedir.
- Üyenin başka banka ve kişilere borcu olmamalıdır.
- Eğer üye aile bireylerinden birisi ile beraber iş yapacak ise, ailesinden yardım alması olumlu bir durumdur.

2.8.5.4. Mücadeleci Vatandaş Kredisi

Mücadeleci Vatandaş Kredisi, hiçbir gelire sahip olmadıkları için sokakta yaşayan evsiz kişiler ve dilenciler için geliştirilen bir kredi çeşididir. TGMP, bu kişileri mücadeleci vatandaş olarak kabul ederek, dilenme yerine çalışarak gelir elde etmelerini ve daha güzel ve onurlu bir hayata kavuşmaları amacıyla destekleme kararı alınmıştır. TGMP yoksulun en alt düzeydeki yoksulu kabul edilen kişilere ulaşarak kadın ve erkek ayrımına girmeden 2006 yılından itibaren bu kredi modelini uygulamaya koymuştur. Bu krediyi uygulamadaki ana hedef, dilencilik yapan şahıslara ikinci bir imkan oluşturarak geçimlerini sağlayacak kendi paralarını çalışarak elde etmeleri mevzuunda onları teşvik edip cesaretlendirmektir. Asıl amacın bu bireylerin hiçbir zaman dilenmeleri gerekmeyecek şekilde hayatlarını sürdüren bireyler olmalarını sağlamaktır. Bu kredi türünde geri ödeme süresi ve hizmet bedeli gibi koşullar bulunmamaktadır. Bu kredi türünde hizmet bedeli ve geri ödemesi süresi

gibi sınırlamalar bulunmamaktadır. 50 TL olarak verilen kredinin, alınan para kullanılarak elde edilen gelire tamamı geri ödendiğinde yeni kredi % 100 artırılarak verilmektedir.

2.8.5.5. Mikrosera Kredisi

TGMP Mikrosera Kredisi programını uygulamaya 2008 yılı Mayıs ayında başlamıştır. Bu program bünyesinde üyelere daha az miktarda su ve gübre kullanılması ile sebze, meyve ve çiçek yetiştirmeleri için küçük çapta bir sera yapımı öğretilip desteklenmektedir. Mikrosera'da toprak yerine kum ve talaş da kullanılabilir. Sera tabanına toprak yerine perlit döşenmektedir. Topraksız olarak gerçekleştirilen tarım topraklı yapılan tarıma oranla çok daha az miktarda su gerektirirken ürün de daha fazla elde edilebilmektedir. Örneğin 36 m² büyüklüğündeki bir toprak alanda tarımsal üretim için günde 1.500 litre suya ihtiyaç duyulurken, mikrosera topraksız tarım uygulamasında günde sadece 150 litre suya ihtiyaç duyulmaktadır.

Yine topraksız tarım sayesinde topraklı tarıma nazaran birim alandan daha yüksek oranda verim elde etme olanağı doğmaktadır. Örneğin Türkiye'de ortalama topraksız yetiştiricilikte 35-36 ton/dekar, tarla şartlarında 5-6 ton/dekar, geleneksel sera şartlarında da 15-18 ton/dekar domates verimi alınmaktadır. Bu rakam topraksız tarımda ilerlemiş olan bazı ülkelerde 55-60 ton/dekara kadar çıkabilmektedir (TİSVA, 2008) Bazı üyeler tarafından evlerinin çatısına da mikrosera kurulmuştur.

Kredi tutarları seçilmiş olan sera çeşidi dikkate alınarak 300 ve 500 TL, geri ödemelerde peşin veya taksitlerle yapılabilmektedir. Temel kredide uygulandığı gibi kredi olarak alınan anapara 46 haftada, anaparanın üzerinden alınacak olan % 15 hizmet bedeli ise 30 haftada taksitler halinde tahsil edilmektedir. Peşin ödemelerde % 15 hizmet bedeli alınmamakta üye olmayanlar da bu kredi türünden yararlanabilmektedir (TİSVA, 2009).

2.8.5.6. Hayvancılık Kredisi

Hayvancılık Kredisi de Mikrosera Kredisi gibi TGMP tarafından 2008 yılı Mayıs ayından itibaren uygulamaya başlanılmıştır. Özellikle kırsal bölgelerde kurulmuş olan şubelerdeki var olan üyelere yönelik şekilde sağlanan ek bir kredidir. Yalnızca sığır yetiştiriciliği mevzuunda deneyime sahip olan üyelere bu kredi tahsil edilmektedir. Bu krediden faydalanan üyeler kendilerine ek bir gelir elde etme olasılığı da elde etmektedirler. Kurban bayramından 6 ay evvelinde hayvancılık kredisi verilmeye başlanmakta ve bayramın 6 ay sonrasında krediyle alınmış olan hayvanların satışıyla elde edilen gelirle kredinin geri ödenmesi sağlanmaktadır. Üye hizmet bedelleri için alınan kredi üzerinden % 15 hizmet bedeli kesilmekte ve üye hizmet bedelleri taksitle ödenerek 26 haftada tamamlanmaktadır (TİSVA, 2009).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BURSA'DA MİKRO KREDİ UYGULAMALARI: KADIN YOKSULLUĞU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1.BURSA İLİNDE TÜRKİYE GRAMEEN MİKROFİNANS PROGRAMI'NDAN KREDİ KULLANAN KADINLAR ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın en temel amacı, Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP) mikro kredilerinin kadın yoksulluğu üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Bundan hareketle TGMP Bursa merkez Şubesinin mikro kredi programından kredi kullanan kadınların bu kredi programından sonra hayatlarında ekonomik ve sosyal yönden ne gibi değişiklikler olduğunu tespit etmek ve bu tespitlerle kadın yoksulluğunda mikro kredinin rolünü belirlemek.

3.1.2 Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı TGMP Bursa Merkez Şubesi'nden 12 Ocak 2019 tarihi itibarıyla mikro kredi kullanan ve hala aktif üyeliği devam eden 324 üye kadınlarla sınırlı tutulmuştur. Bu üye kadınlara yönelik hazırladığımız "Bursa İlinde Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Mikro Finansmanın Etkinliğine Yönelik Araştırma Anketi" üzerinden bir saha çalışması şeklinde yapılmıştır. Bu şubeden mikro kredi kullanan 324 üye kadın arasından TGMP çalışanları vasıtasıyla ulaşabildiğimiz ve anketi cevaplama konusunda istekli olan 86 kadına anket uygulanmıştır. Araştırma yapılırken Bursa ilinin seçilmesinin nedeni ise, araştırmanın yürütüldüğü kişilere kolayca ulaşılacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın tartmak istediği konu şu şekilde açıklanabilir. TGMP'den mikro kredi kullanan kadınların, mikro kredi kullandıktan sonra hayatlarında ekonomik, sosyal,

psikolojik, toplumsal yönde olumlu ne gibi değişikliklerin yaşandığı yönündedir. Araştırma bu etki alanları ile sınırlıdır.

3.1.3. Anakütleden Örneklem Seçimi ve Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın örneklem hacmi aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmıştır (Weiers, 2008:300):

$$n = \frac{q * p * \left(\frac{Z_{\alpha}}{d}\right)^2}{1 + \frac{1}{N} * \left[q * p * \left(\frac{Z_{\alpha}}{d}\right)^2 - 1 \right]} + p$$

p: Anaküttelede gözlenen X'in oranı

q: (1-p) değeri

N: Anaküttele hacmi

n: Örneklem hacmi

Z_{α} : $\alpha=0.05$ için 1.96.

d: kabul edilebilir hata oranı

Yukarıdaki formülde, p ve q değerleri genel olarak bilinmemektedir. Bu nedenle anaktüleyi en iyi temsil edecek örneklem seçimi için başarı oranı (anaküttelede gözlenen X olayının oranı) $p=0,5$ olarak kabul edilir. Anaküttele Bursa ilinde mikro kredi kullanan TGMP üyesi 324 kadından oluşmaktadır. %90 güven seviyesinde, %7,61 kabul edilebilir hata oranı ile formüle göre 86 adet denek (Bursa ilinde mikro kredi kullanan TGMP üyesi kadın) ile anket yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Örnekleme oluşturan 86 kadın basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş ve bu kadınlarla yüz yüze görüşme yöntemi ile anket yapılmıştır. Anketler Ocak – 2019'da yapılmıştır. Anket formu çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanmış olup, 39 sorudan oluşmaktadır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mikro kredi kullanan kadınların sosyo-demografik özellikleri ile ilgili soruları içermekte, ikinci bölümde mikro kredi kullanan kadınların ekonomik durumları ile ilgili sorular olup, son bölümde ise mikro kredi hakkında düşünceleri ve kadınların kredi kullandıktan sonra hayatlarında ne gibi değişikliklerinin olduğunu ölçmek amaçlı çoktan seçmeli sorular bulunmaktadır. Anketlerle elde edilen veriler SPSS (Statistical

Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilerek değerlendirilmiştir.

3.1.4.Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

Ölçek boyutlarının aldığı puanlar 1 ile 5 arasında değerlendirilmektedir. Dağılım aralığının hesaplanması amacıyla, Dağılım aralığı=En büyük değer- En küçük değer/ Derece sayısı formülü kullanılmıştır. Bu aralık 4 puanlık genişliğe sahiptir. Bu genişlik beş eşit genişliğe bölünerek 1.00- 1.79 arası “çok düşük”, 1.80- 2.59 arası “düşük”, 2.60- 3.39 “arası orta”, 3.40-4.19 arası yüksek, 4.20-5.00 arası çok yüksek olarak sınır değerleri belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır(Sümbüloğlu,1993:9).

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır. Gruplu değişkenler arasındaki ilişki ki-kare analizi ile test edilmiştir.

3.2. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan kadınlar ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 1. Sosyo Demografik Özellikler

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş		
30 Ve Altı	26	30,2
31-40	27	31,4
41 Ve Üzeri	33	38,4
Medeni Durum		
Bekar	17	19,8
Evli	52	60,5
Dul Boşanmış	17	19,8
Çocuk Sayısı		
1	20	23,3
2	10	11,6
3	39	45,3
4 Ve Üzeri	17	19,8
Eğitim Durumu		
İlkokul Altı	10	11,6
İlkokul	39	45,3
Lise	27	31,4
Önlisans Ve Üzeri	10	11,6
Yaşanılan Yer		
İlçe	26	30,2
İl Merkezi	60	69,8
Evde Kaç Kişi Yaşandığı		
1-3	31	36,0
4-6	55	64,0

- ✓ Kadınlar yaşa göre 26'sı (%30,2) 30 ve altı, 27'si (%31,4) 31-40, 33'ü (%38,4) 41 ve üzeri olarak dağılmaktadır. Buda gösteriyor ki en çok kredi kullanan kadınlar 41 ve üzeri grupta olmaktadır.
- ✓ Kadınlar medeni duruma göre 17'si (%19,8) bekar, 52'si (%60,5) evli, 17'si (%19,8) dul boşanmış olarak dağılmaktadır. Ankete katılan kadınlardan yarısından fazlası evli kadınlardan oluşmaktadır.

- ✓ Kadınlar çocuk sayısına göre 20'si (%23,3) 1, 10'u (%11,6) 2, 39'u (%45,3) 3, 17'si (%19,8) 4 ve üzeri olarak dağılmaktadır. Kredi kullanan kadınların yarıya yakınının 3 çocuğu bulunmakta
- ✓ Kadınlar eğitim durumuna göre 10'u (%11,6) ilkokul altı, 39'u (%45,3) ilkokul, 27'si (%31,4) lise, 10'u (%11,6) ön lisans ve üzeri olarak dağılmaktadır. Ankete cevap veren kadınlardan yarıya yakını ilkokul mezunu olarak karşımıza çıkmıştır.
- ✓ Kadınlar yaşadıkları yere göre 26'sı (%30,2) ilçe, 60'ı (%69,8) il merkezi olarak dağılmaktadır. Kadınların yarısından fazlası il merkezinde yaşamaktadır.
- ✓ Kadınlar evde kaç kişi yaşadığına göre 31'i (%36,0) 1-3, 55'i (%64,0) 4-6 olarak dağılmaktadır.

Tablo 2. Hanenin Ekonomik Durumu

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı		
Yok	12	14,0
1 Kişi	54	62,8
2 Kişi	20	23,3
Sosyal Güvence		
Yok	19	22,1
Var	67	77,9
Evin Mülkiyet Durumu		
Kendi Malımız	36	41,9
Kira	50	58,1
Yaşanan Evin Türü		
Apartman	55	64,0
Müstakil	31	36,0
Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri		
1750 Ve Altı	48	55,8
1751-2250	16	18,6
2251 Ve Üzeri	22	25,6
Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri		
2250 Ve Altı	30	34,9
2251-2750	25	29,1
2751 Ve Üzeri	31	36,0

- Kadınlar bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığına göre 12'si (%14,0) yok, 54'ü (%62,8) 1 kişi, 20'si (%23,3) 2 kişi olarak dağılmaktadır. Ankete katılan kadınların hanelerine katkı sağlayan kişi sayısı en çok bir kişi olarak ortaya çıkmıştır.
- Kadınlar sosyal güvenceye göre 19'u (%22,1) yok, 67'si (%77,9) var olarak dağılmaktadır. Ankete katılan kadınların çoğunluğunun sosyal güvencesi bulunmaktadır.
- Kadınlar evin mülkiyet durumuna göre 36'sı (%41,9) kendi malımız, 50'si (%58,1) kira olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar yaşanan evin türüne göre 55'i (%64,0) apartman, 31'i (%36,0) müstakil olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro kredi öncesi aile toplam gelirine göre 48'i (%55,8) 1750 ve altı, 16'sı (%18,6) 1751-2250, 22'si (%25,6) 2251 ve üzeri olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro kredi sonrası aile toplam gelirine göre 30'u (%34,9) 2250 ve altı, 25'i (%29,1) 2251-2750, 31'i (%36,0) 2751 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Tablo 3. Mikro Kredi Kullanım Özellikleri

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli		
Komşudan	47	54,7
Akrabadan	24	27,9
Basından	6	7,0
Mikrokredi Şubesinden	9	10,5
Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu		
Çalışmıyordum	20	23,3
Aynı İşi Yapıyordum	57	66,3
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	9	10,5
Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı		
0-24 Ay	24	27,9
24 Ay Üzeri	62	72,1
Şu An Kullanılan Kredi Miktarı		
5000 Ve Altı	22	25,6
5001-7500	18	20,9

7501-10000	17	19,8
10001+ Üzeri	29	33,7
Mikro Kredi Alış Amacı		
Kendi İşimi Kurmak	19	22,1
Var Olan İşimi Geliştirmek	50	58,1
Sosyalleşmek	2	2,3
Boş Zamanımı Değerlendirmek	9	10,5
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	6	7,0
Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı		
El İşi	29	33,7
Hayvancılık	1	1,2
Tarım	5	5,8
Ticaret	31	36,0
Seyyar Satıcılık	5	5,8
Diğer	15	17,4
Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı		
Yok	69	80,2
Var	17	19,8
Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu		
Evet	6	7,0
Hayır	52	60,5
Kısmen	28	32,6
Yaşamı Sürdürebilmek İçin Evin Gelir Düzeyi		
1501-2500	4	4,7
2501-3500	16	18,6
3500+ Üzeri	66	76,7
Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi		
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	35	40,7
Ev Giderlerine Harcıyorum	37	43,0
Biriktiriyorum	1	1,2
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	5	5,8
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	8	9,3
Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet		
Evet	77	89,5
Hayır	1	1,2

Kararsızım	8	9,3
Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu		
Evet	79	91,9
Hayır	2	2,3
Kararsızım	5	5,8
Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu		
Evet	40	46,5
Hayır	34	39,5
Kararsızım	12	14,0
Kredi Tutarının Az Olması		
Evet	55	64,0
Hayır	31	36,0
Mikro kredinin ve şube çalışanlarının eksik yönleri		
Kredi Geri Ödeme Süresinin Kısa Olması	38	44,2
Eğitim Danışmanlık Hizmetinin Eksik Olması	4	4,7
Bireysel Kredi Verilmemesi	28	32,6
Çalışanların Daha Fazla Yol Gösterici Samimi Olmaması	2	2,3
Diğer	22	25,6
Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği		
Evet	72	83,7
Hayır	2	2,3
Kararsızım	12	14,0
Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı		
İş Arıyordum	4	4,7
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	44	51,2
Zamanımı Boş Geçirirdim	17	19,8
Pek Bir Şey Değişmezdi	21	24,4

- Kadınlar mikro krediden haberdar olma şekline göre 47'si (%54,7) komşudan, 24'ü (%27,9) akrabadan, 6'sı (%7,0) basından, 9'u (%10,5) mikrokredi şubelerinden olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar kredi kullanmadan önce iş durumuna göre 20'si (%23,3) çalışmıyordum, 57'si (%66,3) aynı işi yapıyordum, 9'u (%10,5) başka bir yerde çalışıyordum olarak dağılmaktadır.

- Kadınlar ne kadar süredir kredi kullandığına göre 24'ü (%27,9) 0-24 ay, 62'si (%72,1) 24 ay üzeri olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar şu an kullanılan kredi miktarına göre 22'si (%25,6) 5000 ve altı, 18'i (%20,9) 5001-7500, 17'si (%19,8) 7501-10000, 29'u (%33,7) 10001+ üzeri olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro kredi alış amacına göre 19'u (%22,1) kendi işimi kurmak, 50'si (%58,1) var olan işimi geliştirmek, 2'si (%2,3) sosyalleşmek, 9'u (%10,5) boş zamanımı değerlendirmek, 6'sı (%7,0) yeni bir iş sahasına atılmak olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar hangi iş kolunda kredi kullandığına göre 29'u (%33,7) el işi, 1'i (%1,2) hayvancılık, 5'i (%5,8) tarım, 31'i (%36,0) ticaret, 5'i (%5,8) seyyar satıcılık, 15'i (%17,4) diğer olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro kredili işten başka çalışan varlığına göre 69'u (%80,2) yok, 17'si (%19,8) var olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar geri ödeme sıkıntı yaşama durumuna göre 6'sı (%7,0) evet, 52'si (%60,5) hayır, 28'i (%32,6) kısmen olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar yaşamı sürdürebilmek için evin gelir düzeyine göre 4'ü (%4,7) 1501-2500, 16'sı (%18,6) 2501-3500, 66'sı (%76,7) 3500+ üzeri olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar yapılan işin gelirinin değerlendirilmesine göre 35'i (%40,7) işime tekrar yatırım yapıyorum, 37'si (%43,0) ev giderlerine harcıyorum, 1'i (%1,2) biriktiriyorum, 5'i (%5,8) daha önceden kullandığım borçlarımı ödüyorum, 8'i (%9,3) diğer eğlence, gezi, eğitim vb olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro kredi uygulamasından memnuniyete göre 77'si (%89,5) evet, 1'i (%1,2) hayır, 8'i (%9,3) kararsızım olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro krediyi çevreye tavsiye etme durumuna göre 79'u (%91,9) evet, 2'si (%2,3) hayır, 5'i (%5,8) kararsızım olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro kredi kapsamını yeterli görme durumuna göre 40'ı (%46,5) evet, 34'ü (%39,5) hayır, 12'si (%14,0) kararsızım olarak dağılmaktadır.
- Mikro kredinin ve şube çalışanlarının eksik yönlerine göre;
 - 55'i (%64,0) kredi tutarının az olması
 - 38'i (%44,2) kredi geri ödeme süresinin kısa olması
 - 4'ü (%4,7) eğitim danışmanlık hizmetinin eksik olması
 - 28'i (%32,6) bireysel kredi verilmemesi

2'si (%2,3) çalışanların daha fazla yol gösterici samimi olmaması

22'si (%25,6) diğer olarak dağılmaktadır.

- Kadınlar mikro krediyi tekrar kullanma isteğine göre 72'si (%83,7) evet, 2'si (%2,3) hayır, 12'si (%14,0) kararsızım olarak dağılmaktadır.
- Kadınlar mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı göre 4'ü (%4,7) iş arıyordum, 44'ü (%51,2) geçim sıkıntısı çekerdim, 17'si (%19,8) zamanımı boş geçirirdim, 21'i (%24,4) pek bir şey değişmezdi olarak dağılmaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların mikro kredi kullanmanın katkıları ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları aşağıda verilmektedir.

Tablo 4. Kadınların mikro kredi kullanmanın katkıları ile İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Ailenizin Yaşam Standartları Değişti?	8	9,3	19	22,1	41	47,7	14	16,3	4	4,7	2,850	0,964
Çevrenizle Olan İlişkileriniz Arttı Mı?	12	14,0	29	33,7	21	24,4	19	22,1	5	5,8	2,720	1,134
Toplumda Saygınlığınız Arttı Mı?	23	26,7	24	27,9	17	19,8	14	16,3	8	9,3	2,530	1,299
Ailenizin Eğitim Hizmetine Erişimi Arttı Mı?	17	19,8	30	34,9	23	26,7	12	14,0	4	4,7	2,490	1,103
Ailenizin Sağlık Hizmetlerine Erişimi Arttı Mı?	19	22,1	33	38,4	21	24,4	12	14,0	1	1,2	2,340	1,013
Ailenizin Kültürel Faaliyetlere Erişimi Arttı Mı?	20	23,3	30	34,9	26	30,2	7	8,1	3	3,5	2,340	1,036
Ailenizin Bilgiye Erişimi (tv, İnternet, Telefon) Arttı Mı?	16	18,6	25	29,1	25	29,1	15	17,4	5	5,8	2,630	1,148
Kendinize Olan Özgüveniniz Arttı Mı?	6	7,0	12	14,0	26	30,2	28	32,6	14	16,3	3,370	1,128
İşinize Büyütmede Katkı Sağladı Mı ?	3	3,5	11	12,8	32	37,2	28	32,6	12	14,0	3,410	0,999
Yeni İş Kurmanızı Sağladı Mı?	18	20,9	19	22,1	20	23,3	16	18,6	13	15,1	2,850	1,359
Eşinizin Size Olan Desteği Arttı Mı?	28	32,6	19	22,1	21	24,4	12	14,0	6	7,0	2,410	1,268

Araştırmaya katılan kadınların mikro kredi kullanmanın katkıları ile ilgili ifadelerine verdiği cevaplar incelendiğinde;

“Ailenizin Yaşam Standartları Değişti?” ifadesine kadınların, %9,3'ü (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %22,1'i (n=19) katılmıyorum, %47,7'si (n=41) kararsızım, %16,3'ü

(n=14) katılıyorum, %4,7'si (n=4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “ailenizin yaşam standartları değişti?” ifadesine orta ($\bar{x}=2,850$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çevrenizle Olan İlişkileriniz Arttı mı?” ifadesine kadınların, %14,0'ı (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %33,7'si (n=29) katılmıyorum, %24,4'ü (n=21) kararsızım, %22,1'i (n=19) katılıyorum, %5,8'i (n=5) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “çevrenizle olan ilişkileriniz arttı mı?” ifadesine orta ($\bar{x}=2,720$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Toplumda Saygınlığınız Arttı mı?” ifadesine kadınların, %26,7'si (n=23) kesinlikle katılmıyorum, %27,9'u (n=24) katılmıyorum, %19,8'i (n=17) kararsızım, %16,3'ü (n=14) katılıyorum, %9,3'ü (n=8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “toplumda saygınlığınız arttı mı?” ifadesine zayıf ($\bar{x}=2,530$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ailenizin Eğitim Hizmetine Erişimi Arttı mı?” ifadesine kadınların, %19,8'i (n=17) kesinlikle katılmıyorum, %34,9'u (n=30) katılmıyorum, %26,7'si (n=23) kararsızım, %14,0'ı (n=12) katılıyorum, %4,7'si (n=4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “ailenizin eğitim hizmetine erişimi arttı mı?” ifadesine zayıf ($\bar{x}=2,490$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ailenizin Sağlık Hizmetlerine Erişimi Arttı mı?” ifadesine kadınların, %22,1'i (n=19) kesinlikle katılmıyorum, %38,4'ü (n=33) katılmıyorum, %24,4'ü (n=21) kararsızım, %14,0'ı (n=12) katılıyorum, %1,2'si (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “ailenizin sağlık hizmetlerine erişimi arttı mı?” ifadesine zayıf ($\bar{x}=2,340$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Ailenizin Kültürel Faaliyetlere Erişimi Arttı mı?” ifadesine kadınların, %23,3'ü (n=20) kesinlikle katılmıyorum, %34,9'u (n=30) katılmıyorum, %30,2'si (n=26) kararsızım, %8,1'i (n=7) katılıyorum, %3,5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “ailenizin kültürel faaliyetlere erişimi arttı mı?” ifadesine zayıf ($\bar{x}=2,340$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

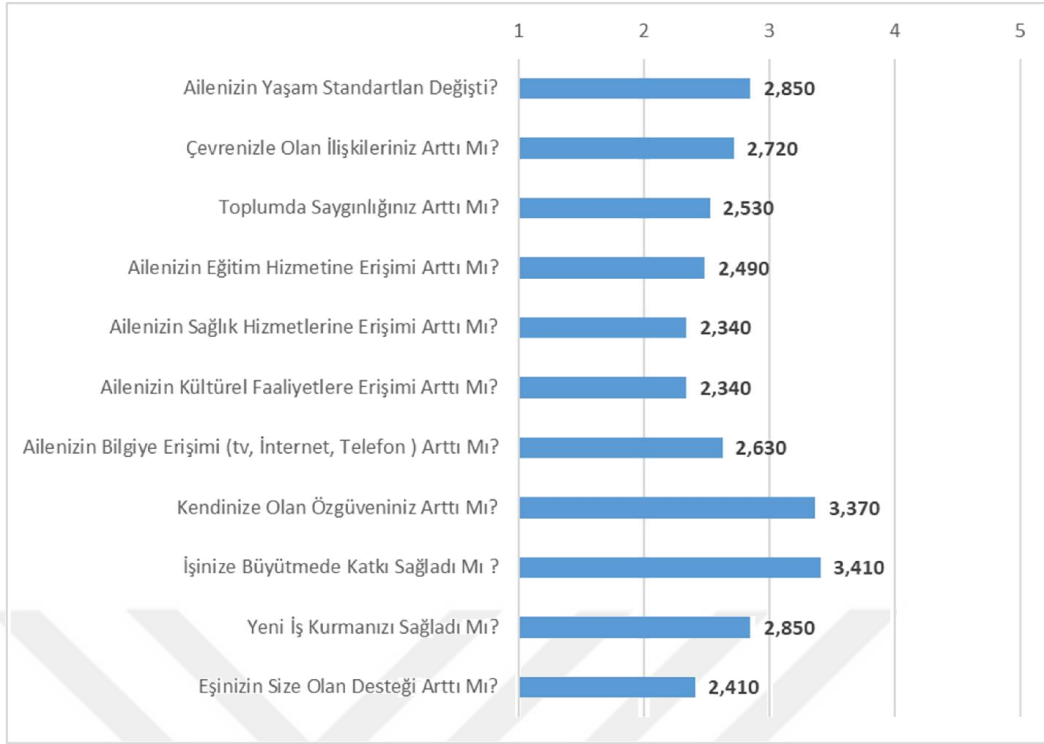
“Ailenizin Bilgiye Erişimi (tv, İnternet, Telefon) Arttı mı?” ifadesine kadınların, %18,6'sı (n=16) kesinlikle katılmıyorum, %29,1'i (n=25) katılmıyorum, %29,1'i (n=25) kararsızım, %17,4'ü (n=15) katılıyorum, %5,8'i (n=5) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “ailenizin bilgiye erişimi (tv, internet, telefon) arttı mı?” ifadesine orta ($\bar{x}=2,630$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Kendinize Olan Özgüveniniz Arttı Mı?*” ifadesine kadınların, %7,0'ı (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %14,0'ı (n=12) katılmıyorum, %30,2'si (n=26) kararsızım, %32,6'sı (n=28) katılıyorum, %16,3'ü (n=14) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “kendinize olan özgüveniniz arttı mı?” ifadesine orta ($\bar{x}=3,370$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*İşinize Büyütmede Katkı Sağladı Mı ?*” ifadesine kadınların, %3,5'i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %12,8'i (n=11) katılmıyorum, %37,2'si (n=32) kararsızım, %32,6'sı (n=28) katılıyorum, %14,0'ı (n=12) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “işinize büyütmede katkı sağladı mı ?” ifadesine yüksek ($\bar{x}=3,410$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Yeni İş Kurmanızı Sağladı Mı?*” ifadesine kadınların, %20,9'u (n=18) kesinlikle katılmıyorum, %22,1'i (n=19) katılmıyorum, %23,3'ü (n=20) kararsızım, %18,6'sı (n=16) katılıyorum, %15,1'i (n=13) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “Yeni iş kurmanızı sağladı mı?” ifadesine orta ($\bar{x}=2,850$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“*Eşinizin Size Olan Desteği Arttı Mı?*” ifadesine kadınların, %32,6'sı (n=28) kesinlikle katılmıyorum, %22,1'i (n=19) katılmıyorum, %24,4'ü (n=21) kararsızım, %14,0'ı (n=12) katılıyorum, %7,0'ı (n=6) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Kadınların “eşinizin size olan desteği arttı mı?” ifadesine zayıf ($\bar{x}=2,410$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.



Şekil 1. Kadınların Mikro Kredi Kullanmanın Katkıları İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Ortalamaları

Tablo 5. Mikro Kredi Etkinliği Puan Ortalaması

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Mikro Kredi Etkinliği	86	2,721	0,810	1,000	4,910

Kadınların “mikro kredi etkinliği” ortalaması orta $2,721 \pm 0,810$ (Min=1; Maks=4.91), olarak saptanmıştır.

Tablo 6. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığına Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	Yok	12	2,712	0,785	0,051	0,950
	1 Kişi	54	2,741	0,736		
	2 Kişi	20	2,673	1,031		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Tablo 7. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Mikro Kredi Etkinliği	İlkokul Altı	10	2,164	0,587	2,794	0,045	3>1
	İlkokul	39	2,655	0,829			
	Lise	27	2,973	0,794			
	Önlisans Ve Üzeri	10	2,855	0,740			
Tek Yönlü Varyans Analizi							

Kadınların eğitim durumuna göre mikro kredi etkinliği puanları anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(3, 82)}=2,794$; $p=0,045<0.05$). Farkın nedeni; Eğitim durumu lise olanların mikro kredi etkinliği puanlarının ($\bar{x}=2,973$), eğitim durumu ilkokul altı olanların mikro kredi etkinliği puanlarından ($\bar{x}=2,164$) yüksek olmasıdır.

Tablo 8. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	Evet	6	2,409	0,888	2,762	0,069
	Hayır	52	2,883	0,820		
	Kısmen	28	2,487	0,721		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları geri ödeme sıkıntı yaşama durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 9. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	Çalışmıyordum	20	2,636	0,641	2,152	0,123
	Aynı İşi Yapıyordum	57	2,668	0,849		
	Başka Bir Yerde	9	3,242	0,773		
	Çalışıyordum					
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları kredi kullanmadan önce iş durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 10. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	Bekar	17	2,583	0,767	1,064	0,350
	Evli	52	2,823	0,865		
	Dul Boşanmış	17	2,546	0,652		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 11. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	Evet	40	2,884	0,872	1,541	0,220
	Hayır	34	2,586	0,730		
	Kararsızım	12	2,561	0,770		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları mikro kredi kapsamını yeterli görme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 12. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Gelirine Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	2250 Ve Altı	30	2,849	0,823	0,571	0,567
	2251-2750	25	2,640	0,650		
	2751 Ve Üzeri	31	2,663	0,917		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları mikro kredi sonrası aile toplam geliri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 13. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Gelirine Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	1750 Ve Altı	48	2,754	0,859	0,089	0,915
	1751-2250	16	2,688	0,538		
	2251 Ve Üzeri	22	2,674	0,890		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları mikro kredi öncesi aile toplam geliri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 14. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Yaş Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	30 Ve Altı	26	3,014	0,883	2,531	0,086
	31-40	27	2,603	0,753		
	41 Ve Üzeri	33	2,587	0,757		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 15. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	1	20	2,591	0,791	0,352	0,788
	2	10	2,891	0,785		
	3	39	2,760	0,843		
	4 Ve Üzeri	17	2,685	0,814		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 16. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Şu An Kullanılan Kredi Miktarına Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Mikro Kredi Etkinliği	5000 Ve Altı	22	2,595	0,906	1,863	0,142
	5001-7500	18	2,677	0,693		
	7501-10000	17	2,471	0,607		
	10001+ Üzeri	29	2,991	0,864		
Tek Yönlü Varyans Analizi						

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları şu an kullanılan kredi miktarı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($p>0.05$).

Tablo 17. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Evde Kaç Kişi Yaşandığına Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Mikro Kredi Etkinliği	1-3	31	2,704	0,721	-0,146	84	0,884
	4-6	55	2,731	0,862			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları evde kaç kişi yaşandığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 18. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Evin Mülkiyet Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Mikro Kredi Etkinliği	Kendi Malımız	36	2,891	0,813	1,674	84	0,098
	Kira	50	2,598	0,793			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları evin mülkiyet durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 19. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Mikro Kredi Etkinliği	Yok	69	2,667	0,721	-1,256	84	0,340
	Var	17	2,941	1,101			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları mikro kredili işten başka çalışan varlığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 20. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığına Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Mikro Kredi Etkinliği	0-24 Ay	24	2,758	0,820	0,260	84	0,796
	24 Ay Üzeri	62	2,707	0,812			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları ne kadar süredir kredi kullanıldığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 21. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Sosyal Güvenceye Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Mikro Kredi Etkinliği	Yok	19	2,603	0,816	-0,718	84	0,475
	Var	67	2,754	0,811			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları sosyal güvence değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 22. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Yaşanan Evin Türüne Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Mikro Kredi Etkinliği	Apartman	55	2,665	0,832	-0,860	84	0,392
	Müstakil	31	2,821	0,773			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları yaşanan evin türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 23. Mikro Kredi Etkinliği Puanlarının Yaşanılan Yere Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Mikro Kredi Etkinliği	İlçe	26	2,902	0,856	1,373	84	0,173
	İl Merkezi	60	2,642	0,783			
	İl Merkezi	60	2,642	0,783			
Bağımsız Gruplar T-Testi							

Kadınların mikro kredi etkinliği puanları yaşanılan yer değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 24. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Yaş Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Yaş								X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	12	%46,2	17	%63,0	18	%54,5	47	%54,7	X ² =6,728 p=0,347
Akrabadan	10	%38,5	7	%25,9	7	%21,2	24	%27,9	
Basından	3	%11,5	1	%3,7	2	%6,1	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinden	1	%3,8	2	%7,4	6	%18,2	9	%10,5	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=6,728$; $p=0,347>0,05$).

Tablo 25. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	9	%52,9	28	%53,8	10	%58,8	47	%54,7	X ² =3,907 p=0,689
Akrabadan	5	%29,4	16	%30,8	3	%17,6	24	%27,9	
Basından	0	%0,0	4	%7,7	2	%11,8	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinden	3	%17,6	4	%7,7	2	%11,8	9	%10,5	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,907; p=0,689>0.05).

Tablo 26. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	11	%55,0	6	%60,0	22	%56,4	8	%47,1	47	%54,7	X ² =2,807 p=0,971
Akrabadan	5	%25,0	3	%30,0	11	%28,2	5	%29,4	24	%27,9	
Basından	1	%5,0	1	%10,0	2	%5,1	2	%11,8	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinden	3	%15,0	0	%0,0	4	%10,3	2	%11,8	9	%10,5	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,807; p=0,971>0.05).

Tablo 27. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	5	%50,0	23	%59,0	15	%55,6	4	%40,0	47	%54,7	X ² =7,734 p=0,561
Akrabadan	4	%40,0	12	%30,8	5	%18,5	3	%30,0	24	%27,9	
Basından	0	%0,0	1	%2,6	3	%11,1	2	%20,0	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinde	1	%10,0	3	%7,7	4	%14,8	1	%10,0	9	%10,5	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=7,734; p=0,561>0.05).

Tablo 28. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	15	%57,7	32	%53,3	47	%54,7	X ² =3,538 p=0,316
Akrabadan	9	%34,6	15	%25,0	24	%27,9	
Basından	0	%0,0	6	%10,0	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinde	2	%7,7	7	%11,7	9	%10,5	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,538; p=0,316>0.05).

Tablo 29. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	22	%71,0	25	%45,5	47	%54,7	X ² =6,078 p=0,108
Akrabadan	6	%19,4	18	%32,7	24	%27,9	
Basından	2	%6,5	4	%7,3	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinden	1	%3,2	8	%14,5	9	%10,5	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=6,078; p=0,108>0.05).

Tablo 30. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı						X ² /p		
	Yok		1 Kişi		2 Kişi			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	9	%75,0	30	%55,6	8	%40,0	47	%54,7	X ² =9,120 p=0,167
Akrabadan	1	%8,3	17	%31,5	6	%30,0	24	%27,9	
Basından	1	%8,3	4	%7,4	1	%5,0	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinden	1	%8,3	3	%5,6	5	%25,0	9	%10,5	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=9,120; p=0,167>0.05).

Tablo 31. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	12	%63,2	35	%52,2	47	%54,7	X ² =3,096 p=0,377
Akrabadan	6	%31,6	18	%26,9	24	%27,9	
Basından	1	%5,3	5	%7,5	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinde	0	%0,0	9	%13,4	9	%10,5	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,096; p=0,377>0.05).

Tablo 32. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	25	%69,4	22	%44,0	47	%54,7	X ² =6,188 p=0,103
Akrabadan	8	%22,2	16	%32,0	24	%27,9	
Basından	1	%2,8	5	%10,0	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinde	2	%5,6	7	%14,0	9	%10,5	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=6,188; p=0,103>0.05).

Tablo 33. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	29	%52,7	18	%58,1	47	%54,7	X ² =0,891 p=0,828
Akrabadan	15	%27,3	9	%29,0	24	%27,9	
Basından	4	%7,3	2	%6,5	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinden	7	%12,7	2	%6,5	9	%10,5	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,891; p=0,828>0.05).

Tablo 34. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	28	%58,3	7	%43,8	12	%54,5	47	%54,7	X ² =6,302 p=0,390
Akrabadan	10	%20,8	7	%43,8	7	%31,8	24	%27,9	
Basından	3	%6,2	2	%12,5	1	%4,5	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesinden	7	%14,6	0	%0,0	2	%9,1	9	%10,5	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=6,302; p=0,390>0.05).

Tablo 35. Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Komşudan	18	%60,0	14	%56,0	15	%48,4	47	%54,7	X ² =5,304 p=0,505
Akrabadan	6	%20,0	7	%28,0	11	%35,5	24	%27,9	
Basından	1	%3,3	3	%12,0	2	%6,5	6	%7,0	
Mikrokredi Şubesiinden	5	%16,7	1	%4,0	3	%9,7	9	%10,5	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediden Haberdar Olma Şekli ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=5,304; p=0,505>0.05).

Tablo 36. Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Yaş								X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	7	%26,9	6	%22,2	7	%21,2	20	%23,3	X ² =1,965 p=0,742
Aynı İşi Yapıyordum	18	%69,2	17	%63,0	22	%66,7	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	1	%3,8	4	%14,8	4	%12,1	9	%10,5	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,965; p=0,742>0.05).

Tablo 37.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	5	%29,4	14	%26,9	1	%5,9	20	%23,3	X ² =4,334 p=0,363
Aynı İşi Yapıyordum	11	%64,7	33	%63,5	13	%76,5	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	1	%5,9	5	%9,6	3	%17,6	9	%10,5	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=4,334; p=0,363>0.05).

Tablo 38.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	5	%25,0	1	%10,0	12	%30,8	2	%11,8	20	%23,3	X ² =8,064 p=0,233
Aynı İşi Yapıyordum	14	%70,0	7	%70,0	25	%64,1	11	%64,7	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	1	%5,0	2	%20,0	2	%5,1	4	%23,5	9	%10,5	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=8,064; p=0,233>0.05).

Tablo 39.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	4	%40,0	6	%15,4	7	%25,9	3	%30,0	20	%23,3	X ² =4,434 p=0,618
Aynı İşi Yapıyordum	5	%50,0	28	%71,8	17	%63,0	7	%70,0	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	1	%10,0	5	%12,8	3	%11,1	0	%0,0	9	%10,5	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=4,434; p=0,618>0.05).

Tablo 40.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	6	%23,1	14	%23,3	20	%23,3	X ² =0,323 p=0,851
Aynı İşi Yapıyordum	18	%69,2	39	%65,0	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	2	%7,7	7	%11,7	9	%10,5	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,323; p=0,851>0.05).

Tablo 41.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	4	%12,9	16	%29,1	20	%23,3	X ² =2,967 p=0,227
Aynı İşi Yapıyordum	23	%74,2	34	%61,8	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	4	%12,9	5	%9,1	9	%10,5	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=2,967; p=0,227>0.05).

Tablo 42.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı						X ² /p		
	Yok		1 Kişi		2 Kişi			Toplam	
	n	%	n	%	n	%		n	%
Çalışmıyordum	0	%0,0	16	%29,6	4	%20,0	20	%23,3	X ² =6,016 p=0,198
Aynı İşi Yapıyordum	10	%83,3	32	%59,3	15	%75,0	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	2	%16,7	6	%11,1	1	%5,0	9	%10,5	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=6,016; p=0,198>0.05).

Tablo 43.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	3	%15,8	17	%25,4	20	%23,3	X ² =0,786 p=0,675
Aynı İşi Yapıyordum	14	%73,7	43	%64,2	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	2	%10,5	7	%10,4	9	%10,5	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,786; p=0,675>0.05).

Tablo 44.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	10	%27,8	10	%20,0	20	%23,3	X ² =0,867 p=0,648
Aynı İşi Yapıyordum	23	%63,9	34	%68,0	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	3	%8,3	6	%12,0	9	%10,5	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,867; p=0,648>0.05).

Tablo 45.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	9	%16,4	11	%35,5	20	%23,3	X ² =4,965 p=0,084
Aynı İşi Yapıyordum	41	%74,5	16	%51,6	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	5	%9,1	4	%12,9	9	%10,5	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=4,965; p=0,084>0.05).

Tablo 46.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	13	%27,1	3	%18,8	4	%18,2	20	%23,3	X ² =1,045 p=0,903
Aynı İşi Yapıyordum	30	%62,5	11	%68,8	16	%72,7	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	5	%10,4	2	%12,5	2	%9,1	9	%10,5	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=1,045; p=0,903>0.05).

Tablo 47.Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Çalışmıyordum	3	%10,0	10	%40,0	7	%22,6	20	%23,3	X ² =7,908 p=0,095
Aynı İşi Yapıyordum	23	%76,7	12	%48,0	22	%71,0	57	%66,3	
Başka Bir Yerde Çalışıyordum	4	%13,3	3	%12,0	2	%6,5	9	%10,5	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Kredi Kullanmadan Önce İş Durumu ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=7,908; p=0,095>0.05).

Tablo 48.Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Yaş Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Yaş								X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	12	%46,2	3	%11,1	9	%27,3	24	%27,9	X ² =8,095 p=0,017
24 Ay Üzeri	14	%53,8	24	%88,9	24	%72,7	62	%72,1	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmuştur(X²=8,095; p=0,017<0.05). 30 ve altı grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 0-24 ay olma oranı 31-40 grubuna göre yüksektir. 31-40 grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 24 ay üzeri olma oranı 30 ve altı grubuna göre yüksektir.

Tablo 49. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	10	%58,8	11	%21,2	3	%17,6	24	%27,9	X ² =10,145 p=0,006
24 Ay Üzeri	7	%41,2	41	%78,8	14	%82,4	62	%72,1	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=10,145; p=0,006<0.05). Bekar grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 0-24 ay olma oranı dul boşanmış grubuna göre yüksektir. Dul boşanmış grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 24 ay üzeri olma oranı bekar grubuna göre yüksektir.

Tablo 50. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Çocuk Sayısı								X ² /p		
	1		2		3		4 Ve Üzeri			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	11	%55,0	2	%20,0	9	%23,1	2	%11,8	24	%27,9	X ² =10,262 p=0,016
24 Ay Üzeri	9	%45,0	8	%80,0	30	%76,9	15	%88,2	62	%72,1	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=10,262; p=0,016<0.05). 1 grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 0-24 ay olma oranı 4 ve üzeri grubuna göre yüksektir. 4 ve üzeri grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 24 ay üzeri olma oranı 1 grubuna göre yüksektir.

Tablo 51. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	1	%10,0	5	%12,8	13	%48,1	5	%50,0	24	%27,9	X ² =13,930 p=0,003
24 Ay Üzeri	9	%90,0	34	%87,2	14	%51,9	5	%50,0	62	%72,1	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=13,930; p=0,003<0.05). önlisans ve üzeri grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 0-24 ay olma oranı ilkokul altı grubuna göre yüksektir. İlkokul altı grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 24 ay üzeri olma oranı önlisans ve üzeri grubuna göre yüksektir.

Tablo 52. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	8	%30,8	16	%26,7	24	%27,9	X ² =0,152 p=0,443
24 Ay Üzeri	18	%69,2	44	%73,3	62	%72,1	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,152; p=0,443>0.05).

Tablo 53. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	10	%32,3	14	%25,5	24	%27,9	X ² =0,456 p=0,333
24 Ay Üzeri	21	%67,7	41	%74,5	62	%72,1	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,456; p=0,333>0.05).

Tablo 54. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı						X ² /p		
	Yok		1 Kişi		2 Kişi			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	2	%16,7	12	%22,2	10	%50,0	24	%27,9	X ² =6,473 p=0,039
24 Ay Üzeri	10	%83,3	42	%77,8	10	%50,0	62	%72,1	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur(X²=6,473; p=0,039<0.05). 2 kişi grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 0-24 ay olma oranı yok grubuna göre yüksektir. Yok grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 24 ay üzeri olma oranı 2 kişi grubuna göre yüksektir.

Tablo 55. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	6	%31,6	18	%26,9	24	%27,9	X ² =0,163 p=0,445
24 Ay Üzeri	13	%68,4	49	%73,1	62	%72,1	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,163; p=0,445>0.05).

Tablo 56. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	10	%27,8	14	%28,0	24	%27,9	X ² =0,001 p=0,589
24 Ay Üzeri	26	%72,2	36	%72,0	62	%72,1	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,001; p=0,589>0.05).

Tablo 57. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	19	%34,5	5	%16,1	24	%27,9	X ² =3,342 p=0,055
24 Ay Üzeri	36	%65,5	26	%83,9	62	%72,1	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=3,342; p=0,055>0.05).

Tablo 58. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	13	%27,1	3	%18,8	8	%36,4	24	%27,9	X ² =1,465 p=0,481
24 Ay Üzeri	35	%72,9	13	%81,2	14	%63,6	62	%72,1	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,465; p=0,481>0.05).

Tablo 59. Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
0-24 Ay	14	%46,7	5	%20,0	5	%16,1	24	%27,9	X ² =8,162 p=0,017
24 Ay Üzeri	16	%53,3	20	%80,0	26	%83,9	62	%72,1	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Ne Kadar Süredir Kredi Kullanıldığı ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=8,162; p=0,017<0.05). 2250 ve altı grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 0-24 ay olma oranı 2751 ve üzeri grubuna göre yüksektir. 2751 ve üzeri grubunda ne kadar süredir kredi kullanıldığı 24 ay üzeri olma oranı 2250 ve altı grubuna göre yüksektir.

Tablo 60. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Yaş Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Yaş								X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	10	%38,5	4	%14,8	8	%24,2	22	%25,6	X ² =6,532 p=0,366
5001-7500	5	%19,2	7	%25,9	6	%18,2	18	%20,9	
7501-10000	6	%23,1	4	%14,8	7	%21,2	17	%19,8	
10001+ Üzeri	5	%19,2	12	%44,4	12	%36,4	29	%33,7	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=6,532; p=0,366>0.05).

Tablo 61. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	8	%47,1	11	%21,2	3	%17,6	22	%25,6	X ² =9,937 p=0,127
5001-7500	4	%23,5	10	%19,2	4	%23,5	18	%20,9	
7501-10000	4	%23,5	11	%21,2	2	%11,8	17	%19,8	
10001+ Üzeri	1	%5,9	20	%38,5	8	%47,1	29	%33,7	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=9,937; p=0,127>0.05).

Tablo 62. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	10	%50,0	2	%20,0	6	%15,4	4	%23,5	22	%25,6	X ² =20,939 p=0,013
5001-7500	5	%25,0	3	%30,0	6	%15,4	4	%23,5	18	%20,9	
7501-10000	4	%20,0	1	%10,0	12	%30,8	0	%0,0	17	%19,8	
10001+ Üzeri	1	%5,0	4	%40,0	15	%38,5	9	%52,9	29	%33,7	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur(X²=20,939; p=0,013<0.05). 1 grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5000 ve altı olma oranı 3 grubuna göre yüksektir. 2 grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5001-7500 olma oranı 3 grubuna göre yüksektir. 3 grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 7501-10000 olma oranı 4 ve üzeri grubuna göre yüksektir. 4 ve üzeri grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 10001+ üzeri olma oranı 3 grubuna göre yüksektir.

Tablo 63. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	1	%10,0	8	%20,5	8	%29,6	5	%50,0	22	%25,6	X ² =8,695 p=0,466
5001-7500	3	%30,0	8	%20,5	5	%18,5	2	%20,0	18	%20,9	
7501-10000	4	%40,0	7	%17,9	5	%18,5	1	%10,0	17	%19,8	
10001+ Üzeri	2	%20,0	16	%41,0	9	%33,3	2	%20,0	29	%33,7	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=8,695; p=0,466>0.05).

Tablo 64. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	8	%30,8	14	%23,3	22	%25,6	X ² =3,140 p=0,371
5001-7500	3	%11,5	15	%25,0	18	%20,9	
7501-10000	4	%15,4	13	%21,7	17	%19,8	
10001+ Üzeri	11	%42,3	18	%30,0	29	%33,7	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=3,140; p=0,371>0.05).

Tablo 65. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	7	%22,6	15	%27,3	22	%25,6	X ² =0,459 p=0,928
5001-7500	7	%22,6	11	%20,0	18	%20,9	
7501-10000	7	%22,6	10	%18,2	17	%19,8	
10001+ Üzeri	10	%32,3	19	%34,5	29	%33,7	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,459; p=0,928>0.05).

Tablo 66. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı								X ² /p
	Yok		1 Kişi		2 Kişi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	2	%16,7	8	%14,8	12	%60,0	22	%25,6	X ² =20,464 p=0,002
5001-7500	3	%25,0	15	%27,8	0	%0,0	18	%20,9	
7501-10000	3	%25,0	13	%24,1	1	%5,0	17	%19,8	
10001+ Üzeri	4	%33,3	18	%33,3	7	%35,0	29	%33,7	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur(X²=20,464; p=0,002<0.05). 2 kişi grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5000 ve altı olma oranı 1 kişi grubuna göre yüksektir. 1 kişi grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5001-7500 olma oranı 2 kişi grubuna göre yüksektir. 2 kişi grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 7501-10000 olma oranı 1 kişi grubuna göre yüksektir. 2 kişi grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 10001+ üzeri olma oranı yok grubuna göre yüksektir.

Tablo 67. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	2	%10,5	20	%29,9	22	%25,6	X ² =3,098 p=0,377
5001-7500	5	%26,3	13	%19,4	18	%20,9	
7501-10000	5	%26,3	12	%17,9	17	%19,8	
10001+ Üzeri	7	%36,8	22	%32,8	29	%33,7	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=3,098; p=0,377>0.05).

Tablo 68. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	11	%30,6	11	%22,0	22	%25,6	X ² =4,312 p=0,230
5001-7500	4	%11,1	14	%28,0	18	%20,9	
7501-10000	9	%25,0	8	%16,0	17	%19,8	
10001+ Üzeri	12	%33,3	17	%34,0	29	%33,7	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=4,312; p=0,230>0.05).

Tablo 69. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	17	%30,9	5	%16,1	22	%25,6	X ² =4,665 p=0,198
5001-7500	10	%18,2	8	%25,8	18	%20,9	
7501-10000	8	%14,5	9	%29,0	17	%19,8	
10001+ Üzeri	20	%36,4	9	%29,0	29	%33,7	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=4,665; p=0,198>0.05).

Tablo 70. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	9	%18,8	2	%12,5	11	%50,0	22	%25,6	X ² =14,737 p=0,022
5001-7500	12	%25,0	3	%18,8	3	%13,6	18	%20,9	
7501-10000	13	%27,1	4	%25,0	0	%0,0	17	%19,8	
10001+ Üzeri	14	%29,2	7	%43,8	8	%36,4	29	%33,7	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=14,737; p=0,022<0.05). 2251 ve üzeri grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5000 ve altı olma oranı 1751-2250 grubuna göre yüksektir. 1750 ve altı grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5001-7500 olma oranı 2251 ve üzeri grubuna göre yüksektir. 1750 ve altı grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 7501-10000 olma oranı 2251 ve üzeri grubuna göre yüksektir. 1751-2250 grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 10001+ üzeri olma oranı 1750 ve altı grubuna göre yüksektir.

Tablo 71. Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
5000 Ve Altı	11	%36,7	3	%12,0	8	%25,8	22	%25,6	X ² =17,651 p=0,007
5001-7500	9	%30,0	5	%20,0	4	%12,9	18	%20,9	
7501-10000	4	%13,3	10	%40,0	3	%9,7	17	%19,8	
10001+ Üzeri	6	%20,0	7	%28,0	16	%51,6	29	%33,7	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Şu An Kullanılan Kredi Miktarı ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur($X^2=17,651$; $p=0,007<0.05$). 2250 ve altı grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5000 ve altı olma oranı 2251-2750 grubuna göre yüksektir. 2250 ve altı grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 5001-7500 olma oranı 2751 ve üzeri grubuna göre yüksektir. 2751 ve üzeri grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 7501-10000 olma oranı 2250 ve altı grubuna göre yüksektir. 2751 ve üzeri grubunda şu an kullanılan kredi miktarı 10001+ üzeri olma oranı 2250 ve altı grubuna göre yüksektir.

Tablo 72. Mikro Kredi Alış Amacı ile Yaş Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Yaş								X^2/p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kendi İşimi Kurmak	5	%19,2	6	%22,2	8	%24,2	19	%22,1	$X^2=6,431$ $p=0,599$
Var Olan İşimi Geliştirmek	16	%61,5	17	%63,0	17	%51,5	50	%58,1	
Sosyalleşmek	0	%0,0	0	%0,0	2	%6,1	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	2	%7,7	2	%7,4	5	%15,2	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	3	%11,5	2	%7,4	1	%3,0	6	%7,0	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=6,431$; $p=0,599>0.05$).

Tablo 73. Mikro Kredi Alış Amacı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Medeni Durum						X^2/p		
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış			Toplam	
	n	%	n	%	n	%		n	%
Kendi İşimi Kurmak	2	%11,8	13	%25,0	4	%23,5	19	%22,1	$X^2=4,670$ $p=0,792$
Var Olan İşimi Geliştirmek	10	%58,8	30	%57,7	10	%58,8	50	%58,1	
Sosyalleşmek	1	%5,9	1	%1,9	0	%0,0	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	2	%11,8	6	%11,5	1	%5,9	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	2	%11,8	2	%3,8	2	%11,8	6	%7,0	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=4,670$; $p=0,792>0.05$).

Tablo 74. Mikro Kredi Alış Amacı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Çocuk Sayısı								Toplam		X^2/p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		n	%	
	n	%	n	%	n	%	n	%			
Kendi İşimi Kurmak	2	%10,0	3	%30,0	13	%33,3	1	%5,9	19	%22,1	$X^2=13,435$ $p=0,338$
Var Olan İşimi Geliştirmek	13	%65,0	6	%60,0	18	%46,2	13	%76,5	50	%58,1	
Sosyalleşmek	1	%5,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%5,9	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	2	%10,0	1	%10,0	4	%10,3	2	%11,8	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	2	%10,0	0	%0,0	4	%10,3	0	%0,0	6	%7,0	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=13,435$; $p=0,338>0.05$).

Tablo 75. Mikro Kredi Alış Amacı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Eğitim Durumu								Toplam		X^2/p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		n	%	
	n	%	n	%	n	%	n	%			
Kendi İşimi Kurmak	3	%30,0	8	%20,5	8	%29,6	0	%0,0	19	%22,1	$X^2=22,990$ $p=0,028$
Var Olan İşimi Geliştirmek	4	%40,0	25	%64,1	15	%55,6	6	%60,0	50	%58,1	
Sosyalleşmek	0	%0,0	2	%5,1	0	%0,0	0	%0,0	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	3	%30,0	4	%10,3	1	%3,7	1	%10,0	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	0	%0,0	0	%0,0	3	%11,1	3	%30,0	6	%7,0	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur($X^2=22,990$; $p=0,028<0.05$). İlkokul altı grubunda mikro kredi alış amacı kendi işimi kurmak olma oranı önlisans ve üzeri grubuna göre yüksektir. İlkokul grubunda mikro kredi alış amacı var olan işimi geliştirmek olma oranı ilkokul altı grubuna göre yüksektir. İlkokul grubunda mikro kredi alış amacı sosyalleşmek olma oranı ilkokul altı grubuna göre yüksektir. İlkokul altı grubunda mikro kredi alış amacı boş zamanımı değerlendirmek olma oranı önlisans ve üzeri grubuna göre yüksektir. önlisans ve üzeri grubunda mikro kredi alış amacı yeni bir iş sahasına atılmak olma oranı ilkokul altı grubuna göre yüksektir.

Tablo 76.Mikro Kredi Alış Amacı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Yaşanılan Yer						X^2/p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Kendi İşimi Kurmak	6	%23,1	13	%21,7	19	%22,1	$X^2=2,807$ $p=0,591$
Var Olan İşimi Geliştirmek	17	%65,4	33	%55,0	50	%58,1	
Sosyalleşmek	0	%0,0	2	%3,3	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	1	%3,8	8	%13,3	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	2	%7,7	4	%6,7	6	%7,0	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=2,807$; $p=0,591>0.05$).

Tablo 77.Mikro Kredi Alış Amacı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Sosyal Güvence						X^2/p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Kendi İşimi Kurmak	4	%21,1	15	%22,4	19	%22,1	$X^2=4,390$ $p=0,356$
Var Olan İşimi Geliştirmek	10	%52,6	40	%59,7	50	%58,1	
Sosyalleşmek	1	%5,3	1	%1,5	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	1	%5,3	8	%11,9	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	3	%15,8	3	%4,5	6	%7,0	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=4,390$; $p=0,356>0.05$).

Tablo 78. Mikro Kredi Alış Amacı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X^2/p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kendi İşimi Kurmak	14	%29,2	4	%25,0	1	%4,5	19	%22,1	$X^2=7,588$ $p=0,475$
Var Olan İşimi Geliştirmek	26	%54,2	8	%50,0	16	%72,7	50	%58,1	
Sosyalleşmek	1	%2,1	0	%0,0	1	%4,5	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	4	%8,3	2	%12,5	3	%13,6	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	3	%6,2	2	%12,5	1	%4,5	6	%7,0	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=7,588$; $p=0,475>0.05$).

Tablo 79. Mikro Kredi Alış Amacı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Alış Amacı	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X^2/p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kendi İşimi Kurmak	5	%16,7	7	%28,0	7	%22,6	19	%22,1	$X^2=9,089$ $p=0,335$
Var Olan İşimi Geliştirmek	21	%70,0	10	%40,0	19	%61,3	50	%58,1	
Sosyalleşmek	0	%0,0	2	%8,0	0	%0,0	2	%2,3	
Boş Zamanımı Değerlendirmek	2	%6,7	4	%16,0	3	%9,7	9	%10,5	
Yeni Bir İş Sahasına Atılmak	2	%6,7	2	%8,0	2	%6,5	6	%7,0	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Alış Amacı ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=9,089$; $p=0,335>0.05$).

Tablo 80.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Yaş Arasındaki İlişki

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı	Yaş						Toplam		X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri				
	n	%	n	%	n	%	n	%	
El İşi	3	%11,5	12	%44,4	14	%42,4	29	%33,7	X ² =16,045 p=0,098
Hayvancılık	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,0	1	%1,2	
Tarım	3	%11,5	0	%0,0	2	%6,1	5	%5,8	
Ticaret	12	%46,2	7	%25,9	12	%36,4	31	%36,0	
Seyyar Satıcılık	3	%11,5	2	%7,4	0	%0,0	5	%5,8	
Diğer	5	%19,2	6	%22,2	4	%12,1	15	%17,4	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=16,045; p=0,098>0.05).

Tablo 81.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı	Medeni Durum						Toplam		X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış				
	n	%	n	%	n	%	n	%	
El İşi	1	%5,9	21	%40,4	7	%41,2	29	%33,7	X ² =11,554 p=0,316
Hayvancılık	0	%0,0	1	%1,9	0	%0,0	1	%1,2	
Tarım	2	%11,8	1	%1,9	2	%11,8	5	%5,8	
Ticaret	9	%52,9	18	%34,6	4	%23,5	31	%36,0	
Seyyar Satıcılık	1	%5,9	3	%5,8	1	%5,9	5	%5,8	
Diğer	4	%23,5	8	%15,4	3	%17,6	15	%17,4	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=11,554; p=0,316>0.05).

Tablo 82.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
El İşi	2	%10,0	3	%30,0	15	%38,5	9	%52,9	29	%33,7	X ² =23,422 p=0,076
Hayvancılık	0	%0,0	0	%0,0	1	%2,6	0	%0,0	1	%1,2	
Tarım	1	%5,0	0	%0,0	4	%10,3	0	%0,0	5	%5,8	
Ticaret	12	%60,0	5	%50,0	11	%28,2	3	%17,6	31	%36,0	
Seyyar Satıcılık	1	%5,0	2	%20,0	2	%5,1	0	%0,0	5	%5,8	
Diğer	4	%20,0	0	%0,0	6	%15,4	5	%29,4	15	%17,4	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=23,422; p=0,076>0.05).

Tablo 83.Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
El İşi	4	%40,0	17	%43,6	7	%25,9	1	%10,0	29	%33,7	X ² =13,015 p=0,601
Hayvancılık	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,7	0	%0,0	1	%1,2	
Tarım	1	%10,0	2	%5,1	2	%7,4	0	%0,0	5	%5,8	
Ticaret	3	%30,0	12	%30,8	12	%44,4	4	%40,0	31	%36,0	
Seyyar Satıcılık	0	%0,0	2	%5,1	1	%3,7	2	%20,0	5	%5,8	
Diğer	2	%20,0	6	%15,4	4	%14,8	3	%30,0	15	%17,4	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=13,015; p=0,601>0.05).

Tablo 84. Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
El İşi	10	%52,6	19	%28,4	29	%33,7	X ² =8,803 p=0,117
Hayvancılık	0	%0,0	1	%1,5	1	%1,2	
Tarım	0	%0,0	5	%7,5	5	%5,8	
Ticaret	8	%42,1	23	%34,3	31	%36,0	
Seyyar Satıcılık	1	%5,3	4	%6,0	5	%5,8	
Diğer	0	%0,0	15	%22,4	15	%17,4	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=8,803; p=0,117>0.05).

Tablo 85. Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
El İşi	9	%30,0	8	%32,0	12	%38,7	29	%33,7	X ² =5,499 p=0,855
Hayvancılık	1	%3,3	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,2	
Tarım	3	%10,0	1	%4,0	1	%3,2	5	%5,8	
Ticaret	11	%36,7	11	%44,0	9	%29,0	31	%36,0	
Seyyar Satıcılık	2	%6,7	1	%4,0	2	%6,5	5	%5,8	
Diğer	4	%13,3	4	%16,0	7	%22,6	15	%17,4	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Hangi İş Kolunda Kredi Kullanıldığı ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=5,499; p=0,855>0.05).

Tablo 86. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yok	27	%87,1	42	%76,4	69	%80,2	X ² =1,440 p=0,180
Var	4	%12,9	13	%23,6	17	%19,8	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,440; p=0,180>0.05).

Tablo 87. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı						X ² /p		
	Yok		1 Kişi		2 Kişi			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yok	9	%75,0	48	%88,9	12	%60,0	69	%80,2	X ² =7,921 p=0,019
Var	3	%25,0	6	%11,1	8	%40,0	17	%19,8	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=7,921; p=0,019<0.05). 1 kişi grubunda mikro kredili işten başka çalışan varlığı yok olma oranı 2 kişi grubuna göre yüksektir. 2 kişi grubunda mikro kredili işten başka çalışan varlığı var olma oranı 1 kişi grubuna göre yüksektir.

Tablo 88. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yok	16	%84,2	53	%79,1	69	%80,2	X ² =0,243 p=0,449
Var	3	%15,8	14	%20,9	17	%19,8	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=0,243$; $p=0,449>0.05$).

Tablo 89. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı	Evin Mülkiyet Durumu						X^2/p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yok	30	%83,3	39	%78,0	69	%80,2	$X^2=0,375$ $p=0,371$
Var	6	%16,7	11	%22,0	17	%19,8	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=0,375$; $p=0,371>0.05$).

Tablo 90. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı	Yaşanan Evin Türü						X^2/p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Yok	41	%74,5	28	%90,3	69	%80,2	$X^2=3,112$ $p=0,066$
Var	14	%25,5	3	%9,7	17	%19,8	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=3,112$; $p=0,066>0.05$).

Tablo 91. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri						X^2/p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		
	n	%	n	%	n	%	
Yok	39	%81,2	14	%87,5	16	%72,7	$X^2=1,346$ $p=0,510$
Var	9	%18,8	2	%12,5	6	%27,3	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=1,346$; $p=0,510>0.05$).

Tablo 92. Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X^2/p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Yok	25	%83,3	23	%92,0	21	%67,7	69	%80,2	$X^2=5,414$ $p=0,067$
Var	5	%16,7	2	%8,0	10	%32,3	17	%19,8	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredili İşten Başka Çalışan Varlığı ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=5,414$; $p=0,067>0.05$).

Tablo 93. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Yaş								X^2/p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	0	%0,0	2	%7,4	4	%12,1	6	%7,0	$X^2=4,606$ $p=0,330$
Hayır	19	%73,1	16	%59,3	17	%51,5	52	%60,5	
Kısmen	7	%26,9	9	%33,3	12	%36,4	28	%32,6	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

X

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=4,606$; $p=0,330>0.05$).

Tablo 94. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	0	%0,0	4	%7,7	2	%11,8	6	%7,0	X ² =3,261 p=0,515
Hayır	13	%76,5	30	%57,7	9	%52,9	52	%60,5	
Kısmen	4	%23,5	18	%34,6	6	%35,3	28	%32,6	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,261; p=0,515>0.05).

Tablo 95. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	0	%0,0	0	%0,0	6	%15,4	0	%0,0	6	%7,0	X ² =10,029 p=0,123
Hayır	15	%75,0	7	%70,0	21	%53,8	9	%52,9	52	%60,5	
Kısmen	5	%25,0	3	%30,0	12	%30,8	8	%47,1	28	%32,6	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=10,029; p=0,123>0.05).

Tablo 96. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	2	%20,0	3	%7,7	1	%3,7	0	%0,0	6	%7,0	X ² =19,043 p=0,004
Hayır	1	%10,0	22	%56,4	23	%85,2	6	%60,0	52	%60,5	
Kısmen	7	%70,0	14	%35,9	3	%11,1	4	%40,0	28	%32,6	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur($X^2=19,043$; $p=0,004<0.05$). İlkokul grubunda geri ödeme sıkıntı yaşama durumu evet olma oranı önlisans ve üzeri grubuna göre yüksektir. Lise grubunda geri ödeme sıkıntı yaşama durumu hayır olma oranı ilkokul altı grubuna göre yüksektir. İlkokul altı grubunda geri ödeme sıkıntı yaşama durumu kısmen olma oranı lise grubuna göre yüksektir.

Tablo 97.Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Yaşanılan Yer						X^2/p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	2	%7,7	4	%6,7	6	%7,0	$X^2=0,540$ $p=0,763$
Hayır	17	%65,4	35	%58,3	52	%60,5	
Kısmen	7	%26,9	21	%35,0	28	%32,6	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=0,540$; $p=0,763>0.05$).

Tablo 98.Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X^2/p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	2	%6,5	4	%7,3	6	%7,0	$X^2=1,122$ $p=0,571$
Hayır	21	%67,7	31	%56,4	52	%60,5	
Kısmen	8	%25,8	20	%36,4	28	%32,6	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=1,122$; $p=0,571>0.05$).

Tablo 99. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı						X ² /p		
	Yok		1 Kişi		2 Kişi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	1	%8,3	4	%7,4	1	%5,0	6	%7,0	X ² =0,505 p=0,973
Hayır	8	%66,7	32	%59,3	12	%60,0	52	%60,5	
Kısmen	3	%25,0	18	%33,3	7	%35,0	28	%32,6	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,505; p=0,973>0.05).

Tablo 100. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	1	%5,3	5	%7,5	6	%7,0	X ² =0,139 p=0,933
Hayır	12	%63,2	40	%59,7	52	%60,5	
Kısmen	6	%31,6	22	%32,8	28	%32,6	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,139; p=0,933>0.05).

Tablo 101. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	2	%5,6	4	%8,0	6	%7,0	X ² =2,091 p=0,351
Hayır	25	%69,4	27	%54,0	52	%60,5	
Kısmen	9	%25,0	19	%38,0	28	%32,6	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=2,091; p=0,351>0.05).

Tablo 102. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	4	%7,3	2	%6,5	6	%7,0	X ² =0,836 p=0,658
Hayır	35	%63,6	17	%54,8	52	%60,5	
Kısmen	16	%29,1	12	%38,7	28	%32,6	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,836; p=0,658>0.05).

Tablo 103. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	4	%8,3	1	%6,2	1	%4,5	6	%7,0	X ² =1,473 p=0,831
Hayır	30	%62,5	8	%50,0	14	%63,6	52	%60,5	
Kısmen	14	%29,2	7	%43,8	7	%31,8	28	%32,6	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,473; p=0,831>0.05).

Tablo 105. Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	1	%3,3	3	%12,0	2	%6,5	6	%7,0	X ² =2,369 p=0,668
Hayır	18	%60,0	16	%64,0	18	%58,1	52	%60,5	
Kısmen	11	%36,7	6	%24,0	11	%35,5	28	%32,6	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Geri Ödeme Sıkıntı Yaşama Durumu ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,369; p=0,668>0.05).

Tablo 106. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Yaş Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Yaş						Toplam		X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	15	%57,7	9	%33,3	11	%33,3	35	%40,7	X ² =8,740 p=0,365
Ev Giderlerine Harcıyorum	7	%26,9	14	%51,9	16	%48,5	37	%43,0	
Biriktiriyorum	0	%0,0	1	%3,7	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	1	%3,8	2	%7,4	2	%6,1	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	3	%11,5	1	%3,7	4	%12,1	8	%9,3	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=8,740; p=0,365>0.05).

Tablo 107. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Medeni Durum						Toplam		X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	9	%52,9	19	%36,5	7	%41,2	35	%40,7	X ² =11,665 p=0,167
Ev Giderlerine Harcıyorum	4	%23,5	25	%48,1	8	%47,1	37	%43,0	
Biriktiriyorum	1	%5,9	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	0	%0,0	3	%5,8	2	%11,8	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	3	%17,6	5	%9,6	0	%0,0	8	%9,3	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=11,665$; $p=0,167>0.05$).

Tablo 108.Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	12	%60,0	5	%50,0	13	%33,3	5	%29,4	35	%40,7	X ² =17,394 p=0,135
Ev Giderlerine Harcıyorum	4	%20,0	3	%30,0	20	%51,3	10	%58,8	37	%43,0	
Biriktiriyorum	1	%5,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	0	%0,0	2	%20,0	2	%5,1	1	%5,9	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	3	%15,0	0	%0,0	4	%10,3	1	%5,9	8	%9,3	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=17,394$; $p=0,135>0.05$).

Tablo 109. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	2	%20,0	11	%28,2	16	%59,3	6	%60,0	35	%40,7	X ² =17,479 p=0,132
Ev Giderlerine Harcıyorum	7	%70,0	20	%51,3	8	%29,6	2	%20,0	37	%43,0	
Biriktiriyorum	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,7	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	0	%0,0	4	%10,3	1	%3,7	0	%0,0	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	1	%10,0	4	%10,3	1	%3,7	2	%20,0	8	%9,3	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=17,479; p=0,132>0.05).

Tablo 110. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	11	%42,3	24	%40,0	35	%40,7	X ² =2,320 p=0,677
Ev Giderlerine Harcıyorum	13	%50,0	24	%40,0	37	%43,0	
Biriktiriyorum	0	%0,0	1	%1,7	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	1	%3,8	4	%6,7	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	1	%3,8	7	%11,7	8	%9,3	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile yaşanan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=2,320$; $p=0,677>0.05$).

Tablo 111.Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X^2/p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	13	%41,9	22	%40,0	35	%40,7	$X^2=5,358$ $p=0,252$
Ev Giderlerine Harcıyorum	15	%48,4	22	%40,0	37	%43,0	
Biriktiriyorum	1	%3,2	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	0	%0,0	5	%9,1	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	2	%6,5	6	%10,9	8	%9,3	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=5,358$; $p=0,252>0.05$).

Tablo 112.Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı								X^2/p
	Yok		1 Kişi		2 Kişi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	5	%41,7	15	%27,8	15	%75,0	35	%40,7	$X^2=16,706$ $p=0,033$
Ev Giderlerine Harcıyorum	6	%50,0	29	%53,7	2	%10,0	37	%43,0	
Biriktiriyorum	0	%0,0	1	%1,9	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	1	%8,3	3	%5,6	1	%5,0	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	0	%0,0	6	%11,1	2	%10,0	8	%9,3	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur($X^2=16,706$; $p=0,033<0.05$). 2 kişi grubunda yapılan işin gelirinin değerlendirilmesi işime tekrar yatırım yapıyorum olma

oranı 1 kişi grubuna göre yüksektir. 1 kişi grubunda yapılan işin gelirin değerlendirilmesi ev giderlerine harcıyorum olma oranı 2 kişi grubuna göre yüksektir. 1 kişi grubunda yapılan işin gelirin değerlendirilmesi biriktiriyorum olma oranı yok grubuna göre yüksektir. Yok grubunda yapılan işin gelirin değerlendirilmesi daha önceden kullandığım borçlarımı ödüyorum olma oranı 2 kişi grubuna göre yüksektir. 1 kişi grubunda yapılan işin gelirin değerlendirilmesi diğer eğlence, gezi, eğitim vb olma oranı yok grubuna göre yüksektir.

Tablo 113. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	7	%36,8	28	%41,8	35	%40,7	X ² =1,336 p=0,855
Ev Giderlerine Harcıyorum	10	%52,6	27	%40,3	37	%43,0	
Biriktiriyorum	0	%0,0	1	%1,5	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	1	%5,3	4	%6,0	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	1	%5,3	7	%10,4	8	%9,3	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,336; p=0,855>0.05).

Tablo114. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	14	%38,9	21	%42,0	35	%40,7	X ² =3,092 p=0,543
Ev Giderlerine Harcıyorum	14	%38,9	23	%46,0	37	%43,0	
Biriktiriyorum	1	%2,8	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	2	%5,6	3	%6,0	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	5	%13,9	3	%6,0	8	%9,3	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=3,092$; $p=0,543>0.05$).

Tablo 115. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	27	%49,1	8	%25,8	35	%40,7	X ² =7,422 p=0,115
Ev Giderlerine Harcıyorum	19	%34,5	18	%58,1	37	%43,0	
Biriktiriyorum	0	%0,0	1	%3,2	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	3	%5,5	2	%6,5	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	6	%10,9	2	%6,5	8	%9,3	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=7,422$; $p=0,115>0.05$).

Tablo 116. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	20	%41,7	5	%31,2	10	%45,5	35	%40,7	X ² =5,354 p=0,719
Ev Giderlerine Harcıyorum	20	%41,7	10	%62,5	7	%31,8	37	%43,0	
Biriktiriyorum	1	%2,1	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	3	%6,2	0	%0,0	2	%9,1	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	4	%8,3	1	%6,2	3	%13,6	8	%9,3	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=5,354$; $p=0,719>0.05$).

Tablo 117. Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşime Tekrar Yatırım Yapıyorum	15	%50,0	5	%20,0	15	%48,4	35	%40,7	X ² =13,990 p=0,082
Ev Giderlerine Harcıyorum	11	%36,7	16	%64,0	10	%32,3	37	%43,0	
Biriktiriyorum	0	%0,0	1	%4,0	0	%0,0	1	%1,2	
Daha Önceden Kullandığım Borçlarımı Ödüyorum	3	%10,0	0	%0,0	2	%6,5	5	%5,8	
Diğer Eğlence, Gezi, Eğitim Vb	1	%3,3	3	%12,0	4	%12,9	8	%9,3	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Yapılan İşin Gelirinin Değerlendirilmesi ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=13,990; p=0,082>0.05).

Tablo 118. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Yaş Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Yaş								X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	24	%92,3	22	%81,5	31	%93,9	77	%89,5	X ² =5,829 p=0,212
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,0	1	%1,2	
Kararsızım	2	%7,7	5	%18,5	1	%3,0	8	%9,3	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=5,829; p=0,212>0.05).

Tablo 119. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	16	%94,1	46	%88,5	15	%88,2	77	%89,5	X ² =1,034 p=0,905
Hayır	0	%0,0	1	%1,9	0	%0,0	1	%1,2	
Kararsızım	1	%5,9	5	%9,6	2	%11,8	8	%9,3	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,034; p=0,905>0.05).

Tablo 120. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	19	%95,0	10	%100,0	32	%82,1	16	%94,1	77	%89,5	X ² =4,771 p=0,574
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	1	%2,6	0	%0,0	1	%1,2	
Kararsızım	1	%5,0	0	%0,0	6	%15,4	1	%5,9	8	%9,3	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=4,771; p=0,574>0.05).

Tablo 121. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Eğitim Durumu								Toplam	X ² /p	
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n		%
Evet	7	%70,0	36	%92,3	25	%92,6	9	%90,0	77	%89,5	X ² =8,302 p=0,217
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	1	%3,7	0	%0,0	1	%1,2	
Kararsızım	3	%30,0	3	%7,7	1	%3,7	1	%10,0	8	%9,3	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=8,302; p=0,217>0.05).

Tablo 122. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	25	%96,2	52	%86,7	77	%89,5	X ² =1,808 p=0,405
Hayır	0	%0,0	1	%1,7	1	%1,2	
Kararsızım	1	%3,8	7	%11,7	8	%9,3	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=1,808; p=0,405>0.05).

Tablo 123. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Evde Kaç Kişi Yaşadığı Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Evde Kaç Kişi Yaşadığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	29	%93,5	48	%87,3	77	%89,5	X ² =1,074 p=0,584
Hayır	0	%0,0	1	%1,8	1	%1,2	
Kararsızım	2	%6,5	6	%10,9	8	%9,3	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile evde kaç kişi yaşadığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,074; p=0,584>0.05).

Tablo 124. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı						X ² /p		
	Yok		1 Kişi		2 Kişi			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	11	%91,7	49	%90,7	17	%85,0	77	%89,5	X ² =3,383 p=0,496
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	1	%5,0	1	%1,2	
Kararsızım	1	%8,3	5	%9,3	2	%10,0	8	%9,3	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,383; p=0,496>0.05).

Tablo 125. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	17	%89,5	60	%89,6	77	%89,5	X ² =0,323 p=0,851
Hayır	0	%0,0	1	%1,5	1	%1,2	
Kararsızım	2	%10,5	6	%9,0	8	%9,3	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,323; p=0,851>0.05).

Tablo 126. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	33	%91,7	44	%88,0	77	%89,5	X ² =0,814 p=0,666
Hayır	0	%0,0	1	%2,0	1	%1,2	
Kararsızım	3	%8,3	5	%10,0	8	%9,3	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,814; p=0,666>0.05).

Tablo 127. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	48	%87,3	29	%93,5	77	%89,5	X ² =1,074 p=0,584
Hayır	1	%1,8	0	%0,0	1	%1,2	
Kararsızım	6	%10,9	2	%6,5	8	%9,3	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=1,074$; $p=0,584>0.05$).

Tablo 128. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X^2/p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	42	%87,5	14	%87,5	21	%95,5	77	%89,5	$X^2=1,682$ $p=0,794$
Hayır	1	%2,1	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,2	
Kararsızım	5	%10,4	2	%12,5	1	%4,5	8	%9,3	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=1,682$; $p=0,794>0.05$).

Tablo 129. Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X^2/p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	24	%80,0	23	%92,0	30	%96,8	77	%89,5	$X^2=5,395$ $p=0,249$
Hayır	1	%3,3	0	%0,0	0	%0,0	1	%1,2	
Kararsızım	5	%16,7	2	%8,0	1	%3,2	8	%9,3	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Uygulamasından Memnuniyet ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=5,395$; $p=0,249>0.05$).

Tablo 130. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Yaş								X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	23	%88,5	25	%92,6	31	%93,9	79	%91,9	X ² =4,960 p=0,291
Hayır	2	%7,7	0	%0,0	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	1	%3,8	2	%7,4	2	%6,1	5	%5,8	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=4,960; p=0,291>0.05).

Tablo 131. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	16	%94,1	47	%90,4	16	%94,1	79	%91,9	X ² =2,692 p=0,611
Hayır	1	%5,9	1	%1,9	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	0	%0,0	4	%7,7	1	%5,9	5	%5,8	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=2,692; p=0,611>0.05).

Tablo 132. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	19	%95,0	10	%100,0	34	%87,2	16	%94,1	79	%91,9	X ² =4,517 p=0,607
Hayır	1	%5,0	0	%0,0	1	%2,6	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	0	%0,0	0	%0,0	4	%10,3	1	%5,9	5	%5,8	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=4,517$; $p=0,607>0.05$).

Tablo 133. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Eğitim Durumu										X^2/p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	9	%90,0	38	%97,4	24	%88,9	8	%80,0	79	%91,9	$X^2=9,809$ $p=0,133$
Hayır	1	%10,0	0	%0,0	0	%0,0	1	%10,0	2	%2,3	
Kararsızım	0	%0,0	1	%2,6	3	%11,1	1	%10,0	5	%5,8	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=9,809$; $p=0,133>0.05$).

Tablo 134. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Yaşanılan Yer						X^2/p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	24	%92,3	55	%91,7	79	%91,9	$X^2=0,620$ $p=0,734$
Hayır	1	%3,8	1	%1,7	2	%2,3	
Kararsızım	1	%3,8	4	%6,7	5	%5,8	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=0,620$; $p=0,734>0.05$).

Tablo 135. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşadığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Evde Kaç Kişi Yaşadığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	30	%96,8	49	%89,1	79	%91,9	X ² =3,115 p=0,211
Hayır	1	%3,2	1	%1,8	2	%2,3	
Kararsızım	0	%0,0	5	%9,1	5	%5,8	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile evde kaç kişi yaşadığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,115; p=0,211>0.05).

Tablo 136. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı								X ² /p
	Yok		1 Kişi		2 Kişi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	12	%100,0	52	%96,3	15	%75,0	79	%91,9	X ² =11,435 p=0,022
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	2	%10,0	2	%2,3	
Kararsızım	0	%0,0	2	%3,7	3	%15,0	5	%5,8	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=11,435; p=0,022<0.05). 1 kişi grubunda mikro krediyi çevreye tavsiye etme durumu evet olma oranı yok grubuna göre yüksektir. 2 kişi grubunda mikro krediyi çevreye tavsiye etme durumu hayır olma oranı yok grubuna göre yüksektir. 1 kişi grubunda mikro krediyi çevreye tavsiye etme durumu kararsızım olma oranı yok grubuna göre yüksektir.

Tablo 137. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	18	%94,7	61	%91,0	79	%91,9	X ² =0,602 p=0,740
Hayır	0	%0,0	2	%3,0	2	%2,3	
Kararsızım	1	%5,3	4	%6,0	5	%5,8	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,602; p=0,740>0.05).

Tablo 138. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	34	%94,4	45	%90,0	79	%91,9	X ² =1,492 p=0,474
Hayır	0	%0,0	2	%4,0	2	%2,3	
Kararsızım	2	%5,6	3	%6,0	5	%5,8	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=1,492; p=0,474>0.05).

Tablo 139. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	49	%89,1	30	%96,8	79	%91,9	X ² =3,115 p=0,211
Hayır	1	%1,8	1	%3,2	2	%2,3	
Kararsızım	5	%9,1	0	%0,0	5	%5,8	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,115; p=0,211>0.05).

Tablo 140. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri						X ² /p		
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	45	%93,8	14	%87,5	20	%90,9	79	%91,9	X ² =2,273 p=0,686
Hayır	1	%2,1	1	%6,2	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	2	%4,2	1	%6,2	2	%9,1	5	%5,8	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,273; p=0,686>0.05).

Tablo 141. Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	26	%86,7	24	%96,0	29	%93,5	79	%91,9	X ² =4,078 p=0,396
Hayır	2	%6,7	0	%0,0	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	2	%6,7	1	%4,0	2	%6,5	5	%5,8	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Çevreye Tavsiye Etme Durumu ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=4,078; p=0,396>0.05).

Tablo 142. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Yaş Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Yaş								X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	16	%61,5	9	%33,3	15	%45,5	40	%46,5	X ² =8,359 p=0,079
Hayır	7	%26,9	11	%40,7	16	%48,5	34	%39,5	
Kararsızım	3	%11,5	7	%25,9	2	%6,1	12	%14,0	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=8,359; p=0,079>0.05).

Tablo 143. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Medeni Durum								X ² /p
	Bekar		Evlü		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	9	%52,9	24	%46,2	7	%41,2	40	%46,5	X ² =2,521 p=0,641
Hayır	5	%29,4	20	%38,5	9	%52,9	34	%39,5	
Kararsızım	3	%17,6	8	%15,4	1	%5,9	12	%14,0	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,521; p=0,641>0.05).

Tablo 144. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	10	%50,0	4	%40,0	18	%46,2	8	%47,1	40	%46,5	X ² =2,624 p=0,854
Hayır	6	%30,0	5	%50,0	15	%38,5	8	%47,1	34	%39,5	
Kararsızım	4	%20,0	1	%10,0	6	%15,4	1	%5,9	12	%14,0	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,624; p=0,854>0.05).

Tablo 145. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	4	%40,0	20	%51,3	11	%40,7	5	%50,0	40	%46,5	X ² =5,315 p=0,504
Hayır	6	%60,0	12	%30,8	13	%48,1	3	%30,0	34	%39,5	
Kararsızım	0	%0,0	7	%17,9	3	%11,1	2	%20,0	12	%14,0	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=5,315; p=0,504>0.05).

Tablo 146. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	15	%57,7	25	%41,7	40	%46,5	X ² =2,277 p=0,320
Hayır	9	%34,6	25	%41,7	34	%39,5	
Kararsızım	2	%7,7	10	%16,7	12	%14,0	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,277; p=0,320>0.05).

Tablo 147. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Evde Kaç Kişi Yaşadığı Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Evde Kaç Kişi Yaşadığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	15	%48,4	25	%45,5	40	%46,5	X ² =0,402 p=0,818
Hayır	11	%35,5	23	%41,8	34	%39,5	
Kararsızım	5	%16,1	7	%12,7	12	%14,0	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile evde kaç kişi yaşadığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,402; p=0,818>0.05).

Tablo 148. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı								X ² /p
	Yok		1 Kişi		2 Kişi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	6	%50,0	26	%48,1	8	%40,0	40	%46,5	X ² =2,962 p=0,564
Hayır	6	%50,0	19	%35,2	9	%45,0	34	%39,5	
Kararsızım	0	%0,0	9	%16,7	3	%15,0	12	%14,0	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,962; p=0,564>0.05).

Tablo 149. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	9	%47,4	31	%46,3	40	%46,5	X ² =0,107 p=0,948
Hayır	7	%36,8	27	%40,3	34	%39,5	
Kararsızım	3	%15,8	9	%13,4	12	%14,0	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=0,107$; $p=0,948>0.05$).

Tablo 150. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Evin Mülkiyet Durumu						X^2/p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	21	%58,3	19	%38,0	40	%46,5	$X^2=7,893$ $p=0,019$
Hayır	8	%22,2	26	%52,0	34	%39,5	
Kararsızım	7	%19,4	5	%10,0	12	%14,0	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur($X^2=7,893$; $p=0,019<0.05$). Kendi malımız grubunda mikro kredi kapsamını yeterli görme durumu evet olma oranı kira grubuna göre yüksektir. Kira grubunda mikro kredi kapsamını yeterli görme durumu hayır olma oranı kendi malımız grubuna göre yüksektir. Kendi malımız grubunda mikro kredi kapsamını yeterli görme durumu kararsızım olma oranı kira grubuna göre yüksektir.

Tablo 151. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Yaşanan Evin Türü						X^2/p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	22	%40,0	18	%58,1	40	%46,5	$X^2=2,675$ $p=0,262$
Hayır	24	%43,6	10	%32,3	34	%39,5	
Kararsızım	9	%16,4	3	%9,7	12	%14,0	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=2,675$; $p=0,262>0.05$).

Tablo 152. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri						X ² /p		
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	24	%50,0	6	%37,5	10	%45,5	40	%46,5	X ² =2,779 p=0,595
Hayır	17	%35,4	9	%56,2	8	%36,4	34	%39,5	
Kararsızım	7	%14,6	1	%6,2	4	%18,2	12	%14,0	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,779; p=0,595>0.05).

Tablo 153. Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri						X ² /p		
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	13	%43,3	11	%44,0	16	%51,6	40	%46,5	X ² =0,920 p=0,922
Hayır	12	%40,0	10	%40,0	12	%38,7	34	%39,5	
Kararsızım	5	%16,7	4	%16,0	3	%9,7	12	%14,0	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Kredi Kapsamını Yeterli Görme Durumu ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,920; p=0,922>0.05).

Tablo 154. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Yaş Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Yaş						Toplam		X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	22	%84,6	20	%74,1	30	%90,9	72	%83,7	X ² =3,744 p=0,442
Hayır	1	%3,8	1	%3,7	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	3	%11,5	6	%22,2	3	%9,1	12	%14,0	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=3,744; p=0,442>0.05).

Tablo 155. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Medeni Durum						Toplam		X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	15	%88,2	43	%82,7	14	%82,4	72	%83,7	X ² =2,444 p=0,655
Hayır	1	%5,9	1	%1,9	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	1	%5,9	8	%15,4	3	%17,6	12	%14,0	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=2,444; p=0,655>0.05).

Tablo 156. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Çocuk Sayısı								X ² /p		
	1		2		3		4 Ve Üzeri			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%		n	%
Evet	18	%90,0	9	%90,0	30	%76,9	15	%88,2	72	%83,7	X ² =4,172 p=0,653
Hayır	1	%5,0	0	%0,0	1	%2,6	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	1	%5,0	1	%10,0	8	%20,5	2	%11,8	12	%14,0	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=4,172$; $p=0,653>0.05$).

Tablo 157. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	10	%100,0	31	%79,5	24	%88,9	7	%70,0	72	%83,7	X ² =6,373 p=0,383
Hayır	0	%0,0	1	%2,6	0	%0,0	1	%10,0	2	%2,3	
Kararsızım	0	%0,0	7	%17,9	3	%11,1	2	%20,0	12	%14,0	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=6,373$; $p=0,383>0.05$).

Tablo 158. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	22	%84,6	50	%83,3	72	%83,7	X ² =5,666 p=0,059
Hayır	2	%7,7	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	2	%7,7	10	%16,7	12	%14,0	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=5,666$; $p=0,059>0.05$).

Tablo 159. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Evde Kaç Kişi Yaşandığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Evde Kaç Kişi Yaşandığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	28	%90,3	44	%80,0	72	%83,7	X ² =2,015 p=0,365
Hayır	0	%0,0	2	%3,6	2	%2,3	
Kararsızım	3	%9,7	9	%16,4	12	%14,0	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile evde kaç kişi yaşandığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,015; p=0,365>0.05).

Tablo160. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı								X ² /p
	Yok		1 Kişi		2 Kişi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	11	%91,7	46	%85,2	15	%75,0	72	%83,7	X ² =2,066 p=0,724
Hayır	0	%0,0	1	%1,9	1	%5,0	2	%2,3	
Kararsızım	1	%8,3	7	%13,0	4	%20,0	12	%14,0	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=2,066; p=0,724>0.05).

Tablo 161. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	16	%84,2	56	%83,6	72	%83,7	X ² =1,111 p=0,574
Hayır	1	%5,3	1	%1,5	2	%2,3	
Kararsızım	2	%10,5	10	%14,9	12	%14,0	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=1,111; p=0,574>0.05).

Tablo 162. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	30	%83,3	42	%84,0	72	%83,7	X ² =3,137 p=0,208
Hayır	2	%5,6	0	%0,0	2	%2,3	
Kararsızım	4	%11,1	8	%16,0	12	%14,0	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=3,137; p=0,208>0.05).

Tablo 163. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Evet	46	%83,6	26	%83,9	72	%83,7	X ² =0,207 p=0,902
Hayır	1	%1,8	1	%3,2	2	%2,3	
Kararsızım	8	%14,5	4	%12,9	12	%14,0	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=0,207$; $p=0,902>0.05$).

Tablo 164. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	40	%83,3	14	%87,5	18	%81,8	72	%83,7	X ² =0,928 p=0,921
Hayır	1	%2,1	0	%0,0	1	%4,5	2	%2,3	
Kararsızım	7	%14,6	2	%12,5	3	%13,6	12	%14,0	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=0,928$; $p=0,921>0.05$).

Tablo 165. Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X ² /p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Evet	25	%83,3	21	%84,0	26	%83,9	72	%83,7	X ² =4,189 p=0,381
Hayır	0	%0,0	0	%0,0	2	%6,5	2	%2,3	
Kararsızım	5	%16,7	4	%16,0	3	%9,7	12	%14,0	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Tekrar Kullanma İsteği ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=4,189$; $p=0,381>0.05$).

Tablo 166. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Yaş Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Yaş						Toplam		X ² /p
	30 Ve Altı		31-40		41 Ve Üzeri				
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	4	%15,4	0	%0,0	0	%0,0	4	%4,7	X ² =11,412 p=0,076
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	12	%46,2	14	%51,9	18	%54,5	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	5	%19,2	4	%14,8	8	%24,2	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	5	%19,2	9	%33,3	7	%21,2	21	%24,4	
Toplam	26	%100,0	27	%100,0	33	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=11,412; p=0,076>0.05).

Tablo 167. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Medeni Durum						Toplam		X ² /p
	Bekar		Evli		Dul Boşanmış				
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	4	%23,5	0	%0,0	0	%0,0	4	%4,7	X ² =21,849 p=0,001
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	4	%23,5	30	%57,7	10	%58,8	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	3	%17,6	12	%23,1	2	%11,8	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	6	%35,3	10	%19,2	5	%29,4	21	%24,4	
Toplam	17	%100,0	52	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur(X²=21,849; p=0,001<0.05). Bekar grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı iş arıyordum olma oranı evli grubuna göre yüksektir. Dul boşanmış grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı geçim sıkıntısı çekerdim olma oranı bekar grubuna göre yüksektir. Evli grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı zamanımı boş geçirirdim olma oranı dul boşanmış grubuna göre yüksektir. Bekar grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı pek bir şey değişmezdi olma oranı evli grubuna göre yüksektir.

Tablo 168. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Çocuk Sayısı										X ² /p
	1		2		3		4 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	4	%20,0	0	%0,0	0	%0,0	0	%0,0	4	%4,7	X ² =21,982 p=0,009
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	6	%30,0	5	%50,0	20	%51,3	13	%76,5	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	3	%15,0	2	%20,0	11	%28,2	1	%5,9	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	7	%35,0	3	%30,0	8	%20,5	3	%17,6	21	%24,4	
Toplam	20	%100,0	10	%100,0	39	%100,0	17	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur($X^2=21,982$; $p=0,009<0.05$). 1 grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı iş arıyordum olma oranı 2 grubuna göre yüksektir. 4 ve üzeri grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı geçim sıkıntısı çekerdim olma oranı 1 grubuna göre yüksektir. 4 ve üzeri grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı zamanımı boş geçirirdim olma oranı 1 grubuna göre yüksektir. 1 grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı pek bir şey değişmezdi olma oranı 4 ve üzeri grubuna göre yüksektir.

Tablo 169. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Eğitim Durumu										X ² /p
	İlkokul Altı		İlkokul		Lise		Önlisans Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	1	%10,0	0	%0,0	1	%3,7	2	%20,0	4	%4,7	X ² =14,762 p=0,098
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	4	%40,0	24	%61,5	11	%40,7	5	%50,0	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	4	%40,0	7	%17,9	5	%18,5	1	%10,0	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	1	%10,0	8	%20,5	10	%37,0	2	%20,0	21	%24,4	
Toplam	10	%100,0	39	%100,0	27	%100,0	10	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=14,762; p=0,098>0.05).

Tablo 170. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Yaşanılan Yer Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Yaşanılan Yer						X ² /p
	İlçe		İl Merkezi		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	1	%3,8	3	%5,0	4	%4,7	X ² =0,752 p=0,861
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	15	%57,7	29	%48,3	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	4	%15,4	13	%21,7	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	6	%23,1	15	%25,0	21	%24,4	
Toplam	26	%100,0	60	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile yaşanılan yer arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,752; p=0,861>0.05).

Tablo 171. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Evde Kaç Kişi Yaşadığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Evde Kaç Kişi Yaşadığı						X ² /p
	1-3		4-6		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	2	%6,5	2	%3,6	4	%4,7	X ² =0,453 p=0,929
Geçim Sıkıntısı Çekirdim	15	%48,4	29	%52,7	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	6	%19,4	11	%20,0	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	8	%25,8	13	%23,6	21	%24,4	
Toplam	31	%100,0	55	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile evde kaç kişi yaşadığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=0,453; p=0,929>0.05).

Tablo 172. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Bütçeye Katkı Sağlayan Başka Kişi Varlığı						X ² /p		
	Yok		1 Kişi		2 Kişi			Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	0	%0,0	2	%3,7	2	%10,0	4	%4,7	X ² =10,132 p=0,119
Geçim Sıkıntısı Çekirdim	8	%66,7	27	%50,0	9	%45,0	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	1	%8,3	15	%27,8	1	%5,0	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	3	%25,0	10	%18,5	8	%40,0	21	%24,4	
Toplam	12	%100,0	54	%100,0	20	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile bütçeye katkı sağlayan başka kişi varlığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=10,132; p=0,119>0.05).

Tablo 173. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Sosyal Güvence Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Sosyal Güvence						X ² /p
	Yok		Var		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	1	%5,3	3	%4,5	4	%4,7	X ² =0,261 p=0,967
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	10	%52,6	34	%50,7	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	3	%15,8	14	%20,9	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	5	%26,3	16	%23,9	21	%24,4	
Toplam	19	%100,0	67	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile sosyal güvence arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=0,261; p=0,967>0.05).

Tablo 174. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Evin Mülkiyet Durumu Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Evin Mülkiyet Durumu						X ² /p
	Kendi Malımız		Kira		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	2	%5,6	2	%4,0	4	%4,7	X ² =1,521 p=0,677
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	16	%44,4	28	%56,0	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	9	%25,0	8	%16,0	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	9	%25,0	12	%24,0	21	%24,4	
Toplam	36	%100,0	50	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile evin mülkiyet durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır(X²=1,521; p=0,677>0.05).

Tablo 175. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Yaşanan Evin Türü Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Yaşanan Evin Türü						X ² /p
	Apartman		Müstakil		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	4	%7,3	0	%0,0	4	%4,7	X ² =9,645 p=0,022
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	25	%45,5	19	%61,3	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	8	%14,5	9	%29,0	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	18	%32,7	3	%9,7	21	%24,4	
Toplam	55	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile yaşanan evin türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=9,645; p=0,022<0.05). Apartman grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı iş arıyordum olma oranı müstakil grubuna göre yüksektir. Müstakil grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı geçim sıkıntısı çekerdim olma oranı apartman grubuna göre yüksektir. Müstakil grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı zamanımı boş geçirirdim olma oranı apartman grubuna göre yüksektir. Müstakil grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı pek bir şey değişmezdi olma oranı apartman grubuna göre yüksektir.

Tablo 176. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Mikro Kredi Öncesi Aile Toplam Geliri								X ² /p
	1750 Ve Altı		1751-2250		2251 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	4	%8,3	0	%0,0	0	%0,0	4	%4,7	X ² =12,381 p=0,054
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	22	%45,8	12	%75,0	10	%45,5	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	10	%20,8	4	%25,0	3	%13,6	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	12	%25,0	0	%0,0	9	%40,9	21	%24,4	
Toplam	48	%100,0	16	%100,0	22	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile mikro kredi öncesi aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır($X^2=12,381$; $p=0,054>0,05$).

Tablo 177. Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı	Mikro Kredi Sonrası Aile Toplam Geliri								X^2/p
	2250 Ve Altı		2251-2750		2751 Ve Üzeri		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
İş Arıyordum	4	%13,3	0	%0,0	0	%0,0	4	%4,7	$X^2=13,299$ $p=0,039$
Geçim Sıkıntısı Çekerdim	16	%53,3	11	%44,0	17	%54,8	44	%51,2	
Zamanımı Boş Geçirirdim	3	%10,0	9	%36,0	5	%16,1	17	%19,8	
Pek Bir Şey Değişmezdi	7	%23,3	5	%20,0	9	%29,0	21	%24,4	
Toplam	30	%100,0	25	%100,0	31	%100,0	86	%100,0	

Mikro Krediyi Kullanılmasa Durumun Tanımı ile mikro kredi sonrası aile toplam geliri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur($X^2=13,299$; $p=0,039<0,05$). 2250 ve altı grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı iş arıyordum olma oranı 2251-2750 grubuna göre yüksektir. 2751 ve üzeri grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı geçim sıkıntısı çekerdim olma oranı 2251-2750 grubuna göre yüksektir. 2251-2750 grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı zamanımı boş geçirirdim olma oranı 2250 ve altı grubuna göre yüksektir. 2751 ve üzeri grubunda mikro krediyi kullanılmasa durumun tanımı pek bir şey değişmezdi olma oranı 2251-2750 grubuna göre yüksektir.

SONUÇ

Yoksulluk, en genel anlamı ile “yokluk” halinin, ihtiyaçları karşılayacak temel maddi imkânlardan “yoksun” olmayı ifade etmektedir. Yoksullukla mücadele yoksulluk kavramında olduğu gibi çok eski bir tarihe sahiptir. Bundan dolayı yoksullukla mücadele konusunda insanlık tarihi boyunca çok sayıda çalışmalar yapılmıştır.

Yoksulluk süreci kadın ve erkekleri farklı şekillerde etkilemektedir. Bu bağlamda yoksulluk bütün insanlık için bir sorun olmakla birlikte özellikle kadınlar tarafından daha fazla hissedilen bir olgudur. Bu nedenle yoksulluğun en önemli boyutlarından biri şüphesiz ki kadınların yaşamış olduğu yoksulluktur. Böylece son yıllarda yeni bir terim olan yoksulluğun kadınlaşması kavramı ortaya çıkmıştır. *Literatür incelemeleri sonucunda toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri kadın yoksulluğunu arttırmıştır. Kadının hane içindeki konumu, eğitimde eşitsizlikler ve adil olmayan kaynak dağılımı ise kadın yoksulluğunun nedenleridir. Bu nedenleri anlamak ve bilmek kadının yoksulluğu ile mücadelede son derece önemlidir.*

Kadın yoksulluğu ile mücadelede kamu kurumlarının ve STK’ların birden çok uygulamaları bulunmakla birlikte bunlardan en önemlisi 2006 yılında Nobel ödülüne layık görülen Prof. Muhammed Yunus tarafından literatüre kazandırılan ve geliştirilen Grameen Mikrofinans Programı adı altında oluşturulan mikro kredi uygulamasıdır. Mikro kredi, yoksul kadınlara iş kurmaları veya geliştirmeleri amacıyla herhangi bir kefil, sözleşme, teminat almadan, yoksulluğu azaltmak amaçlı verdikleri bir kredidir. Türkiye İsrافی Öneleme Vakfı (TİSVA) ve Bangladeş’teki Grameen Bank’ın birlikteliği ile 2003 yılında Diyarbakır’ın Elibol köyünde mikro kredi ilk kez uygulanmıştır

Mikro kredi, Bursa’da ilk olarak 2008 yılında uygulanmıştır. Krediler, Bursa’da ilk olarak girişimci kadınlar tarafından uzun yıllar yaptıkları el emeği ürünlerin sermayesini ve pazarlamasını sağlamak için kullanılmıştır. Mikro kredi uygulaması Bursa ilinde dağıtılmaya başlandığı yıldan itibaren hizmetine aralıksız devam etmiş olup, TGMP Bursa Merkez şubesi olarak 2019 yılı içinde aktif üyesi

olan 324 kadına kredi vermeye devam etmektedir. Bursa merkezinde kadın yoksulluğunda mikro kredinin etkin bir rol oynayıp oynamadığını anlamak için kredi kullanan kadınlar ile yüz yüze anket çalışması uygulanmıştır. Müdürlük tarafından verilen kredilerin, kadın yoksulluğu üzerindeki etkisine yönelik 86 kadınla yapılan yüz yüze anket uygulamasının analiz edilip değerlendirilmesi sonucunda aşağıda ifade edeceğimiz sonuçlara ulaşılmıştır.

- ✓ Bursa ilinde mikro kredi kullanan kadınların çoğunluğu, 41 ve üzeri yaşa sahiptir. Buda kredi kullanan kadınların yaşlarının yüksek olduğu sonucunu vermektedir.
- ✓ Ankete katılan mikro kredi üyesi kadınların yarısından fazlası evli kadınlardan oluşmaktadır. Bu oranın fazla olmasını sorumluluk sahipliği ile ilişkilendirebiliriz.
- ✓ Ankete katılan kadınların çocuk sayısına bakıldığında çoğunluğu 3 çocuğa sahiptir. Buda gösteriyor ki çocuk sayısının artması kredi almayı gerektiriyor sonucunu çıkartabiliriz.
- ✓ Ankete cevaplayan kadınların çoğunluğunun eğitim seviyesi ilkökul düzeyindedir. Buda mikro kredi kullanan kadınların eğitim seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir.
- ✓ Ankete katılan kadınların büyük çoğunluğu il merkezinde yaşamaktadır.
- ✓ Mikro kredi kullanan kadınların çoğu hanede kendisi ile beraber en az 4-6 kişi olduğunu bildirmişlerdir. Buradan kredi kullanan hanelerde yaşayan insan sayısının yüksek olduğu sonucuna varabiliriz.
- ✓ Mikro kredi kullanan kadınların hanede kendisinden başka bütçeye katkı sağlayanlar konusunda en çok bir kişi daha olduğunu belirtmişlerdir. Buda hanede gelir getiren kişi sayısının az olması kredi alma oranını arttırmaktadır.
- ✓ Sosyal güvence sorusuna kadınların %77,9 var olarak bildirmiştir. Buda kredi kullanan kadınların çoğunluğunun sigortalı olduğu anlamına gelmektedir.
- ✓ Kredi kullanan kadınların evin mülkiyeti sorusuna yarısından fazlası kira olarak bildirmiştir. Buda kredi kullanan çoğu kadının mülk sahibi olmadığını göstermektedir.
- ✓ Yaşanılan evin türü konusundaki soruya kadınların yaklaşık üçte ikisi apartman dairesi olarak cevap vermiştir. Burada kirada oturma oranına paralel olarak kadınların müstakil evlere kıyasla apartman da oturdukları sonucunu vermektedir.
- ✓ Kadınların mikro kredi öncesi aylık geliri konusunda çoğunluğu 1750 ve altı derken mikro kredi kullandıktan sonra aylık gelirlerine 2251 ve üzeri olarak

belirmişlerdir. Bu da gösteriyor ki mikro kredi kullanıldıktan sonra gelir düzeylerinde belirgin bir artış olmuştur.

- ✓ Kadınlara yönetilen mikro krediyi nereden duydun sorusuna yarıdan fazlası komşudan cevabını vermiştir.
- ✓ Kadınların mikro kredi kullanmadan önce iş durumlarına verdiği cevapta çoğunluğunun aynı işi yaptığı sonucuna varılmıştır.
- ✓ Kadınların ne kadar süredir mikro kredi kullandıklarına verdikleri cevapta %72,1 ile 24 ay üzeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buda gösteriyor ki kadınların çoğunluğu uzun süredir mikro krediden yararlanmaktadır.
- ✓ Kredi miktarına göre kadınların çoğunun 10.000 ve üzeri cevabını vermişlerdir. Buda bir önceki cevap olan iki yılı üzerinde kredi kullanan kadınların olduğu sonucunu doğrulamaktadır.
- ✓ Kadınların mikro krediyi alış amacının ne olduğu ile ilgili soruya en çok var olan işimi geliştirmek olarak cevap vermişlerdir. Buda kredinin verilmiş amacına uygunluk göstermektedir.
- ✓ Kadınların hangi iş kolunda krediyi kullandıklarına yönelik verdikleri cevapta çoğunluğun el işi ve ticaret amaçlı olduğu saptanmıştır.
- ✓ Kadınların kendilerinden başka yanlarında çalışan var mı sorusuna %80,2 ile yok yanıtını vermişlerdir. Buradan da kadınların krediyi kendileri küçük çaplı bir işte kullandıklarını sonucuna ulaşabiliriz.
- ✓ Kadınlara yönetilen krediyi ödemede sıkıntı yaşıyor musun sorusuna yarıdan fazla hayır yanıtını vermiştir. Buda kredi kuruluşunun ödemelerde %100 dönüş raporunu doğrular nitelikte
- ✓ Kadınların sürdürülebilir bir yaşam için ne kadar geliriniz olsa yeterli olur sorusuna verdiği cevapta %76,7'si 3500 ve üzeri olarak belirtmiştir. Bu sonuçla hanenin kredi kullanmadan ve kullandıktan sonra gelir düzeyiniz sorusuna verilen cevaplar kıyaslandığında kredi kullanan kadınların gelirleri artsa bile istenilen düzeyde olmadığı hala geçim sıkıntısı çektikleri sonucuna varılabilir.
- ✓ Kadınların elde ettiği geliri nereden kullandığı sorusuna verdiği cevap çoğunlukla işime tekrar yatırım ve ev giderlerine harcama olarak görülmektedir. Sadece bir kişi biriktiriyorum cevabını vermiştir. Buda kredi verilen kadınların gelir seviyelerinin düşük olduğunu tekrar göstermektedir.

- ✓ Kadınların mikro krediden memnuniyet sorusuna %89,5 ile evet yanıtını vermişlerdir. Buda kadınların krediden yüksek oranda memnun kaldıklarını göstermektedir.
- ✓ Mikro krediyi çevreye tavsiye eder misiniz sorusuna %91,9 ile evet yanıtı vermeleri memnuniyetlerini tekrardan doğrulamış olmaktadır.
- ✓ Kadınların çoğunluğu mikro kredinin kapsamının yeterli olduğunu düşünmektedir. Buda kredinin kadınlar için uygun olduğu sonucunu vermektedir.
- ✓ Birden fazla cevap verme hakkı bulunan mikro kredi ve çalışanlarının eksik yönleri ile alakalı soruya kadınların %64,0 ile kredi tutarının az ve %44,2 ile kredi geri ödeme süresinin kısa olması cevabını vermesi mikro kredi ile ilgili yeni düzenlemeler konusunda çalışmalar yapılması gerektiğini ortaya çıkartmaktadır.
- ✓ Kadınların krediyi tekrar kullanma konusunda %83,7 ile evet cevabını vermesi krediden memnun musun ve krediyi tavsiye etme konusunda verdikleri cevaplarla uyusmaktadır.
- ✓ Kadınların krediyi kullanmasa kendilerinin ne durumunda olduğuna en çok geçim sıkıntısı çekerdim cevabı verilmiştir. Buda gösteriyor ki mikro kredi kadınların gelirlerine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Son bölümde kadınlara yönetilen mikro kredinin katkıları ile ilgili ifadeler cevaplarda analizde kullanılan aralıklardan çok düşük, düşük, orta, yüksek ve çok yüksek durumlarından şu sekide bir sonuç çıkmıştır. “Ailenizin yaşam standartla değişti?” ifadesine kadınların orta düzeyde katıldıkları. “Çevrenizle olan ilişkileriniz arttı mı?” ifadesine kadınların orta düzeyde katıldıkları. “Toplumda saygınlığınız arttı mı?” ifadesine düşük düzeyde katıldıkları. “Ailenizin eğitim hizmetine erişimi arttı mı?” ifadesine düşük düzeyde katıldıkları. “Ailenizin sağlık hizmetlerine erişimi arttı mı?” ifadesine düşük düzeyde katıldıkları. “ailenizin kültürel faaliyetlere erişimi arttı mı?” ifadesine düşük düzeyde katıldıkları, “Ailenizin bilgiye erişimi arttı mı?” ifadesine orta düzeyde katıldıkları. “Kendinize olan özgüveniniz arttı mı?” ifadesine orta düzeyde katıldıkları. “İşinize büyütmede katkı sağladı mı ?” ifadesine yüksek düzeyde katıldıkları, “Yeni iş kurmanızı sağladı mı?” ifadesine orta düzeyde katıldıkları. “Eşinizin size olan desteği arttı mı?” ifadesine düşük düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Bu sonuçlara göre mikro kredinin kadınlara en çok özgüven ve işlerini büyütmede katkı sağladığını en az ise saygınlık, eğitim, sağlık hizmetleri ve kültürel faaliyetlere erişimde katkı sağladığı görülmektedir.

Yine yapılan anket çalışmasına verilen cevaplarla karşılıklı çapraz analizler yapılmış olup, şu anlamlı sonuçlar çıkmıştır.

- ✓ İlkokul altı grubunda mikro kredi alış amacı kendi işimi kurmak olma oranı ön lisans ve üzeri grubuna göre yüksektir. Buda mikro kredi alış amacı ile eğitim durumu arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir.
- ✓ Yine mikro kredi işinde başka çalışan olma olasılığı bütçeye katkı sağlayan kişi sayısı ile doğru orantılı şekilde artmaktadır.
- ✓ İlkokul grubunda geri ödeme sıkıntı yaşama durumu evet olma oranı ön lisans ve üzeri grubuna göre yüksektir. Buda eğitim düzeyi ile geri ödeme konusunda anlamlı bir ilişki ortaya koymaktadır.
- ✓ Gelirin değerlendirilmesi ile eve katkı sunan kişi sayısında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup sayı arttıkça tekrar yatırım yapma oranı artmıştır.
- ✓ Yine mikro krediyi tavsiye etme oranı ile bütçeye katkı sağlayan sayısında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gelir arttıkça krediyi tavsiye oranı artmaktadır. Buradan şu sonucu çıkartabiliriz kredi kullanan kadınların gelir seviyesi arttıkça krediyi ödemedeki sıkıntı çekmedikleri için rahatlıkla tavsiye edebilmektedirler.
- ✓ Bir diğer ilişki de evin mülkiyeti ile kredi miktarını yeterli görme arasında anlamlı ilişki olmaktadır. Ev sahipleri kira gibi giderleri olmadığından kredi miktarını yeterli bulurken kirada oturan kullanıcılar yeterli bulmamaktadır.
- ✓ Bir diğer karşılaştırma olan kredi kullanılmaması durumunda kendinizi nasıl tanımladığınız sorusunda medeni durumda anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bekar olan grup iş aradım oranı evliye göre yüksek, geçim sıkıntısı çekmedim diyen dul-boşanmış grubu bekarlara göre daha çoktur. Buda gösteriyor ki ayakları üstünde durmak için gelir elde etmek zorunda olan yalnız yaşayan muhtaç kadınlar için kredinin çok değerli olduğunu ortaya çıkarmaktadır.
- ✓ Yine mikro kredi kullanılmaması durumunun ne olurdu sorusu ile aile toplam geliri arasında anlamlı bir ilişki olduğu 2250 ve altında gelirleri olanlar 2251-2720 göre iş arıyordum şeklinde cevap vermeleri daha yüksektir. Buda gösteriyor ki geliri az olan kişilerin krediyi kullanmak istemeleri ve fayda düzeyleri daha yüksektir.

Anket sonucunda elde edilen bulgulara göre mikrokredi, ailelerin ortalama gelirinde artışa yol açmaktadır. Ancak gelir artışıyla yoksulluk sınırı geçilememektedir. Yapılan çalışmada mikro kredinin kadın yoksulluğunu azaltmada

etkin bir araç olduğunu kadınların tekrar kredi kullanma isteği, memnuniyet düzeyleri ve tavsiye etme oranlarından çıkartabiliriz.

Buraya kadar yapılan açıklamalarla beraber anket çalışması esnasında kredi kullanan kadınlarla sözlü olarak görüşleri sorulduğunda en çok şikayet ettikleri konu olarak krediyi alabilmeleri için mikrokredi kuruluşunun kendi ürünlerinden (temizlik, gıda, kozmetik, vb.) satın almaları şartı koşmaları kredi kullanıcılarının istemediği ve kullanmadığı bir ürünü alarak zarar etmesine neden olmaktadır. Anket yapılması esnasında birçok katılımcı bu ürünleri almak zorunda kaldığını ve ürünlerin işlerine yaramadığını ve satamayıp ellerinde kaldığını belirtmişlerdir. Ayrıca görevliler de bu ürünlerin sattıkları miktar üzerinde prim verildiğini beyan etmişlerdir. Bu gibi olumsuzlukların yaşanmaması için kredi alma koşulu olarak ürünlerden satın alma koşulu getirilmemeleri ve satılan ürün miktarı üzerinden görevlilere prim verilmemelidir. Ayrıca görevlilerin denetiminin sık sık yapılması bu gibi olumsuzlukların yaşanmasına engel olabilir. Zaten yoksul kesime hitap edip onlar üzerinden bu gibi bir gelir elde etmenin programın amacına uymadığı görülmektedir.

Görüşme esnasında bir diğer sorun olarak kredi verildiğinde uygulanan %15 hizmet bedeli, geleneksel bankacılık sistemlerinin uygulamış olduğu faiz oranından fazla olmasından dolayı katılımcıların bu oranı çok bulmaları ve bankadan kredi çekme imkanımız olsa daha karlı olacaklarını söylemeleridir. Mikro krediden alınan hizmet bedeli oranının en azından geleneksel bankacılık sisteminin uygulamış olduğu faiz oranına düşürülmesi yoksul durumda olan kredi kullanmak isteyen kadınlar açısından uygun hale gelebilir.

Son olarak çalışmamızın daha önceden Karapınar tarafından 2010 yılında yapılan Türkiye’de yerel kalkınma modeli olarak mikrofinans sistemi bursa örneğinden farkı TGMP Bursa şubesi henüz iki yılını doldurmadan üyelerinin çoğunluğunun daha bir yıllık kredi kullananlardan oluştuğu. Ancak literatür de de belirtildiği gibi yapılan çalışmalardan verim alabilmek için en az kredi kullanım süresinin üç yıl ve üzeri olması gerektiği dikkat çektiğinden bizim çalışmamızdan çıkan sonuçların mikro kredinin etkinliği ölçme konusunda daha doğru sonuçlar elde ettiğini belirtebiliriz.

KAYNAKÇA

- Acı, E. Sezgin, F. (2009). “İnsani Yoksullukla Mücadelede Proje Örneği Üzerine Ampirik Bir Uygulama”, *Öneri Dergisi*, 8(31), Ocak Sayısı Sayı: 31 Yıl:15 Cilt:8 ss.239 - 248.
- AÇIKGÖZ, R.(2010). Kadın Yoksulluğu üzerine bir inceleme. *Yardım ve Dayanışma Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı* <https://www.ailevecalisma.gov.tr> Erişim Tarihi:08.02.2019
- Akatay, M. (2011). Kentsel Yoksulluk ve Mikro Finansman: Kocaeli Örneği Yüksek Lisans *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kocaeli.
- Aksan, G. (2012) Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl.2012 Sayı.27 s.s.10-19
- Aktan, C. (2002). Yoksullukla mücadele stratejileri, Ankara: Hak - İş Konfederasyonu Yayınları
- Aktan, C. Vural, İ. (2002). “Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri”, *Hak-iş Konfederasyonu Yayınları*, Ankara
- Altay, A. 2007. “Küreselleşen Yoksulluk Olgusunun Önlenmesinde Mikrofinansman Yaklaşımı”. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*. Cilt 44. Sayı 510, S. 57-67.
- Arsan, Ö. (2015) Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Mikro kredinin Rolü: Erzurum Üzerine Bir Alan Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Aslan, Ö. F. (2016). Mikro Kredinin Türkiye ve Bazı Seçilmiş Ülkelerdeki Uygulamalarına Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(35), ss.527-538.
- Aydın, B. (2012). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredinin Türkiye Uygulamasının Ekonomik Açından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.18-111.
- BAJAJ, Vikas, (2011)a. “Mikro – Krediler Gözden Düşüyor”, **The New York Times**. 23 Ocak 2011

- BAJAJ, Vikas,(2011)b. “Mikrokredi Sektörü Saygınlığını Yitiriyor”, **The New York Times**. 22 Mayıs 2011
- Baktır, N. S. (2014). Yoksulluk Sorununun Çözümünde Mikro Finans Sistemi Ve Mikro Kredi Uygulamaları: Türkiye’de Kadın Yoksulluğu Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri
- Balkız, Ö. (2015). Mikro Kredi Ve Toplumsal Cinsiyet: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 14(3), 535-557.
- Bamuan, Z. (1999). Tüketicilik ve Yeni Yoksullar Work, consumerism and the new poor Birinci Baskı: Şubat 1999 1999 Onk Ajans / İstanbul-Türkiye Türkçe Yayın Hakları Gündüz Basım Yayım Dağıtım Ticaret ve San. Ltd. Şti’ne Aittir. Türkçesi: Ümit Öktem Baskı-Cilt Kayhan Matbaası
- Baş, K. (2009). Küreselleşme ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl.18, Sayı.1, ss.50, Adana.
- BDDK, (2005)5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 1 Kasım 2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı Resmi Gazete.
- Beşinci, M., (2005), Mikrokredi ile Yoksulluğa Son, Ekonomist Dergisi, Türkiye (Erişim: [http:// www.e-ekonomistdergisi.com/ makale.asp?id=](http://www.e-ekonomistdergisi.com/makale.asp?id=), Erişim Tarihi:17, 23.11.2005)
- Bocutoğlu, E. (2003) “Türkiye’de Kamu Ekonomisi ve Yönetiminin Şeffaflaştırılması, Yolsuzluk ve Yoksullukla Mücadele”, Yoksulluk, 1. Ulusal Yoksulluk Sempozyumu, 31 Mayıs-1 Haziran 2003, Cilt I, İstanbul: Deniz Feneri Derneği Yayınları, s. 221.
- Buğra, A. (2008). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika. İletişim Yayıncılık, İstanbul
- Chant, S. (2003), Female Household Headship and the Feminisation of Poverty: Facts, Fictions and Forward Strategies.
- COMCEC, (2007), Yoksulluğun Önlenmesinde Mikro Kredi Uygulamaları ve Türkiye, Standing Committee on Economic and Commercial Cooperation, Ankara.

- Cömertler, N. (2003), “Yoksulluk ve Kadın” İc. *Yoksulluk-1* (Ed: A. E. Bilgili ve İ. Altan), İstanbul: Deniz Feneri Yayınları, ss.182-197
- ÇİFTÇİ, C, (2004), 18. Yüzyılda Bursa’da Para Vakıfları ve Kredi İşlemleril, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 23, ss. 79-102.
- ÇİZAKÇA, M. (2006), Osmanlı Dönemi Vakıflarının Tarihsel ve Ekonomik Boyutları, (ZİNCİR, R., BİKMEN, F. Ed.), Türkiye’de Hayırseverlik: Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet, TÜSEV Ya., İstanbul.
- ÇİZAKÇA, M. (2003), —Tekerleğin Yeniden Keşfi: Mikro Finansman Kuruluşları Yasa Tasarısı, *Zaman*, 16 Haziran.
- Çulha, F. (2011). Sosyal Riski Azaltma Projesi: Yoksulluğu Azaltma mı, Zengini Yoksuldan Korumak mı?, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 58(1), ss.215-239. Ankara.
- Dedeoğlu, S. (2003). Ev-Eksenli Yoksulluk, *Türkiye’de Kadın Yoksulluğu, Evrensel Kültür*, S.143 ss.72-75.
- Demirkol, D. (2018). Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Mikro Kredi Uygulaması: Iğdır Üzerine Bir Saha Araştırması, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Iğdır. Dergisi*, Yıl:1, Cilt:1, Sayı:2 ss.45-60.
- DOLUN, L. (2005), Mikro Finansman, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Genel Araştırmaları, Kalkınma Bankası Matbaası, Ankara.
- Donkor, M. (2006), "Women and Poverty." *Encyclopedia of World Poverty* Sage Publications, http://www.sageereference.com/worldpoverty/Article_n755.html. Erişim tarihi, 11Ekim 2009.
- DÖNDÜREN, H., (2008), —Osmanlı Tarihinde Bazı Faizsiz Kredi Uygulamaları ve Modern Türkiye’de Faizsiz Bankacılık Tecrübesi, *Uludağ Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 1, ss. 1-24.
- Döşeyen, A. (2007). Yoksullukla Mücadele Programlarından Mikrokredi ve Türkiye Diyarbakır Örneği Başarı Değerlendirmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

- DPT, (2001). DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele ÖİK Raporu, *Ankara: DPT Yayını*, 2001, s. 104.
- DPT, (2007), Dokuzuncu Kalkınma Planı Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu, : DPT Yayını, Sayı., Ankara.
- Dumanlı, R, (1996). Yoksulluk Ve Türkiye'deki Boyutları, DPT Uzmanlık Tez Ankara.
- Dumanlı, R. (1995). *Yoksulluk Kavramı, Ölçülmesi ve Gelir Dağılımı İlişkileri*, Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi, Eylül-Ekim 1995, s.213.
- Ecevit, Y. (2003). "Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu ilişki Nasıl Çalışabilir?" C.Ü.Tıp Fakültesi Dergisi, Vol. 25, No.4: ss.83-88.
- Ecevit, Y. (2007). Türkiye'de kadın girişimciliğine eleştirel bir bakış. *Emek, Çalışma Ve Toplum*, 2(21), 25-40.
- Erdem, T. (2006), Yoksulluk, Feodaliteden Küreselleşmeye Temel Kavramlar ve Süreçler, *Lotus Yayınevi, Ankara*, ss. 321-365
- Erdoğan, N. (2004), Yoksullukla Mücadelede Etkili Bir Enstrüman Mikro Kredi, Finansal Forum Özel Eki
- Es, M. Güloğlu, T. (2004). Bilgi Toplumuna Geçişte Kentlileşme ve Kentsel Yoksulluk, S.1 ss.79-93
- Forster S. ve Pytkowska J. (2003). The State of Microfinance in Central and Eastern Europe and the New Independent States. *CGAP*, 1-5.
- Gafar ' J. (1998). "Growth, Inequality and Poverty in Selected Caribbean and Latin American Countries with Emphasis on Guyana", *Journal of Latin American Studies*, Cambridge University Press, p. 592.
- Gökyay, Ç. (2008). *Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları*. Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, ss.12-85.
- Gündoğan, N. (2003). Yoksullukla Mücadelede İstihdam Politikalarının Rolü ve Önemi, Yoksulluk, 1. Ulusal Yoksulluk Sempozyumu, 31 Mayıs-1

- Haziran 2003, Cilt I, Deniz Feneri Derneği Yayınları, ss.161-162. İstanbul.
- Gündoğan, N. (2008) Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele, Ankara Sanayi Odası Dergisi, (Ocak / Şubat) 2008, ss. 42-43
- Gündüz, A. (2006)a. Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Kış-2006 C.5 S.15 ss.34-55
- Gündüz, A. (2006)b. Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Kış-2006 C.5 S.15 ss.48
- Güneş, S. (2009). *Yoksullukla Mücadele Mikro kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri*, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Mayıs 2009, Sayı.26, Ankara.
- Güzel, S. (2011). Kadın Yoksulluğu ile Mücadelede Dünya Bankası ve Mikro Kredi Uygulaması: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme, *Azerbaycan Vergi Haberleri cilt: 8 ss.79-96*
- Hattatoğlu, D. (2007), Yoksulluk Örtüsünün Arkasında: Bazı Kavramlaştırma Sorunlarına Dair, Eğitim Bilim Toplum Dergisi, cilt:5 sayı:18
- Kargı, M. G. (2011), Yoksulluğun Hükümranlığında Kadının Varlık Mücadelesi, Kadın Ve Yoksulluk, Edt: Nazan Moroğlu, CM yayın, İstanbul *Konferansları Dergisi* Sayı: 49, 2005, s. 272.
- Korkmaz, E. Baloğlu, B. Sümer, K. Oktayer, N. Çak, M. (2004) “Mikrokredi Yoluyla Yoksulluğun Azaltılması: İstanbul Örneği”, *İstanbul Ticaret Odası Yayınları*, İstanbul 2004, 21-61.
- Korkmaz, T. ve Bayramoğlu, F. (2007) Yoksullukla Mücadelede Mikro Finans Modeli Ve Mikro Finans Kuruluşlarının Finansal İşlevleri, Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD), Sayı: 34, ss. 98-112.
- KSGM, (2008), Kadın ve Yoksulluk: Politika Dokümanı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ., Ankara. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, <<http://www.sydgm.gov>.

- Kule, H. Es, M. (2005). Türkiye’de Kentsel Yoksulluk: Kocaeli Örneği, *Sosyal Siyaset*
- Kümbetoğlu, B. (2002). Afetler Sonrası Kadınlar ve Yoksulluk, *Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2002 Bildirileri* (ed. Yasemin Özdek), TODAİE İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, Ankara
- Littlefield, Elizabeth ve Rosenberg, Richard. (2004), “Microfinance and the Poor”. Finance&Development. June 2004.
- Lofça, İ. ve Büyükyenigün, Ö. (2010). Yoksulluk- Suç- Mikrokredi- Güvenlik İlişkisi”, Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, ss.54- 66. Kahramanmaraş. MacFarquhar, Neil, 2010. “Büyük Bankalar Mikrokredi Sektörüne Girdi”, The New York Times.
- Marcelli, P. (2005). “Working Poverty in Southern California: Towards an Operational
- Marguerite S. Robinson, 2001. The Microfinance Revolution: Sustainable Finance for the Poor, USA: The World Bank,
- MAURER, K. ve Diğ., 2005, Türkiye’de Küçük İşletmelerin Finansmanı, Avrupa Komisyonu Küçük İşletmeler Kredi Programı (SELP).
- Measure”, (2005) Social Science Research, Vol. 34, 2005, p. 25.
- Moghadam, V. M. (2005), The „Feminization of Poverty“ and Women’s Human Rights, Social and Human Sciences Papers In Women’s Studies/Gender
- Okumuş, H. Ş. (2010). Dünya’da ve Türkiye’de mikro finansman ve yoksulluğun azaltılması: Teori ve uygulamalar, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Okumuş, H.Ş. (2010). *Dünyada ve Türkiye’de Mikro Finansman ve Yoksulluğun Azaltılması: Teori ve Uygulamalar*. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, No: 31, İstanbul, ss.105-358.
- Okumuş, İ. (2010). *Dünyada ve Türkiye’de Mikro Finansman ve Yoksulluğun Azaltılması: Teori ve Uygulamalar*. İstanbul : İstanbul Ticaret Odası,

- Öner, E. (2007). *Mikrofinans Sistemi ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ören, K. Negiz, N., ve Akman, E. 2012. Kadınların Yoksullukla Mücadele Aracı Mikro Kredi: Deneyimler Üzerinden Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), ss.313-338.
- Özdemir, B. (2014). *Yoksullukla Mücadelede Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özer, H. Doğan, E. ve Tatlı, H. (2012). Yoksullukla Mücadelede Mikrokredi Uygulaması Malatya Örneği, Nobel Yayıncılık, Sayı.4, Ankara.
- Öztornacı, B. Veziroğlu, P. (2012). Küreselleşme ve Türkiye’de Kırsal Yoksulluk, 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 5-7 Eylül 2012, Konya
- POLGREEN, Lydia ve Vikas, BAJAJ, 2010. “Hindistan’da Ödenmeyen Mikro – Krediler Kriz Yaratıyor”, The New York Times. Poverty with Microcredit Seminar, Dhaka, Bangladesh. pp. 4-5.
- Research, France Moghadam, V. M. (2005). The'Feminization of Poverty'and Women's Human Rights.
- Rahnema, M. (2009). Sefaletin Yoksulluğu Kovduğu Bir Dünya, Ankara: Özgür Üniversite Yayınları.
- Sapançalı, F. (2007). Avrupa Birliği’nde Sosyal İçerme Politikaları, *Tisk Akademi Dergisi*, Sayı.2, Cilt.4, ss.56-108. Ankara.
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, (2001). *Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Sayfa.105 Ankara.
- Seyyar, A. (2006) Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele, *Köprü Dergisi Sayı.81 ss.82-101*
- Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu (2019) <http://www.mevzuat.gov.tr>, Erişim tarihi.22.03.2019
- Sümbüloğlu, K. (1993). Biyoistatistik, Özdemir Yayıncılık, Ankara.

- Şener, Ü. (2009). Kadın Yoksulluğu, Araştırmacı TEPAV Değerlendirme Notu Eylül 2009 <https://www.tepav.org.tr>
- Kadın Yoksulluğu Ülker Şener Araştırmacı TEPAV Değerlendirme Notu Eylül 2009
Erişim tarihi 23.01.2019
- Şenses F. ve Önder H. (2006). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Düşüncesi, İstanbul.
- Şenses, F. (2009). Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk, 5. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, H. 2009. *Mikrofinans Yoluyla Yoksullukla Mücadele: Muğla Örneği*. Doktora Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, ss.3-13.
- Şiriner, İ. (2015). Mikro kredilerin Makro Ekonomik Etkileri: Türkiye Ve Dünyadaki Çalışmaların Katkısı Üzerine Bir Literatür Araştırması. *Is, Guc: The Journal Of Industrial Relations & Human Resources*, 17(1), ss.54-77.
- Taşpınar, Ç. (2013). Yoksulluğun Azaltılmasında Mikro Kredi Uygulamalarının Yeri: Afyonkarahisar Örneği, Yüksek Lisans Tezi Afyonkarahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tireli, M. (2009). Küreselleşme ve Yoksulluk Birleşmiş Milletler(UNDP) ve Dünya Bankası Göstergesi Işığında Bir Analiz, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara
- Todaro, Micheal P. ve Stephen C. Smith, (2006). **Economic Development**. 9.Basım, USA: Pearson Addison Wesley,
- Topçuoğlu, A. Aksan. ve G. Alptekin, D. (2014), Türkiye’de Yoksullukla Mücadele, Sosyal Yardımlar ve Kadınlar, Yoksulluk Ve Kadın, Ayrıntı yay. İstanbul
- Towsend, P. (1979). Poverty in the United Kingdom: A Survey of Household Resources an Standards of Living, Berkeley and Los Angeles: University of California Press,
- Tömen, G. (2013). Türkiye Grameen Mikrofinans Programının (Tgmp) Kadın Yoksulluğu Ve Girişimciliği Üzerine Etkilerinin Antalya İli Bağlamında Araştırılması, Antalya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

- Türk Dil Kurumu Sözlükleri <http://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 17.01.2019
- Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Faaliyet Raporu. (2019). tgmp.net/tr/,
Erişim Tarihi 1 Temmuz 2019
- UNDP, Human Development Report (1997). New York: Oxford University Pres, s.2.
- Usta, Mahmut., (1996). Temel Kredi Bilgileri, Pamukbank T. A. Ş. Eğitim Yayınları,
Yayın No: 4, 1996, s.1.
- Ünlütürk Ulutaş, Ç. (2009). Yoksulluğun Kadınlaşması ve Görünmeyen Yoksulluğun
Kadınlaşması ve Görünmeyen Emek, Çalışma ve Toplum, 2(21), 25-40.
- WEIERS, Ronald, (2008). Introduction to Business Statistics, 7th. South Western
Cenage Learning,
- Wilson, K., Güzel, A., Taymaz, E., (1997), UNDP Microfinance Assessment Report
for Turkey, UNDP, Ankara.
- World Bank Food Programme Yearly Report (2004). Washington, USA: World Bank.
- Yağcılar, G.G. (2011). Türk Bankacılık Sektörünün Rekabet Yapısının Analizi.
Ankara: BDDK Kitapları.
- Yıldırım, Ezgi (2007). Bankalarda Ticari Kredilendirme Süreci; Karşılaşılan Sorunlar
ve Çözüm Yolları İle İlgili Ampirik Bir Çalışma, (Yüksek Lisans Tezi),
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya,
- YILDIRIM, K, BAKIRTAŞ İ, Ve YILMAZ, R, (2005), Makro İktisada Giriş, Ekin
Kitabevi, Bursa.
- YUNUS, M. and JOLIS, A. (2007). *Banker to the Poor The Story of the Grameen*
- Yusufoglu, Ö. (2010). Kadın yoksulluğu üzerine sosyolojik Bir Araştırma Elazığ
Örneği *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Fırat Üniversitesi SBE, Elazığ.*

WEB KAYNAKLAR

- <http://www.kamer.org.tr/>_Erişim tarihi.10.02.2019
- <http://www.kedv.org.tr/>_Erişim tarihi, 13.12.2018
- <http://www.siginaksizbirdunya.org/tr/biz-kimiz/kurultay-bilesenleri/37-kadınlarla-dayanisma-vakfi-kadav>_Erişim tarihi, 03.04.2019
- <http://www.tgmp.net/tr/sayfa/hizmetlerimiz/84/0>, 1.04.2019.

<https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/> Erişim tarihi. 16.12.2018

<https://www.ailevecalisma.gov.tr/sygm/hakkimizda/sosyal-yardimlasma-ve-dayan%C4%B1smayi-tesvik-fonu/> Erişim tarihi, 23.02.2019

<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/2018-de-kadin-istatistikleri> Erişim tarihi.10.02.2019

<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/pekin.pdf> Erişim tarihi, 08.02.2019



EK-1

BURSA İLİNDE KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELEDE MİKRO FİNANSMANIN ETKİNLİĞİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA ANKETİ

Bu araştırma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İİBF İktisat Anabilim Dalı Doktor Öğretim Üyesi Filiz KUTLUAY TUTAR danışmanlığında Yüksek Lisans Öğrencisi Ramazan TAŞ'ın İktisat Anabilim Dalı yüksek lisans tezinde kullanılmak amacıyla oluşturulmuştur. Ankete vereceğiniz hiçbir cevap başka kurum ve kişi ile paylaşılmayacaktır. Verdiğiniz doğru cevaplarla bilime yaptığımız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

ANKET SORULARI

A) Sosyo Demografik Özellikler.

- 1) Yaşınız? ()20-30 ()31-40 ()41-50 ()51-60 ()61 yaş üstü
- 2) Medeni durumunuz? ()Bekar ()Evli ()Dul-Boşanmış
- 3) Çocuk sayısı. ()Yok ()1 ()2 ()3 ()4 ()5+
- 4) Eğitim durumunuz? () Okur-yazar değil ()Okur-yazar ama okul mezunu değil ()İlkokul ()Lise ()Ön lisans ()Lisans ()Lisans üstü
- 5) Yaşadığınız yer. ()köy ()ilçe ()il merkezi
- 6) Sizinle birlikte evde kaç kişi yaşıyorsunuz? ()Yok ()1 ()2 ()3 ()4 ()5+

B) Hanenin Ekonomik Durumu

- 1)Ailenizde sizden başka bütçeye katkı sağlayan kaç kişi var? ()Yok ()1 ()2 ()3 ()4 ()5+
- 2)Sosyal güvenceniz var mı? ()Yok ()SSK ()Bağ-kur ()Emekli sandığı ()Diğer
- 3)Yaşadığınız evin mülkiyet durumu nedir? ()Kendi malımız ()Kira ()Ücretsiz
- 4)Yaşadığınız evin türü? () Apartman Dairesi () Bodrum Kat () Gecekondu () Müstakil Ev
- 5)Mikro kredi kullanmadan önce ailenizin aylık toplam geliriniz ne kadardı? ()0-750 ()751-1250 ()1251-1750 ()1751-2250 ()2251-2750 ()2751+
- 6)Mikro kredi kullandıktan sonra ailenizin aylık toplam geliriniz ne kadar? ()0-750 ()751-1250 ()1251-1750 ()1751-2250 ()2251-2750 ()2751+

C) Mikro Kredi İle İlgili Sorular

- 1) Mikro krediden nasıl bilginiz oldu?
 Komşudan duydum Akrabalarımından duydum
 Basından duydum Mikro kredi şube çalışanlarından duydum
- 2) Kredi kullanmadan önce iş durumunuz?
 Çalışmıyordum Aynı işi yapıyordum Başka bir yerde
çalışıyordum Memur
- 3) Ne kadar süredir mikro kredi kullanıyorsunuz?
 0-6 ay 7-12 ay 13-18 ay 19-24ay 24ay +
Üzeri
- 4) Şu ana kadar kullandığınız toplam kredi miktarı ne kadar(TL)?
 0-2500 2501-5000 5001-7500 7501-10000
 10001+ Üzeri
- 5) İş açısından baktığımızda Mikro Krediyi alış amacınız nedir?
 Kendi işimi kurmak Var olan işimi geliştirmek
Sosyalleşmek Boş
zamanımı değerlendirmek Yeni bir iş sahasına atılmak
- 6) Hangi iş kolunda krediyi kullandınız?
 El işi Hayvancılık Tarım Ticaret Seyyar
saticılık Diğer
- 7) Mikro kredi ile yaptığımız işte sizden başka çalışan var mı? Varsa kaç kişi?
 Yok 1 2 3 4 5+
üzeri
- 8) Mikro krediyi geri ödemede sıkıntı yaşıyor musunuz?
 Evet Hayır Kısmen
- 9) Evinizin toplam geliri ne kadar olsa rahat bir yaşam sürdürebilirsiniz?
 0-1500 1501-2500 2501-3500
3500+ üzeri
- 10) Yaptığınız işten elde ettiğiniz geliri nasıl değerlendiriyorsunuz?
 İşime tekrar yatırım yapıyorum Ev giderlerine harcıyorum
Biriktiriyorum Daha önceden kullandığım borçlarımı ödüyorum Diğer
(eğlence, gezi, eğitim vb)
- 11) Mikro kredi uygulamasından memnun musunuz?
 Evet Hayır Kararsızım
- 12) Mikro krediyi çevrenize tavsiye edermisiniz?
 Evet Hayır Kararsızım
- 13) Mikro kredi uygulamasının kapsamı sizce yeterli mi?
 Evet Hayır Kararsızım
- 14) Sizce mikro kredinin ve şube çalışanlarının eksik yönleri nelerdir?
(Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)
 Kredi tutarının az olması Kredi geri ödeme süresinin
kısa olması Eğitim-Danışmanlık hizmetinin eksik olması bireysel kredi
verilmemesi Çalışanların daha fazla yol gösterici samimi olmaması Diğer
- 15) Mikro krediyi tekrar kullanmayı düşünüyor musunuz?
 Evet Hayır Kararsızım

- 16) Mikro krediyi kullanmasaydınız şuan hangi durum sizi tanımlardı?
 İş arıyordum Geçim sıkıntısı çekerdim Zamanımı boş geçirirdim
 Pek bir şey değişmezdi
- 17) Aşağıda mikro kredi kullanmanın size katkıları neler olduğu ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Cevap tercihlerinizi [x] biçiminde işaretleyerek belirtiniz.

Sorular	Tercihler				
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
A Ailenizin yaşam standartları değişti?					
B Çevrenizle olan ilişkileriniz arttı mı?					
C Toplumda saygınlığınız arttı mı?					
D Ailenizin eğitim hizmetine erişimi arttı mı?					
E Ailenizin sağlık hizmetlerine erişimi arttı mı?					
F Ailenizin kültürel faaliyetlere erişimi arttı mı?					
G Ailenizin bilgiye erişimi (tv, internet, telefon) arttı mı?					
H Kendinize olan özgüveniniz arttı mı?					
I İşinize büyütmede katkı sağladı mı ?					
J Yeni iş kurmanızı sağladı mı?					
K Eşinizin size olan desteği arttı mı?					

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : RAMAZAN TAŞ
Doğum Tarihi ve Yeri : 01/04/1991, Vezirköprü
Medeni Durum : Evli
Uyruk : TC
E-posta : rmznts91@gmail.com

Eğitim Bilgileri

Lise : Suluova Şehit Metehan Atmaca Anadolu Lisesi
Lisans : Kilis 7 Aralık Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü
Yüksek Lisans : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı

İŞ DENEYİMİ

Maliye Bakanlığı, Gelir Uzmanı 2016- Devam ediyor.

YABANCI DİL

İngilizce: YDS: 38

